

Comentari de textos poètics. 2n de batxillerat

Antologia de poesia catalana (de l'època del Modernisme a finals del s. XX)

Aquestes pàgines han de servir per deixar constància dels comentaris de text que els alumnes han presentat a classe davant dels companys.

Amb major o menor grau d'encert, són la seva visió i una eina de treball a l'aula.

Índex

Com preparar, doncs, el comentari de text?	3
Poemes i dates d'exposició	5
Miquel Costa i Llobera: <i>Lo pi de Formentor</i>	(Alicia Casquet)	7
Miquel Costa i Llobera: <i>Lo pi de Formentor</i>	(Raquel Cabanillas)	13
Joan Maragall: <i>La vaca cega</i>	(Patricia Castro)	Nop
Joan Maragall: <i>La vaca cega</i>	(Iván Camacho)	Nop
Joan Maragall: <i>Oda a Espanya</i>	(Aroa Cordero)	Nof
Joan Maragall: <i>Oda a Espanya</i>	(Tatiana Castañón)	17
Joan Alcover: <i>La balanguera</i>	(Míriam Escribano)	23
Joan Alcover: <i>La balanguera</i>	(Alícia Fabrés)	28
Josep Carner: <i>Cançoneta incerta</i>	(Mireia García B.)	30
Josep Carner: <i>Cançoneta incerta</i>	(Ilea Ferré)	38
Josep Carner: <i>Bèlgica</i>	(David García V.)	Nop
Josep Carner: <i>Bèlgica</i>	(Desirée Y. Giménez)	42
M. Antònia Salvà: <i>L'encís que fuig</i>	(Miguel Á. Huertas)	Nof
Josep M. Junoy: <i>Oda a Guynemer</i>	(Laura González)	48
Joan Salvat-Papasseit: <i>Tot l'enyor del demà</i>	(Cecilia González)	Nop
Joan Salvat-Papasseit: <i>Tot l'enyor del demà</i>	(Éric López)	51
Joan Salvat-Papasseit: <i>Com sé que es besa</i>	(M. Ángeles Gutiérrez)	56
Josep M. de Sagarra: <i>Vinyes verdes vora el mar</i>	(Montserrat Herrera)	61
Josep M. de Sagarra: <i>Vinyes verdes vora el mar</i>	(Álvaro López)	Nof
Carles Riba: <i>Que jo no sigui...</i>	(Raquel Jiménez L.)	66
Carles Riba: <i>Que jo no sigui...</i>	(Sara Martínez H.)	Nof
Carles Riba: <i>Súnion</i>	(Míriam Lendínez)	Nof
Carles Riba: <i>Súnion</i>	(Isabel Merino)	71
Clementina Arderiu: <i>El pendís</i>	(Iris López G.)	Nof
Rosa Leveroni: <i>Elegies de la represa, VI</i>	(Elisa Marco Figuera)	Nop
Rosa Leveroni: <i>Elegies de la represa, VI</i>	(Héctor Molina)	Nof

J. V. Foix: <i>Sol i de dol</i>	(Borja Perales)	...	76
J. V. Foix: <i>És quan dormo que hi veig clar</i>	(Julio Martínez Giró)	...	Nop
J. V. Foix: <i>És quan dormo que hi veig clar</i>	(Raúl Martín F.)	...	Nof
Salvador Espriu: <i>Cançó del matí encalmat</i>	(Abigail Ortega)	...	80
Salvador Espriu: <i>Cançó del matí encalmat</i>	(Ferran Mabras L.)	...	86
Salvador Espriu: <i>Assaig de càntic al temple</i>	(María Mendoza)	...	Nof
Pere Quart: <i>Corrandes d'exili</i>	(Sergi Pisabarro)	...	90
Pere Quart: <i>Vacances pagades</i>	(Beatriz Moreno)	...	Nop
Gabriel Ferrater: <i>Cambra de tardor</i>	(María Repullo)	...	Nop
Gabriel Ferrater: <i>Cambra de tardor</i>	(Kevin Rodríguez)	...	96
Vicent Andrés Estellés: <i>Els amants</i>	(Víctor Sánchez)	...	
Miquel Martí i Pol: <i>Elionor</i>	(Sara Tejada)	...	100
M. Mercè Marsal: <i>Brida</i>	(Sobrino Aranda, Noelia)		

- ✓ “**Nof**” indica que l’alumne no ha exposat en comentari del poema a classe ni, després, ha presentat el fitxer Word amb el comentari tal com calia.
- ✓ “**Nop**” indica que l’alumne ha exposat el comentari del poema a classe, però no ha presentat el comentari de text en el fitxer Word exigít.
- ✓ “**Noa**” indica que l’alumne ha exposat el comentari del poema, però el professor no ha acceptat el comentari de text presentat, perquè no s’adaptava a la pauta demanada, perquè no semblava prou personal o prou treballat, perquè...

Comentari de textos poètics. 2n de batxillerat

Antologia de poesia catalana (de l'època del Modernisme a finals del s. XX)

Presentem aquí un conjunt de normes, un “protocol”, que cal que tots els alumnes segueixin escrupolosament per arribar a redactar un comentari reeixit.

Com preparar, doncs, el comentari de text?

El dia de presentació i recitació

- ✓ Cada dilluns un alumne presentarà i recitarà el poema que té encomanat, d'acord amb la llista. A continuació, lliurarà al professor el “fitxer.doc”, que penjarà al web.

Activitats prèvies de l'alumne comentador

- ✓ Llegir bé el poema; preparar-ne una recitació cadenciosa i expressiva.
- ✓ Cercar informació sobre l'autor i la seva circumstància [vivències personals, corrent(s) literari(s), situació sociopolítica...] al manual, en altres llibres, a Internet...
- ✓ Valorar quines d'aquestes informacions són rellevants per entendre el poema i descartar absolutament les altres.
- ✓ No cal llegir la fitxa biogràfica del poeta ni recitar totes les característiques del moviment al qual pertanyia en escriure el text; però es recomana de donar algun enllaç (link) que permeti de tenir més informació a qui hi estigui interessat.
- ✓ Buscar alguna interpretació de la poesia que ens ajudi, primer, a fer-nos càrrec de cap on tira el poema i, després, a aprofundir en la seva comprensió.
- ✓ Comentar amb el professor els aspectes poc clars.
- ✓ Analitzar l'estructura formal i de contingut del poema.
- ✓ Redactar-ne la presentació i el comentari. Cal deixar-ho tot ben redactat: publicable.
- ✓ Presentar la feina al professor, si més no, una setmana abans.

Tasca dels companys el dia de la presentació

- ✓ Dur l'antologia per seguir bé el text a comentar. Prendre notes.
- ✓ Mantenir una actitud atenta, constructiva i participativa.

Pauta que cal seguir per a l'exposició

- ✓ Presentar el context [les dades personals del poeta, del moviment literari, del moment històric i social que siguin pertinents ('significatives per a la comprensió del poema')].
- ✓ Explicitar breument l'assumpte abordat (un SN que expressi de què tracta el text) i el tema (una sola oració que formuli de forma condensada la idea central) i glossar el títol.
- ✓ Procedir a la recitació del poema amb aclariments puntuals, si cal (vocabulari, referències a llocs o a personatges, a figures retòriques rellevants...). Tornar a recitar el poema d'una tirada, si s'han hagut de fer gaires interrupcions.
- ✓ Reprendre el comentari (tornant a glossar el títol, a la llum de l'assumpte i el tema).
- ✓ Mostrar l'estructura del poema assenyalant com es desenvolupa la idea central en les diferents parts que componen el text i com es traven entre si; parts que podrien ser:
 - introducció, presentació...
 - desenvolupament, cos...
 - conclusió, moralitat...
- ✓ Mostrar l'aportació dels elements formals expressius a la construcció del poema, ja que la literatura és un art que cerca la bellesa amb els recursos de la llengua:
 - anàlisi (sobre el text del poema) i descripció de la mètrica (vers i ritme, rima, estrofa / tirada, composició) i valoració de l'aportació dels elements formals usats;
 - comentari dels recursos lingüístics i de les figures retòriques rellevants per a la construcció del text literari.
- ✓ Establir les conclusions a què arriba el comentari del poema:
 - resum del més important que hàgiu exposat,
 - valoració de l'assoliment dels objectius, presumiblement, proposats per l'autor,
 - valoració personal raonada.
- ✓ Lliurar, en un fitxer de Word, l'exposició del comentari, al professor, perquè el pengi a Internet (òbviamment, plenament presentable).

Bibliografia utilitzada i enllaços (links) interessants

- ✓ Posar en un requadre la bibliografia recomanada i enllaços d'interès després de tractar de l'autor, de parlar del moviment literari o de presentar el poema.

Dia	Mes	Alumnes 2n D	Autor	Text
06	oct	Cabanillas B., Raquel	M. Costa i Llobera	<i>Lo pi de Formentor</i>
13	oct	Camacho D, Iván	Joan Maragall	<i>La vaca cega</i>
20	oct	Castañón F, Tatiana	Joan Maragall	<i>Oda a Espanya</i>
27	oct	Fabrés N, Alicia	Joan Alcover	<i>La Balanguera</i>
03	nov	Ferré Méndez, Ilea	Josep Carner	<i>Cançoneta incerta</i>
10	nov	Giménez, Desirée Y	Josep Carner	<i>Bèlgica</i>
17	nov	Huertas, Miguel Á.	M. Antònia Salvà	<i>L'encís que fuig</i>
24	nov	López Agudelo, Éric	Joan Salvat-Papasseit	<i>Tot l'enyor de demà</i>
15	des	Prova Comentari 1		

19	gen	López M., Álvaro	Josep M. de Sagarra	<i>Vinyes verdes vora el...</i>
26	gen	Martínez Hndez, Sara	Carles Riba	<i>Que jo no sigui...</i>
02	feb	Merino Á., Isabel	Carles Riba	<i>Súnion</i>
09	feb	Molina M., Héctor	Rosa Leveroni	<i>Elegies de la represa, VI</i>
16	feb	Martín F., Raúl	J. V. Foix	<i>Sol i de dol...</i>
23	feb	Ortega R., Abigail	Salvador Espriu	<i>Cançó del matí encalmat</i>
02	mar	Pisabarro M., Sergi	Pere Quart	<i>Corrandes de l'exili</i>
09	mar	Rodríguez V, Kevin	Gabriel Ferrater	<i>Cambra de tardor</i>
16	mar	Tejada Morales, Sara	Miquel Martí i Pol	<i>Elionor</i>
23	mar	Sánchez S., Víctor	Vicent Andrés E.	<i>Els amants</i>
24	abr	Prova Comentari 2		

Dia	Mes	Alumnes 2n E	Autor	Text
06	oct	Casquet Maza, Alicia	M. Costa i Llobera	<i>Lo pi de Formentor</i>
13	oct	Castro S., Patricia	Joan Maragall	<i>La vaca cega</i>
20	oct	Cordero Jurado, Aroa	Joan Maragall	<i>Oda a Espanya</i>
27	oct	Escribano A, Míriam	Joan Alcover	<i>La Balanguera</i>
03	nov	García B, Mireia	Josep Carner	<i>Cançoneta incerta</i>
10	nov	García Valero, David	Josep Carner	<i>Bèlgica</i>
17	nov	González F., Laura	Josep Maria Junoy	<i>Oda a Guynemer</i>
24	nov	González G., Cecilia	Joan Salvat-Papasseit	<i>Tot l'enyor de demà</i>
15	des	Prova Comentari 1		

01	des	Gutiérrez, M. Ángeles	Joan Salvat-Papasseit	<i>Com sé que es besa</i>
19	gen	Herrera, Montserrat	Josep M. de Sagarra	<i>Vinyes verdes vora el ...</i>
26	gen	Jiménez L., Raquel	Carles Riba	<i>Que jo no sigui...</i>
02	feb	Lendínez G, Míriam	Carles Riba	<i>Súnion</i>
02	feb	López Gutiérrez, Iris	Clementina Arderiu	<i>El pendís</i>
09	feb	Marco Figuera, Elisa	Rosa Leveroni	<i>Elegies de la represa, VI</i>
16	feb	Perales, Borja	J. V. Foix	<i>Sol i de dol...</i>
16	feb	Martínez Giró, Julio	J. V. Foix	<i>És quan dormo...</i>
23	feb	Mabras L., Ferran	Salvador Espriu	<i>Cançó del matí encalmat</i>
02	mar	Mendoza G., María	Salvador Espriu	<i>Assaig de càntic...</i>
09	mar	Moreno G., Beatriz	Pere Quart	<i>Vacances pagades</i>
09	mar	Repullo G., María	Gabriel Ferrater	<i>Cambra de tardor</i>
16	mar	Sobrino A., Noelia	Miquel Martí i Pol	<i>Elionor</i>
24	abr	Prova Comentari 2		

MIQUEL COSTA I LLOBERA: *Lo pi de Formentor*

Alicia Casquet

Nota biogràfica

Miquel Costa i Llobera (Pollença 1854, Ciutat de Mallorca, 1922)

Miquel Costa i Llobera era orfe de mare i el seu oncle matern va tenir cura de la seva educació i va despertar en ell l'admiració pels poetes clàssics llatins (Ovidi). El seu pare, per altra banda, va pressionar-lo perquè estudiés Dret; cosa que ell féu a contracor. Més tard, l'any 1885 va viatjar a Roma, on va iniciar els estudis de Teologia.

Aquest mateix any va publicar el llibre *Poesies*, que contenia un recull de poemes caracteritzat per la influència del Romanticisme, amb un profund sentit religiós i amb una gran passió pel paisatge de la seva illa.

L'any 1888 s'ordenà sacerdot, però no abandonà la seva creació poètica.

El fet de pertànyer a una família de terratinents mallorquins amb possessions a Formentor, va fer que les visions d'aquells penya-segats l'inspiraressin per escriure l'any 1875 el poema "Lo pi de Formentor."

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 181

UOC. Lletra: <http://www.uoc.es/lletra/noms/mcostaillobera/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/costam/pagina.php?id_sec=545

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0020277

Corrents literaris

L'Escola Mallorquina

Costa i Llobera va ser un dels autors de l'Escola Mallorquina, moviment cultural illenc constituït per un grup de poetes de formació i tendència literària amb algunes característiques específiques dintre de la literatura catalana-valenciana-balear (com ara llengua molt rica, versificació molt treballada, humanisme, claredat...).

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 181

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0229611

Romanticisme i Renaixença

El poema va ser escrit sota la influència del Romanticisme europeu i de la Renaixença catalana. L'autor hi aporta un nou caràcter humanístic i classicista. En aquest període de finals dels anys 70 i principis dels 80 del segle XIX el romanticisme està abocat a la condensació poètica de la natura mentre que l'autor passava per una crisi vocacional.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 1*. McGraw Hill,

UOC. Lletra: <http://www.uoc.es/lletra/moviments/romanticisme/index.html>

UOC. Lletra: <http://www.uoc.es/lletra/moviments/renaixenca/index.html>

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El poema tracta d'un pi situat a Formentor, capaç de sobreviure a les inclemències de la natura.

Tema:

El pi capaç de vèncer les adversitats físiques arrelat als penyals i amarat de cel és una incitació a l'ànima forta a superar qualsevol adversitat terrenal.

El **títol** "Lo pi de Formentor" fa referència a l'assumpte del poema; per a ell aquest arbre és l'arbre més sublim de tota l'illa, té una força que sorgeix de la terra dura on s'arrela (capacitat de sobreposar-se) i en el cel cap on tendeix (apropament a Déu).

Estructura del poema

El poema està format per vuit estrofes de quatre versos alexandrins i un hexasíl·lab.

a) Introducció

En el primer paràgraf ens presenta el pi, un pi capaç de vèncer qualsevol embat de la natura, un pi estimat per ell. Un pi que és un gegant guerrer, que lluita contra el vent erosionador i el compara amb unes altres menes d'arbre, com el roure i el taronger.

La referència que fa respecte a les fulles verdes del taronger, ens mostra la vitalitat de les fulles i ho transmet com a la immortal primavera de l'arbre.

El fet de que sigui un arbre que està situat en un penya-segat i que està lluitant sol contra els efectes erosionadors, fa que no pugui situar-lo en un pla líric, i és en els versos 6-7 on podem veure aquesta relació. El representa en una natura dinàmica, no amable. És en aquest segon paràgraf on comença a fer referència a la divinitat, i on comencem a veure la seva vocació sacerdotal, acostant l'arbre a Déu, fent-lo participar de la vida divina.

Ho podem veure en els versos 8-9-10 quan, en una referència bíblica, compara l'arbre als reis d'Israel, elegits per Déu i ungits al cap amb oli aromatitzat, i rep com a tron "l'esquerpa serralada".

En aquesta estrofa l'arbre augmenta la seva categoria ja que abans era un gegant guerrer i ara és el rei del tron de la naturalesa, situat a una part inhòpita (esquerpa serralada) on hi ha molts perills però que malgrat això és allà on pot trobar tota l'aigua que necessita, al costat del mar.

b) Desenvolupament

En l'estrofa següent l'autor personifica l'arbre donant-li sentits quan en el vers 13 l'arbre escolta els crits que provenen de l'àguila quan passa pels voltants, i en els versos 14-15 el pi pot sentir les ales del voltor quan passa pel seu costat i remou el seu fullam.

En l'estrofa quarta torna a fer referència a la seva inclinació religiosa quan afirma que l'arbre no està sotmès a cap vici (no se sustenta del llim) sinó que sense deixar d'estar arrelat sòlidament a la terra dura s'alimenta dels nombrosos dons del cel (polisíndeton intensificador). Per al poeta la vida del pi no prové tant de la terra com de la divinitat celestial.

Per en Costa no és tan important la bellesa com la sublimitat: ho podem constatar en el vers 21.

La semàntica d'aquesta estrofa està relacionada d'una manera lògica amb el tema del poema ja que utilitza totes les paraules que fan referència a les característiques de la divinitat.

La paraula geni ve del llatí, *genius* i significa home de grans facultats, en aquest cas seria un arbre de grans facultats, sublim ve del llatí, *sublimis* que vol dir sota els límits, en la seva espècie, domina tot el que està als seus voltants i pot arribar a l'infinit.

En l'estrofa següent podem veure la primera exaltació de tot el poema amb una interjecció en el vers 26, i a partir d'aquí és quan comença a elogiar l'arbre per la seva fortalesa que venç els elements externs.

c) Conclusió

A la primera estrofa l'autor estima l'arbre, però finalment, a la penúltima, de cara a la conclusió del poema veiem com el comença a envejar després d'haver-lo elogiat. Rodejat de les misèries morals de la vida el poeta durà ben endins el record de la fortalesa de l'arbre que admira (vers 33) i aquest arrelament seu en les coses nobles, elevades.

En la darrera estrofa, la moralitat és ben explícita. El símbol de l'arbre s'explicita. El poeta apel·la a l'ànima forta, moralment vigorosa, i amb metàfores ben expressives li demana que s'alci per damunt de la "boirada", que l'aparta de la visió del cel, de la "llum" pura i divina, i que "arrela dins l'altura", que s'alimenti d'espiritualitat. Llavors sí, sentirà com venç les vicissituds de la vida, els atacs furiosos del mal, les incitacions del vici, que cauran als seus peus, i el seu esperit fort, tranquil, superarà tots els tràngols (com el pi, com la noble au dels temporals).

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza una estrofa anisosil·làbica (quintet), composta de quatre versos alexandrins, que afavoreixen una recitació solemne, ampul·losa, i un hexasíl·lab (d'art menor). Recordem que els alexandrins (versos dodecasíl·labs, d'art major) estan formats per dos hemistiquis de sis síl·labes separats per una cesura.

L'estructura rítmica predominant als hemistiquis dels alexandrins i a l'hexasíl·lab final és ATAAT.

La rima és consonant i l'estrofa pren una estructura del tipus

6 + 6 A (vers femení)
6 + 6 B (vers masculí)
6 + 6 A (vers femení)
6 + 6 A (vers femení)
6 B (vers masculí)

La mètrica, que mostra una gran perfecció formal, característica de l'Escola Mallorquina, segueix la llei d'alternança de rimes masculines i femenines pròpia de la versificació en català.

Recursos lingüístics i retòrics

Tot i no haver-hi encara ni gramàtica ni diccionari normatius la llengua usada és d'una gran genuïtat i riquesa. Com correspon a un text poètic, la llengua apareix molt treballada i utilitza abundants recursos retòrics com algun **hipèrbaton** (que l'ajuda a mantenir el ritme del vers), algunes **personificacions** (que humanitzen arbre perquè esdevingui model per a "l'ànima forta"), algun **polisíndeton** (amb una clara funció

intensificadora), algunes **comparacions** i **metàfores**, que són clau per anar convertint l'arbre (estimat primer, envejat després) en símbol de la superació moral i espiritual de l'home.

Conclusions del comentari de text

En conclusió, el poeta ens expressa els sentiments que li suscita un arbre singular que coneix bé, mitifica i converteix en símbol. El pi damunt del penyal que domina la mar apareix com un arbre fort capaç de suportar qualsevol tempesta. Costa i Llobera l'humanitza, li transmet els seus valors vitals de superació personal (humana i religiosa) passant de les seves suposades virtuts físiques de fortalesa a virtuts morals. L'arbre, al llarg d'una versos solemnes, apassionats, de caire romàntic, va esdevenint més humà i, alhora, més lligat als valors religiosos i morals. Finalment, esdevé una mena de "penyora santa" que ajuda la persona a superar les misèries de la vida per progressar en un camí cap a Déu. És un reflex de les inquietuds espirituals d'aquell estudiant de Dret que se sent atret per una vocació religiosa.

M'agrada la seva manera d'expressar els seus sentiments envers un arbre personificat perquè d'una manera o d'una altra és com si ens fes una metàfora de la vida mitjançant un pi a la vora d'un penya-segat, sempre a la vora del perill.

El text. Mètrica i altres recursos*Lo pi de Formentor*

Mon cor estima un arbre! / Més vell que l'olivera, **12 A (fem)**
 1 2 /3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 més poderós que el roure, / més verd que el taronger, **12 B (masc)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 conserva de ses fulles / l'eterna primavera, **12 A (hipèrbaton)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 i lluita amb les ventades / que atupen la ribera, **12 A (personificació)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 com un gegant guerrer. **12 B (comparació)**
 1 2 3 4 5 6

No guaita per ses fulles / la flor enamorada; **12 A (fem)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 / 9 10 11 12
 no va la fontanella / ses ombres a besar; **12 B (hipèrbaton)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 mes Déu unguí d'aroma / sa testa consagrada **12 A (fem)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 i li donà per terra / l'esquerpa serralada, **12 A (fem)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 per font la immensa mar. **06 B (asíndeton)**
 1 2 3 4 5 6

Quan lluny, damunt les ones, / renaix la llum divina, **12 A (fem)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 no canta per ses branques / l'aucell que encativam; **12 B (personificació)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 el crit sublim escolta / de l'àguila marina, **12 A (personificació)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 o del voltor qui puja / sent l'ala gegantina **12 A (personificació)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 remoure son fullam. **06 B (masc)**
 1 2 3 4 5 6

Del llim d'aquesta terra / sa vida no sustenta; **12 A (metàfora)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 revinclu per les roques /sa poderosa rel, **12 B (al·literació)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 té pluges i rosades / i vents i llum ardenta **12 A (polisíndeton)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 i, com un vell profeta, / rep vida i s'alimenta **12 A (fem)**
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 de les amors del cel. **06 B (masc)**
 1 2 3 4 5 6

Arbre sublim! Del geni / n'és ell la viva imatge: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (fem)
domina les muntanyes / i aguaita l'infinit; 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B (masc)
per ell la terra és dura, / mes besa son ramatge 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (fem)
el cel qui l'enamora, / i té el llamp i l'oratge 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (masc)
per glòria i per delit. 1 2 3 4 5 6	06 B (masc)
Oh! sí: que quan a lloure / bramulen les ventades 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (fem)
i sembla entre l'escuma / que tombi el seu penyal, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B (masc)
llavors ell riu i canta / més fort que les onades, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (antítesi)
i vencedor espolsa / damunt les nuvolades 1 2 3 4 / 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (fem)
sa cabellera real. 1 2 3 4 5 6	06 B (fem)
Arbre, mon cor t'enveja. / Sobre la terra impura, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (apòstrofe)
com a penyora santa / duré jo el teu record. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B (masc)
Lluitar constant i vèncer, / reinat sobre l'altura 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (fem)
i alimentar-se i viure / de cel i de llum pura... 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (polisíndeton)
oh vida! oh noble sort! 1 2 3 4 5 6	06 B (masc)
Amunt, ànima forta! / Traspassa la boirada 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (metàfora)
i arrela dins l'altura / com l'arbre dels penyals. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B (comparació)
Veuràs caure a tes plantes / la mar del món irada, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (metàfora)
i tes cançons tranquil·les / 'niran per la ventada 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (metàfora)
com l'au dels temporals. 1 2 3 4 5 6	06 B (comparació)

Enregistraments:

1.- Maria del Mar Bonet: "El pi de Formentor", "La cançó de Na Ruixa Mantells" (Jardí tancat –BMG/Ariola, 1981- i El cor del temps –Picap, 1997)

2.- Ester Formosa i Adolfo Osta: "El pi de Formentor" (Perquè vull i altres cançons imprescindibles -Ventilador Music, 2005) NOTA: Cantat amb la música de M. del Mar Bonet.

Vocabulari. Mots per aclarir

Atupar: Donar cops (a algú o a alguna cosa).

Au: Ocell.

Delit: Viu plaer de l'ànim o dels sentits.

Encativam: Fem captiu (engabiem).

Esquerp: Aspre, intractable, que defuig el tracte de la gent, que es mostra irritable amb els que s'hi acosten. Per extensió: inhòspit, de mal transitar....

Fontanella: Font petita.

Formentor: Península d'uns 12 km de llargària i 3 d'amplària, a la part més septentrional de Mallorca, dins el municipi de Pollença.

Oratge: Vent, especialment vent terral, vent de tempesta.

Penyora: Cosa que es posa en mans d'algú com a garantia del pagament d'un deute, del compliment d'una obligació.

Ribera: Terra pròxima al riu o al mar.

Sublim: Que desperta una emoció pregona per la seva altíssima bellesa, immensa grandesa, per quelcom que ultrapassa la comprensió humana.

Testa: Cap.

Ungir: Fregar amb oli. Consagrar (algú) fregant-lo o senyant-lo amb els sants olis.

Voltor: Ocell carronyaire de la família dels accipítrids, de coll nu voltat d'un collar de plomes, d'ales amples i de cua curta i arrodonida.

MIQUEL COSTA I LLOBERA: Lo pi de Formentor

Raquel Cabanillas Bello

Nota biogràfica

Miquel Costa i Llobera (Pollença 1854; Ciutat de Mallorca, 1922)

Miquel Costa i Llobera fou un poeta i sacerdot mallorquí, fill d'una família de propietaris rurals, orfe de mare als 11 anys, va créixer amb la influència del seu oncle, que li va descobrir el paisatge local i l'interès pel món clàssic. Durant els seus estudis a l'institut, a Palma de Mallorca, fou deixeble de Josep Lluís Pons i Gallarza i company de Joan Alcover i Antonio Maura, encara que Joan Rosselló de Son Fortesa i Joan Lluís Estelrich, companys de l'internat, són els qui el van influir de veritat. La seva poesia és principalment de caràcter clàssic, regional i religiós. També fou cantor del paisatge, de la història i de la cultura popular de Mallorca. A l'any 1902 va ser investit amb el títol de Mestre en Gai Saber, al guanyar tres premis ordinaris dels Jocs Florals. És considerat com un dels màxims representants de la poesia mallorquina i catalana de tots els temps.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 181

UOC. Lletre: <http://www.uoc.es/lletra/noms/mcostaillobera/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/costam/pagina.php?id_sec=558

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0020277

Corrent literari

L'escola Mallorquina

És el nom que es dona als poetes mallorquins de la primera meitat del s. XX i dels primers anys de postguerra. Aquesta escola seguia un precedents marcats per Pons i Gallarza, la característica principal de la qual seria l'arrel clàssica, i el rigor acadèmic de la forma, de la temàtica i del to expressiu. Aquestes dues característiques fan que s'acosti al noucentisme. La poesia esdevingué el gènere més representatiu de la literatura illenca i conservà durant molt de temps els trets de la Renaixença. Però les característiques que distingeixen aquesta poesia són la seva contenció classicista, la perfecció formal, la religiositat i que a més és força monotemàtica, se centra molt en el paisatge de les illes.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 11

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0229611

Renaixença

És un moviment cultural català del segle XIX. El seu nom sorgeix de la voluntat de fer renéixer el català com a llengua literària i de cultura després de segles de diglòssia respecte al castellà (període anomenat genèricament Decadència).

VILARDELL, CLARA I ALTRES: <i>Llengua catalana i literatura 2</i> . McGraw Hill, **

UOC. Lletra: http://www.uoc.edu/lletra/moviments/renaixenca/index.html
--

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El pi es capaç de suportar totes les inclemències de la natura.

Tema:

El pi es capaç de vèncer els embats de la natura arrelat a la terra dura i ancorat al cel; esdevé un símbol de l'ànima forta.

El **títol** "Lo pi de Formentor". Ens mostra el mecanisme de la natura, un arbre i un lloc, l'arbre serà la natura en general, i el lloc geogràfic, ens indicarà fins a quin punt es complementari.

Estructura del poema

El poema està format per vuit estrofes de quatre versos alexandrins i un hexasíl·lab.

a) Introducció

És on el poeta, ens explica la seva visió de l'arbre, ens fa una presentació de tot el que veu, el que sent... envers l'arbre. El pi és el terme genèric, arbre i jo (*Mon cor estima un arbre*), compara tot el que té l'arbre amb l'home, les branques de l'arbre són braços de l'home... L'arbre seria l'emblema de poder, vellesa..., en aquesta primera estrofa fa una comparació del pi amb altres arbres, com l'olivera, el roure que designa robustesa, i el taronger amb la verdor que designaria l'eterna primavera. S'ha de tenir en compte que l'arbre lluita amb el vent, aleshores l'arbre s'acaba convertint en un gegant guerrer. El poema en si seria un arbre, consistiria a pujar de branca en branca fins a un ideal absolut que té molta vitalitat i romanticisme. L'arbre està sol i lluita sol contra tot, i per això no pot ser plantat en un lloc qualsevol. En el vers 8, diu que Déu unguí d'aroma sa testa consagrada, si les dimensions de Déu són infinites, també ho han de ser les de l'arbre. En aquesta estrofa, l'arbre és més important que en la primera, ja que abans era gegant, i ara és el rei de la natura, és representat com escollit per la divinitat. Aquesta figura divina fa referència a l'orientació religiosa que té l'autor.

b) Desenvolupament

Ens explica des del seu punt de vista, el que fa l'arbre a la natura. En el vers tretze, s'incorpora la idea de domini, amb el voltor i l'àguila. Aquests elements són companyia de l'arbre, el poema va incorporant elements de voluntat i domini. La dimensió de l'arbre és clara quan diu que la terra on està aferrat és més salvatge que la dels jardins clàssics, aquí és on s'inverteix l'ordre lògic de l'arbre, ja que la roca no té prou sals minerals ni espirituals per muscular unes branques que han de mantenir una lluita divina, l'arbre s'alimenta de les arrels. Les branques i les arrels (articulacions) del pi potencien el

vitalisme esmentat abans. La vida prové de l'aire celeste i no del substrat humà del llims, aquesta seria la via per superar la dimensió de l'home quotidià i tocar amb els dits el sublim, es vol un espai sublim, no bell.

c) Conclusió

Ens explica l'esdeveniment final del poema, és on ens deixa clar que a l'inici del poema, estima l'arbre per com és, però amb el pas del temps, en comptes d'admirar-lo, l'enveja. En la cinquena estrofa, geni, sublim, domina, infinit, llamp, glòria i delit, seria referència romàntica d'un vitalisme. Els espais ja no tenen límits. L'arbre és qui sosté la terra, i no a l'inrevés. Aquesta seria la imatge de la seva força, al principi del poema, el jo estima l'arbre, després explica tots els poders d'aquest arbre, i finalment enveja l'arbre. Per a Costa i Llobera, la vida és lluita constant i vèncer, regnar sobre l'altura. Ho diu en el vers trenta tres, la confrontació a la impuresa del món és clara. A la darrera estrofa, ja no parla de l'arbre, ara parla de l'ànima forta, no de la del arbre sinó la de l'home. La solidesa dels valors eterns que està representat per la immobilitat de l'arbre amb la mobilitat de la mar del món irada es materialitzada en les cançons. L'arbre és un home universal que canta un poema, el poeta.

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza una estrofa anisosil·làbica, composta de quatre versos alexandrins, que afavoreixen una recitació solemne, i un hexasíl·lab d'art menor. Els versos alexandrins estan formats per dos hemistiquis de sis síl·labes separats per una cesura.

L'estructura rítmica predominant és ABAAB.

La rima és consonant i l'estrofa pren una estructura del tipus

6+6 A (vers femení)
6+6 B (vers masculí)
6+6 A (vers femení)
6+6 A (vers femení)
6 B (vers masculí)

La mètrica, que mostra es característica de l'Escola Mallorquina, segueix l'alternança de rimes masculines i femenines.

Recursos lingüístics i retòrics

Utilitza alguns recursos retòrics com l'hipèrbaton (alteració de l'ordre sintàctic habitual de la frase), algunes personificacions (atribució de qualitats humanes a les coses), polisíndeton (repeticions expressives de conjuncions), comparacions i metàfores (canvi del significat habitual d'una paraula per un altre amb el qual té alguna similitud).

Conclusions del comentari de text

Miquel Costa i Llobera, ha assolit els objectius que tenia amb aquest poema, ja que amb tota l'admiració envers l'arbre, aconsegueix que els lectors del poema, en comptes de veure aquest arbre com un arbre més, el veuen com una cosa important, com un arbre únic. El poema m'ha semblat molt significatiu, i les comparacions o personificacions que feia de l'arbre amb l'home bastant reals.

El text. Mètrica i altres recursos*Lo pi de Formentor*

Mon cor estima un arbre! / Més vell que l'olivera,	12 A (fem)
1 2 /3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
més poderós que el roure, / més verd que el taronger,	12 B (masc)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
conserva de ses fulles / l'eterna primavera,	12 A
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
i lluita amb les ventades / que atupen la ribera,	12 A
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
com un gegant guerrer.	6 B
1 2 3 4 5 6	

Enregistraments:

- 1.- “Maria del Mar Bonet: “El pi de Formentor”, “La cançó de Na Ruixa Mantells” (*Jardí tancat* –BMG/Ariola, 1981- i *El cor del temps* – Picap, 1997).
- 2.- Ester Formosa i Adolfo Osta: “El pi de Formentor” (*Perquè vull i altres cançons imprescindibles* -Ventilador Music, 2005) NOTA: Cantat amb la música de M. del Mar Bonet.
- 3.- Toni Morlà: “La festa”, “La font”, “Temporal”, “Defalliment”, “Dos sospirs”, “La vall”, “Marina”, “A Don Marian Aguiló”, “Nocturn”, “Ran de mar”, “Diada de juny”, “Lo pi de Formentor” (LP *Toni Morlà canta primeres poesies de Miquel Costa i Llobera** -Drums, 1981); “L’era d’Escorca” (LP *Lluc i el poble** -Blau, 1984).

Vocabulari. Mots per aclarir

Atupar: Donar cops forts.

Encativar: Fer captiu.

Fontanella: Font petita.

Oratge: Vent, especialment vent terrenal.

Sublim: Que desperta una emoció pregona per la seva part altíssima bellesa, immensa grandesa, per quelcom que ultrapassa la comprensió humana.

Ungir: Fregar amb oli.

JOAN MARAGALL: Oda a Espanya

Tatiana Castañón

Nota biogràfica

Joan Maragall (Barcelona, 1860 - 1911)

Joan Maragall fill d'una família d'industrials. Estudià batxillerat i, un cop acabat, entrà a treballar en el despatx del seu pare. A Maragall, no li agradà aquesta feina i, finalment, contradigué la tradició familiar i es llicencià en Dret el 1884 a la Universitat de Barcelona, carrera que no arribà a exercir. Rebé una formació adequada a la seva condició social: aprengué anglès i alemany, a part de francès i italià; cursà, també, estudis de piano.

Els tres poemes "Els adéus", "Oda a Espanya" i "Cant del Retorn" formen part del conjunt anomenat "Els tres cants de guerra" i tradueixen les contradiccions que vivien molts catalans i catalanes a finals del segle XIX: el dubte entre la intervenció en els afers d'Espanya o la separació d'un Estat Espanyol massa decadent, la visió de la impotència dels soldats que marxaven cap a Cuba o les Filipines amb gran desconsol de les seves famílies i la tristesa del seu retorn com a vençuts a un país desgastat.

El 1890 entrà com a secretari de redacció al "*Diario de Barcelona*", on publicaria més de dos-cents articles en castellà sobre literatura, política i temes socials. El 1891 es casà amb Clara Noble, amb qui tingué tretze fills, i començà, aquest mateix any, la seva col·laboració en "*L'Avenç*", on publicà alguns poemes i un article sobre Nietzsche, del qual fou l'introduïdor a Catalunya i a Espanya. L'any següent, ja és citat per Josep Yxart com un dels poetes que trenca amb la poesia dels certàmens i escriu de manera individual i moderna. Les primeres poesies de Maragall daten de 1878; tres anys més tard guanyà la Flor Natural als Jocs Florals de Badalona, i el 1894 guanyà l'Englantina als Jocs Florals de Barcelona amb el conegut poema *La sardana*. L'any 1900 viatjà a Madrid i a d'altres indrets de Castella, i així inicià una intensa relació epistolar amb alguns intel·lectuals castellans (sobretot amb Unamuno). El 1903 fou elegit president de l'Ateneu Barcelonès. L'any 1904 fou proclamat Mestre en Gai Saber. Arran de la Setmana Tràgica publicà una sèrie d'articles a "*La Veu de Catalunya*" que produïren un gran impacte en l'opinió pública. El 1911 fou nomenat membre de l'IEC. Caigué malalt el mes de novembre d'aquest mateix any i el 20 de desembre morí a Barcelona.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàgines 179 i 180.

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/jmaragall/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/maragallj/pagina.php?id_sec=2070

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0039959

Corrent literari

Modernisme

El Modernisme és un moviment intel·lectual del final del segle XIX i començament del XX que tendeix a infiltrar idees noves i modernes en les lletres i l'art per bastir una cultura catalana de primera fila.

Catalunya rep i barreja tendències ideològiques i artístiques dels moviments europeus, i així es crea un particular conglomerat que és el Modernisme català. Les persones, les idees, les tendències que formen aquest corrent són, a vegades, tan diferents que es fa difícil descobrir-hi un grup compacte; per aquesta raó no es pot parlar del Modernisme com si es tractés d'una escola literària. En el Modernisme a Catalunya es descobreix una mica de totes les tendències del final de segle: el naturalisme literari, el simbolisme, el decadentisme... Totes, però, tenen un punt en comú: una tendència idealista. Cronològicament, comença el 1890 amb la primera exposició del trio artístic Casas – Rusiñol - Clarasó i acaba l'any 1911 amb les morts del pintor Isidre Nonell i el poeta Joan Maragall. Geogràficament, el Modernisme català es concentra a Barcelona i a Sitges.

Per a Maragall, el Modernisme era una reviviscència de la passió romàntica. En realitat, va ser una mena de neoromanticisme. La semblança amb l'autèntic Romanticisme s'evidenciava també en l'actitud bohèmia que adoptaven alguns artistes per demostrar el seu aïllament i el rebuig que sentien per la societat burgesa. Aquesta actitud la manifestaven també en el seu aspecte extern: cabell llarg, xalines (corbates de panys llargs), pipes, xambers (capell rodó d'ala ampla aixecada d'un costat) i en l'estridència verbal. Es comportaven amb l'arrogància pròpia de l'heroi romàntic, el superhome (Nietzsche), que sent superior però també sol. Imitaren l'heroi romàntic suïcida (Wether, de Goethe) Josep Soler i Miquel, Raimon Casellas, Antoni Isern i Hortensi Güell.

Maragall va introduir a Catalunya la cultura alemanya, un país que s'estava forjant i que esdevenia un model per a Catalunya): Goethe, Novalis (poesia), Wagner (música)... i sobretot Nietzsche (filosofia).

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàgines de la 176 a la 180.

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0194810

UOC: <http://www.uoc.es/lletra/moviments/modernisme/index.html>

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

L'actitud del catalanisme polític davant la crisi del 98 (pèrdua de les darreres colònies espanyoles) que sacseja una Espanya derrotada i desorientada.

Tema:

En un càntic regeneracionista, el poeta vol transmetre a Espanya (desorientada i girada encara vers les perdudes glòries del passat) un missatge nou, en una llengua diferent: cal deixar de mirar al passat i construir el futur.

Títol:

El títol "Oda a Espanya" és un cant que fa el poeta a Espanya, com un manifest o un programa polític poetitzat.

Estructura del poema

a) Introducció

En les dues primeres estrofes, el poeta s'adreça a Espanya (personificació, apòstrofe) com un espanyol (*fill*) que no se li adreça en castellà amb el missatge gastat de sempre (*dels saguntins i dels que per la pàtria moren*). Li parlarà en la seva pròpia llengua, amarada de l'esperit de Catalunya (*en la llengua que m'ha donat la terra aspra*) i amb un missatge nou. Indirectament, també, el poeta reclama que Espanya reconegui la llengua i la cultura catalana, que no imposi a tots una parla i cultura úniques (la castellana).

b) Desenvolupament

De l'estrofa tercera a la sisena el poeta, regeneracionista, llança un missatge diferent: en una pregunta retòrica suggereix la inutilitat de tantes morts. A la quarta estrofa retreu a Espanya, un país trist, de pensar massa en l'honor que duia els espanyols a una mort certa a terres llunyanes enmig d'himnes militars. A la cinquena amb noves preguntes retòriques, lligades al tòpic de *l'ubi sunt* ('on són') fa avinent que s'ha perdut tot (la potència militar, les persones que feien de soldat). En una nova apòstrofe a Espanya, li demana realisme, penediment pels errors comesos i un canvi de valors (implícitament es demana que es converteixi en un país europeu, que es modernitzi, que deixi de viure de glòries passades i s'adapti al present).

c) Conclusió

En les dues darreres estrofes, després d'haver-li pregat que arrenqui "el plor de mare", en quatre oracions exhortatives demana a Espanya que "se salvi" (i ho repeteix) en un "plor" que la regeneri, que "pensi" en la vida que té a l'entorn (com la que revifa Catalunya), que "aixequi el front" (per redreçar-se, per mirar endavant) i que "somrigui" als bons presagis que indiquen la fi de la tempesta (l'arc de Sant Martí).

Aquest programa regeneracionista presentat per Margall ressona amb "veu atronadora" i amb accent català, però no sembla tenir resposta d'Espanya. Les interpel·lacions vehements del poeta no sembla pas que siguin recollides. I Maragall, que havia iniciat el poema amb un "Escolta, Espanya", tanca el que ha esdevingut un monòleg amb un enigmàtic "Adéu, Espanya!".

Aportació dels elements formals

Mètrica

El poema està format, a primers vista, per vuit tirades de versos llargs (compostes per octosíl·labs, generalment cesurats; cinc decasíl·labs i un alexandrí) combinats amb, si més no, un vers curt (tetrasíl·lab) que sol tancar el bloc. Els versos són majoritàriament blancs, però els dos darrers versos masculins rimen entre ells amb rima consonant (excepte a la setena estrofa que rimen en assonant).

Maragall, el poeta de la paraula viva, en la seva “oda” defuig els versos lloatoris grandiloqüents. No és la seva intenció. Recorre a una mètrica no gaire solemne, més propera a la poesia popular que no pas a la culta; per altra banda, els “blocs” de versos tenen una estructura força laxa. Es podrien considerar **quintets anisosil·làbics**, dos d’ells amb el guany d’un vers. El poeta alterna versos masculins i femenins.

Recursos lingüístic i retòrics

El poema s’obre i es tanca amb una interpel·lació (**apòstrofe**) a Espanya.

Les **interrogacions retòriques** són un recurs ben suggerent a l’estrofa sisena (“On són els vaixells? On són els fills?”), però són el pal de paller de la darrera estrofa i condueixen fatalment al trencament del diàleg amb què conclou el poema.

Maragall proclama, a la primera estrofa, que s’adreça a Espanya en català; però en cap moment no es menciona el nom de la llengua (**el·lipsi**).

També recorre a la **metàfora** identificant “sang” dins les venes amb “vida” (v. 14) i a la **metonímia** dels “set colors” per referir-se a l’arc de Sant Martí que esdevé **símbol** de la fi de la maltempsada, de l’esperança.

També juga amb l’**antítesi** “pocs” / “massa” a la fi de la primera estrofa, que enllaça amb la segona amb una repetició del tipus **anadiplosi**.

Conclusions del comentari de text

Personalment, aquest poema m’ha suposat un treball ardu per anar entreveient-ne a poc a poc el significat. Ha estat un repte per a mi, que anat venent amb treball.

Puc dir que m’ha agradat la manera d’expressar-se el poeta i la forma com ha pogut reflectir la situació d’Espanya en aquells moments tan difícils.

En un pla més objectiu, crec que Maragall ha aconseguit un discurs regeneracionista d’una gran força per als seus contemporanis i ha construït amb una mètrica ben peculiar un poema excepcional que encara avui dia és recordat i citat.

Enregistraments de “L’oda a Espanya”

LP “Xavier Ribalta canta Joan Maragall” - Organ Haus, 1985

CD Xavier Ribalta: “La veu i la paraula” –PDI, 1994 (reedició de l’anterior en CD).

El text. Mètrica i altres recursos*Oda a Espanya*

Escolta, Espanya, – la veu d'un fill 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 x (masc)	(apòstrofe)
que <u>et parla en</u> llengua – no castellana; 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 x (fem)	(el·lípsi)
parlo <u>en</u> la llengua – que m'ha donat 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 A (masc)	
la terra / aspra: 1 2 3 4	4 x (fem)	(dièresi)
en aquesta llengua – pocs t'han parlat; 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 A (masc)	
en l'altra, massa. 1 2 3 4	4 x (fem)	(antítesi)
T'han parlat massa – dels saguntins 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 x (masc)	(anadiplosi)
i dels que per la pàtria moren: 1 2 3 4 5 6 7 8	8 x (fem)	
les teves glòries – i els teus records, 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 A (masc)	
records i glòries – només de morts: 1 2 3 4 / 5 6 7 8	8 A (masc)	(quiasme)
has viscut trista. 1 2 3 4	4 x (fem)	
Jo vull parlar-te – molt altrament. Per què vessar la sang inútil? Dins de les venes – vida és la sang, vida pels d'ara – i pels que vindran: vessada és morta.	8 x (masc) 8 x (fem) 8 A (masc) 8 A (masc) 4 x (fem)	(metàfora)
Massa pensaves – en ton honor i massa poc en el teu viure: tràgica duies – a mort els fills, te satisfeties – d'honres mortals, i eren tes festes – els funerals, oh trista Espanya!	8 x (masc) 8 x (fem) 8 x (masc) 8 A (masc) 8 A (masc) 4 x (fem)	
Jo he vist els barcos – marxar replens dels fills que duies – a que morissin: somrients marxaven – cap a l'atzar; i tu cantaves – vora del mar com una folla.	8 x (masc) 8 x (fem) 8 A (masc) 8 A (masc) 4 x (fem)	

On són els barcos? – On són els fills?	8 x (masc)	(inter. retòrica)
Pregunta-ho al Ponent i a l'ona brava:	10 x (fem)	
tot ho perderes, – no tens ningú.	8 A (masc)	
Espanya, Espanya, – retorna en tu,	8 A (masc)	
arrenca el plor de mare!	6 x (fem)	
Salva't, oh! salva't – de tant de mal:	8 x (masc)	
que el plor et torni fecunda, alegre i viva;	10 x (fem)	
pensa en la vida que tens entorn:	8 a (masc)	
aixeca el front,	4 a (masc)	
somriu als set colors que hi ha en els núvols.	10 x (fem)	(meton., símb.)
On ets, Espanya? – No et veig enlloc.	8 x (masc)	
No sents la meva veu atronadora?	10 x (fem)	(inter. retòrica)
No entens aquesta llengua – que et parla entre fills?	12 A (masc)	(inter. retòrica)
Has desaprès d'entendre an els teus fills?	10 A (masc)	(inter. retòrica)
Adéu Espanya!	4 x (fem)	(apòstrofe)

Vocabulari. Mots per aclarir

Vessar: Sortir un líquid del recipient que la conté.

Saguntí: Natural de Sagunt, ciutat que va resistir fins a la mort l'atac d'Anníbal.

Foll: Boig.

JOAN ALCOVER: *La Balanguera*

Miriam Escribano Atalya. 2n E

Nota biogràfica

Joan Alcocer i Maspons (Ciutat de Mallorca, 1854-1926)

Va néixer a Mallorca. Va ser poeta, assagista i polític.

En els seus poemes fa una interpretació estètica del dolor que li va suposar la mort de l'esposa i els fills. Igual com el seu company de generació Miquel Costa i Llobera i els membres de l'Escola Mallorquina.

També estigué molt abocat a la reflexió íntima sobre el dolor i la tragèdia humana, reflex de les circumstàncies dramàtiques que li van tocar viure. Va tindre cinc fills de dos matrimonis, dels quals només li sobrevisqué el més petit, Pau.

Va trobar en el paisatge correspondències simbòliques amb el seu estat d'esperit. Malgrat tot, no es va sentir atret pels elements extrems del moviment Modernista i es va identificar, en canvi, amb un cert vessant del Noucentisme incipient, pel que comportava de contenció expressiva i de rigor formal.

Alcover inicià la seva carrera poètica utilitzant preferentment el castellà, però, cap a la maduresa i potser fruit d'un retorn íntim a la necessitat d'expressar els sentiments més pregons en la seva llengua materna, emprà només el català, esdevenint, juntament amb Costa i Llobera, el poeta més destacat de Mallorca.

La seva teoria literària es basava en la sinceritat dels sentiments, i la claredat en la forma poètica. Alguns dels seus poemes han estat traduïts a diverses llengües i musicades, entre els quals *La Balanguera*, (musicada per Amadeu Vives), que el 1996 va ser declarat l'himne oficial de Mallorca.

El 1909 fou proclamat Mestre en Gai Saber i el 1919 obtingué el Premi Fastenrath.

El 1951 es publicaren de manera pòstuma les seves *Obres completes*.

Obres seves en castellà

Poesías (1887), *Nuevas Poesías* (1892), *Poemas y armonías* (1894), *Meteoros* (1901).

Obres seves en català (que li donen el reconeixement com a poeta):

Cap al tard (1909) amb les seccions "Cançons de la terra", que conté "La balanguera", "Elegies", "Endreces" i "Vària".

Poemes bíblics (1918)

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 182

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/jalcover/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/alcoverj/pagina.php?id_sec=134

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0002092

Corrent literari

L'Escola Mallorquina

L'Escola Mallorquina fou un moviment cultural illenc, sense consciència i voluntat de formar un grup homogeni; té vinculacions amb el Romanticisme, el Neoclassicisme, el Costumisme, el Naturalisme, el Modernisme i el Noucentisme.

Encara que alguns escriptors de l'escola alternen l'ús del català i el castellà, el nom es refereix especialment a la seva obra en la llengua pròpia de les Illes.

Els autors es diferencien en diverses característiques: conservadors, catòlics, d'ideologia rural i tradicional; regionalistes i nacionalistes mallorquins desvinculats del Principat.

Fins 1936, el terme "escola mallorquina" té dos sentits:

- En sentit ample, aportació global de Mallorca a la literatura en llengua catalana.
- En sentit estricte, grup de poetes d'una tendència poètica afí a l'entorn de Joan Alcover i de Miquel Costa i Llobera, amb unes característiques determinades dintre de la literatura catalana.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 181

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0229611

Wikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Escola_Mallorquina

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El procés de la vida de la gent a Mallorca.

Tema:

Està despuntant (teixint) una pàtria mallorquina millor arrelada al passat (tradicions) i oberta al futur (il·lusions)

El **títol** "La balanguera" fa referència a una dona gran, com una mena de parca, que regeix (teixeix) una vida nova (la senyera del jovent). .

Estructura del poema

El poema es compon d'una tornada, que es va repetint, extreta de la cançó popular d'aquest nom i cinc sextetes de versos isosíl·làbics d'art menor.

a) Introducció

Les dues primeres estrofes es presenta la Balanguera com una mena de parca, intemporal, va governant (*teixint*) la vida del poeta i dels seus lectors balears, una vida ben arrelada en la tradició (*les ombres de l'avior*), d'on germinarà la llavor que florirà en una nova primavera ja imminent.

b) Desenvolupament

La tercera estrofa, com d'enllaç, la Balanguera veient unes noces ja observa tota la vida de la parella, els fills i, després, la mort. En el pla individual la vida de la gent és fugaç, efímera.

c) Conclusió

A les dues darreres estrofes, reprèn la visió col·lectiva de la vida: a les primeres estrofes es parlava de nosaltres (*nostra vida*), ara del futur de tots els mallorquins (*la pàtria*). Malgrat la mort individual descrita a l'estrofa tercera, s'alegra el cor de la "vella" perquè entreveu una renaixença (*l'aua qui vendrà, la senyera del jovent*) arrelada en el passat avançant cap a un futur esplendorós; passat, arrelat en les *tradicions* i futur prenyat d'*esperances*; passat i futur inseparables s'alcen com una nova bandera trenada indèstriablement amb *cabelleres d'or (de la infantesa qui s'enfila) i de plata (de la vellura qui se'n va)*.

Aportació dels elements formals

Mètrica

Els dos versos de la tornada popular duen el poeta a la utilització de versos octosíl·labs, que donen al poema un caire viu. Alcover agrupa els versos en estrofes de sis versos isosíl·labics (sexteta), els quatre primers amb rima consonant encadenada (CDCD) i els dos darrers amb rima consonant (AB) que enllaça amb la tornada. Alternen rimes masculines i femenines.

La mètrica mostra un poeta molt curós, que segueix una estructura del tipus:

Tornada	8 A (femenina) 8 B (masculina)
Sexteta	8 C (femenina) 8 D (masculina) 8 C (femenina) 8 D (masculina) 8 A (femenina) 8 B (masculina)
Tornada	8 A (femenina) 8 B (masculina)

Recursos:

- En els versos 2 i 5, amb dues comparacions, se'ns fa veure "la balanguera misteriosa" com una aranya teixidora de nostres vides i com una parca pensadora que també està teixint.
- Els versos 12 i 13 queden ben interrelacionats amb una anàfora.
- Utilitza diversos simbolismes força habituals: *les ombres* ('la mort') (v 10), *la nova primavera* ('una renaixença') (11), l'arbre (v 13-15), *l'aua* ('el futur esperançador') (30) o *la senyera* (v 34).
- També usa una metonímia ben expressiva al vers 36: *amb cabelleres d'or i argent*.

Conclusions del comentari de text

???

El text. Mètrica i altres recursos*La Balanguera*

<i>La Balanguera</i> fila, fila ,	8 A (fem)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
<i>la Balanguera</i> fil arà.	8 B (masc)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
<i>La Balanguera</i> misteri osa ,	8 C (fem)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
com una aranya d'art sutil ,	8 D (masc)	(comparació)
1 2 3 4 5 6 7 8		
buida que buida sa fil osa,	8 C (fem)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
de nostra vida treu el fil .	8 D (masc)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
Com una parca bé cav il ·la	8 A (fem)	(comparació)
1 2 3 4 5 6 7 8		
teixint la tela per dem a .	8 B (masc)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
<i>La Balanguera</i> fila, fila ,	8 A (fem)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
<i>la Balanguera</i> fil arà.	8 B (masc)	
1 2 3 4 5 6 7 8		
Girant la ullada cap enrere	8 C (fem)	
guaita les ombres de l' av ior,	8 D (masc)	(símbol)
i de la nova primavera	8 C (fem)	(hipèrbaton, símbol)
sap on s'amaga la llavor.	8 D (masc)	(símbol)
Sap que la soca més s'enfila	8 A (fem)	(anàfora)
com més endins pot arrelar.	8 B (masc)	
<i>La Balanguera</i> fila, fila ,	8 A (fem)	
<i>la Balanguera</i> fil arà.	8 B (masc)	
Quan la parella ve de nocés,	8 C (fem)	
ja veu i compta sos minyons;	8 D (masc)	
veu com davallen a les fosses	8 C (fem)	(encavallament)
els que ara viuen d'il·lusions,	8 D (masc)	
els que a la plaça de la vila	8 A (fem)	(encavallament)
surten a riure i a cantar.	8 B (masc)	
<i>La Balanguera</i> fila, fila ,	8 A (fem)	
<i>la Balanguera</i> fil arà.	8 B (masc)	
Bellugant l'aspi, el fil cabdella,	8 C (fem)	
I de la pàtria la visió	8 D (masc)	
Fa bategar son cor de vella	8 C (fem)	
Sota la sarja del gripó.	8 D (masc)	

Dins la profunda nit tranquil·la, Destria l'auba qui vindrà.	8 A (fem) 8 B (masc)	(símbol)
La Balanguera fila, fila, la Balanguera filarà.	8 A (fem) 8 B (masc)	
De tradicions i d'esperances tix la senyera pel jovent com qui fa un vel de noviances amb cabelleres d'or i argent de la infantesa qui s'enfila de la vellura qui se'n va.	8 C (fem) 8 D (masc) 8 C (fem) 8 D (masc) 8 A (fem) 8 B (masc)	(símbol) (metonímia)
<i>La Balanguera fila, fila, la Balanguera filarà.</i>	8 A (fem) 8 B (masc)	

La Balanguera, que va ser musicada per Amadeu Vives és, actualment l'himne de Mallorca. Vegeu: <http://www.labalanguera.cat/inici.html>

Vocabulari. Mots per aclarir

Aspi: Instrument de diverses formes que serveis per a debanar i fer troques.

Avior: Antigor.

Balanguera: Personatge femení d'una cançó tradicional mallorquina, lligat a la Bolangera d'un vall popular al Prncicat i a València (del francès "boulangère", fornera).

Cabdellar: Enrotllar fil formant un cabdell ('bola de fil').

Cavil·lar: Fixar la consideració amb excessiva subtileza.

Davallar: Baixar.

Filosa: Instrument per a filar a mà consistent en un bastó acabat en un extrem amb un cap o un eixamplament per a enrotllar-hi la floca que es vol filar.

Fossa: Clot excavat a terra.

Gipó: Peça de vestir que cobreix el tronc des dels muscles fins a la cintura.

Minyó: Noieta.

Noces: Casament.

Noviances: Noces, festes nupcials.

Parca: Divinitat llatina que presidia el destí de l'home, des del naixement fins a la mort.

Sarja: Teixit lligat que presenta uns solcs diagonals.

Joan Alcover: La Balanguera

Alicia Fabrés Noriega

Nota biogràfica

Joan Alcover (Palma de Mallorca, 1854-1926)

Poeta i assagista, Joan estudià batxillerat a Mallorca, però es llicencià en Dret a Barcelona. En acabar va tornar a Palma on va exercir d'advocat. També inicià una carrera política com a seguidor d'Antoni Maura. Va arribar a ser diputat de les Corts al 1893. En abandonar la política es va aproximar al catalanisme polític.

Durant la seva vida, el règim polític més important va ser la Restauració. Alcover pertanyia al partit liberal de Sagasta. Inicialment es va postular com a seguidor de la Renaixença, encara que posteriorment va adoptar un decantament cap al castellà com a llengua poètica fins arribar gairebé exclusiva. A partir de 1899 es produeix un canvi d'actitud davant la llengua: adopta el català.

Va tenir relació amb autors d'aquella època, com Santiago Rusiñol i més tard Josep Carner.

En els seus poemes trobem una interpretació estètica del dolor que li va suposar la mort de la seva esposa i els seus fills. La seva literatura es basada en la sinceritat dels sentiments, i la claredat en la forma poètica.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 182

UOC. Lletre: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/jalcover/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/alcoverj/pagina.php?id_sec=134

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0002092

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El poema tracta del pas del temps, de cada etapa de la vida.

Tema:

Una dona gran, la Balanguera, ens parla de com veu el pas del temps des d'un racó del poble, on teixeix bellugant l'aspi.

Tema:

El títol "La Balanguera" fa referència a la figura d'una dona gran, l'element clau en el qual es veu reflectit el pas del temps.

Estructura del poema

El poema està estructurat per cinc estrofes de sis versos i una tornada de dos octosíl·labs.

a) Introducció

La primera estrofa ens presenta la Balanguera com a una vella que teixeix en un racó del poble: és la personificació del pas del temps. En aquesta estrofa apareix la figura de la parca que és un personatge de la mitologia clàssica representada com una filadora que teixeix la vida humana.

b) Desenvolupament

La segona estrofa parla sobre el naixement; l'inici de la vida. Aquí podem veure com parla del passat i del futur.

A la tercera ens trobem amb l'etapa del matrimoni, a on apareix la figura dels nens com a fruit d'aquest enllaç. Aquesta escena recorda a l'autor part de la seva vida; recorda a la seva dona, quan es va casar, que sortien de l'església.

c) Conclusió

La quarta estrofa ens vol donar a entendre la visió que té la Balanguera de la seva pàtria. Mentre belluga l'aspi, torna a parlar del futur i ens representa la balanguera com contemplant l'existència humana.

I per últim la cinquena estrofa representa el final, la mort. En aquesta estrofa la Balanguera s'encarrega d'entretreure el futur comunal.

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza una estrofa composta de 6 versos més una tornada de 2 versos octosíl·labs, que afavoreixen un ritme constant durant tot el poema gràcies a la tornada de cada estrofa.

L'estructura rítmica predominant és ababcdcd.

La rima és consonant i l'estrofa pren una estructura del tipus

8 a (vers femení)
8 b (vers masculí)
8 a (vers femení)
8 b (vers masculí)
8 c (vers femení)
8 d (vers masculí)
8 c (vers femení)
8 d (vers masculí)

La mètrica mostra una perfecció formal que segueix la llei d'alternança de rimes masculines i femenines.

Recursos lingüístics i retòrics

Les 5 estrofes acaben amb la tornada "*la balanguera fila, fila, / la valanguera filarà*"; aquests dos versos, que apareixen al final de totes les estrofes, vénen d'una cançó popular de Mallorca basada en un joc-dansa infantil. Aquesta cançó es convertí en l'himne oficial de Palma de Mallorca.

En la primera estrofa hi ha una clara comparació entre la Balanguera i la aranya; comparades ja que les dues filen; la balanguera fila fil i l'aranya que fila la seva teranyina.

També apareix la imatge de la parca que és un personatge de la mitologia clàssica representada com una filadora que teixeix la vida humana.

En els versos 10 i 11 de l'estrofa segona podem veure com parla del passat (*guaita les ombres de l'avior*) i el futur (*sap on s'amaga la llavor*). En els versos 12 i 13 veiem una clara anàfora en el verb "sap". En els versos 14 i 15 apareixen elements de la naturalesa "soca".

A la tercera estrofa es pot veure uns nuvis que surten del temple, després d'haver-se casat, fet que recorda l'autor de la seva vida.

A la quarta estrofa, en els versos 26 i 27 fa que la Balanguera representi l'existència humana (*i de la pàtria la visió / fa bategar son cor de vella*). I en el vers 30 fa una metàfora del futur (*destria l'auga que vindrà*).

En els versos 33 i 34 de l'última estrofa, la Balanguera s'encarrega d'entretreixir el futur comunal (*de tradicions i d'esperances / tix la senyera del jovent*).

Durant tot el poema, la Balanguera és un símbol de la vida i del constant pas del temps; però també de l'esperança de futur (albira la nova albada) per al poble mallorquí, una vida més plena per al país arrelada en la tradició però oberta a l'avenir.

Conclusions del comentari de text

Segons el meu punt de vista el més important del poema és la relació que fa Joan Alcover entre la filadora i el pas del temps, utilitzant la imatge de la Balanguera com a una persona gran que veu com va passant la vida a poc a poc mentre teixeix a un racó del poble.

Les primeres vegades que he llegit el poema m'ha estat molt difícil entendre'l, però després de llegir la vida de l'autor i d'analitzar estrofa per estrofa i les petites explicacions que donava el llibre he anat entenent tot el poema.

Una vegada l'he entès m'han agradat molt les comparacions i les metàfores que parlaven sobre els tres moments de la vida; el naixement, el matrimoni o joventut i la vellesa o mort.

Penso que aquests tres temes són molt importants per a les persones ja que tots passarem aquestes etapes de la vida.

Encara que no sigui el tipus de poema que més m'agradi, he de reconèixer que després d'haver fet aquest treball em sembla molt original la manera com Joan Alcover ha tractat el pas del temps.

El text. Mètrica i altres recursos*Títol del poema*

Mon cor estima un arbre! / Més vell que l'olivera,	12 A (fem)
1 2 / 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
més poderós que el roure, / més verd que el taronger,	12 B (masc)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
conserva de ses fulles / l'eterna primavera,	12 A (Hipèrbaton)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
i lluita amb les ventades / que atupen la ribera,	12 A
(Personificació)	
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
com un gegant guerrier.	6 B (Comparació)
1 2 3 4 5 6	

Hi manquen estrofes.

Vocabulari. Mots per aclarir

Filosa: Instrument per a filar a mà consistent en un bastó acabat per un extrem amb un cap o un eixamplament on hom enrotllava la floca per a filar.

Parca: Cadascuna de les tres divinitats llatines que presidien el destí de l'home des del naixement fins a la mort. La mort personificada.

Cavil·lar: Fixar la consideració (en alguna cosa) amb excessiva subtileza o suspicàcia.

Avior: De temps passat.

Arrela: Fixar-se en un lloc.

Aspi: Instrument de diverses formes que serveix per a debanar i fer troques.

Sarja: Teixit fet amb lligat de sarja i amb diferents materials.

Gipó: Peça de vestir que cobreix el tronc des dels muscles fins a la cintura, cenyida i ajustada al cos, amb mànigues.

Auba: Albada, naixement del dia; futur.

JOSEP CARNER: *Cançoneta incerta*

Mireia García Benavente

Nota Biogràfica

Josep Carner (Barcelona, 1884- Brussel·les, 1970)

Josep Carner, fill únic d'un matrimoni de classe mitjana i cultivat, va néixer al final de la Renaixença, va viure de jove el Modernisme i va créixer amb el Noucentisme. Es va llicenciar en Dret (1902) i en Filosofia i Lletres (1904). Publica el seu primer llibre de versos, d'influència modernista, *Llibre dels poetes* (1904), i, poc després, escriu i publica un llibre de versos que serà considerat emblemàtic del Noucentisme, *Els fruits saborosos* (1906). Durant anys Carner escriu molts articles, notes, poemes... (aquesta gran producció fa que usi diversos pseudònims), dirigia l'editorial Catalana i tradueix els autors occidentals mes importants com *La Fontaine a Dickens...* És un escriptor de prestigi excepcional. Se'l considera el "príncep dels poetes".

El 1915 Carner s'havia casat amb la xilena Carmen de Ossa, i aviat arribaren dos fills: Anna Maria i Josep. Carner era un escriptor famós i un personatge de la cultura catalana, però la seva situació professional no acabava d'estar al nivell d'aquella fama. Per altra banda, l'ideal noucentista va entrant en crisi (mor Prat de la Riba, la burgesia va abandonant l'ideari engrescador d'anys enrere davant la crisi econòmica...) i Josep Carner es va sentint més fora de lloc. Guanya unes oposicions al cos diplomàtic. La seva nova carrera el fa marxar de Catalunya (viu en diversos llocs: Gènova, Costa Rica, l'Havre, Hendaia, Beirut, Brussel·les i París, amb un breu parèntesi a Madrid. Lluny de Catalunya, va publicar *El cor quiet* (1925), que representa un cop de timó en la seva obra.

El 1935, a Beirut, mor la seva esposa Carmen de Ossa. Durant la guerra civil espanyola, Carner és un dels pocs diplomàtics que es manté fidel a la República. Durant aquests anys durs, Carner es torna a casar el 1937 amb Émile Noulet (professora de la Universitat Lliure), que havia conegut uns anys abans, quan era conseller de l'ambaixada de Brussel·les. A la tardor de 1938, a París, escriu *Nabí* (un poema líric i narratiu, publicat a Buenos Aires el 1941).

Al maig de 1939, Josep Carner i la seva esposa emigren a Amèrica i s'estableixen a Mèxic, on exerceix de professor a la Universitat i al Col·legi de Mèxic. Finalitzada la Segona Guerra Mundial (1945), la parella retorna a Bèlgica, on Carner ensenya llengua i història de literatura espanyoles a la Universitat Lliure de Brussel·les i al Col·legi d'Europa de Bruges. És membre del Consell Nacional de Catalunya a l'exili.

El 1964 Carner fa vuitanta anys i la seva obsessió es tornar a veure Catalunya abans de morir. L'abril de 1970 sentint ja el final de la seva vida, Carner retorna per sorpresa a Catalunya en una visita breu, de dos mesos. Mor pocs dies després de retornar a Brussel·les, el 4 de Juny de 1970.

VILARDELL, C. I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 192 i 193

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/exili/cat/noms/jcarner/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/carnerj/pagina.php?id_sec=513

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0015193

Corrent literari

Noucentisme

La figura de Josep Carner com a poeta està vinculada al Noucentisme, que era un moviment polític i filosòfic endegat per intel·lectuals vinculats a l'obra política de Prat de la Riba i la Lliga Regionalista, que té el seu inici simbòlic l'any 1906. Carner va elaborar el corpus filosòfic del moviment, i va plasmar el nou ideal estètic en *Els fruits saborosos* (una volguda antítesi del Modernisme). Aquest poemari exemplifica els valors que vol promoure el Noucentisme: classicisme, civilitat, ironia i tendresa.

VILARDELL, C. I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 188 i 189.

UOC. Lletra: <http://www.uoc.es/lletra/moviments/renaixenca/index.html>

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/moviments/noucentisme/index.html>

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/moviments/modernisme/index.html>

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

Les incerteses de la vida

Tema:

La vida comporta constants eleccions arriscades que menen cap destins diferents que no podem preveure ni descobrir fins que no ens hi acostem o que no hi arribem.

Totes les vides són incertes, però potser més la de qui ha abandonat el país on s'ha forjat com a poeta i va donant tombs pel món. I, potser, el camí encara és més incert quan ell mateix serveix la diplomàcia d'una Espanya governada per la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), hostil a Catalunya i al que ell mateix representa com a poeta català.

Títol:

El títol, "Cançoneta incerta", fa referència a l'assumpte del poema; per a Josep Carner aquest poema es l'expressió de la vida oberta a opcions forçosament arriscades.

Estructura del poema

El poema, compost de tres octaves anisosil·làbiques d'art menor, presenta dos grans blocs:

- ✓ el primer, que comença i acaba amb l'exclamació - pregunta "Aquest camí tan fi, tan fi, / qui sap on mena (!) (?)", està format per les dues estrofes inicials; i
- ✓ el segon, que remarca la incertesa amb tres exclamacions – pregunta de caire anafòric "Qui sap... Qui sap... Qui sabrà" i la fórmula explícitament al final, està format pels versos de la darrera estrofa.

a) Introducció (primera estrofa)

El poeta se situa davant del camí tènue, fi, mig perdut que se li obre al davant i que és **símbol** de la vida. No se sap on ens durà. El caminador obre dues possibilitats de marxa contraposades, expressades en sengles **metonímies** encara prou arrelades en el Noucentisme: a la *vila* ('la ciutat, l'ordre, la cultura, el benestar, la seguretat...') o al *pi de la carena* ('món rural, caos, primitivisme, manca de confort, els perills...'). I el caminant

s'enfronta al dilema insoluble: mentre un "lliri blau, color de cel", que suggereix la candidesa i la noblesa, l'invita a tirar endavant (**prosopopeia**), un "vel de teranyina", que representa l'engany, la trampa mortal parada, ens en pretén dissuadir.

b) Desenvolupament (segona estrofa)

El caminant s'enfronta als mateixos dubtes que planteja desenvolupant la imatge del camí. La contraposició es planteja ara per saber si és "drecera del gosat, rossola ingrata" ('un trajecte dret i curt, però feixuc i arriscat') o si es tracta d'un "camí d'enamorat, colgat de mata" ('un trajecte amable'); però, així i tot, aquest camí tan amable pot ser un parany, "un recer per adormir qui passa pena".

El poeta tanca l'estrofa amb l'exclamació inicial convertida en pregunta: "Aquest camí tan fi, tan fi / qui sap on mena?"

c) Conclusió (tercera estrofa)

Carner canvia el tipus de pregunta, però no pas el seu contingut. Les preguntes, tres, aquí comencen amb l'**anàfora** "Qui sap / Qui sabrà". El camí *acull l'hoste*, però el caminat indecís no sap si serà amb tristesa o alegria; també ignora si el corriol *morirà sota la brosta* ('el deixarà perdut enmig d'un indret desconegut sense sortides clares'). El camí és davant seu; no n'hi ha cap altre i el *convida* a tirar enllà cap a paratges incerts (**personificacions**). El poeta, a la fi, esdevé caminant. Clou el poema donant l'única resposta possible a les preguntes: accepta que cada dia que comença, que cada vida *és camí incert*. Amb aquesta resposta, per altra banda, s'identifica explícitament el camí i la vida (**metàfora**), tal com ja entenia el lector des del principi.

Aportació dels elements formals

Mètrica

El poema participa de la vivor de la poesia popular. De fet, les **octaves** anisosil·làbiques que utilitza semblen una adaptació de la **codolada**, una tirada de versos medieval de caire narratiu que solia alternar també octosíl·labs i tetrasíl·labs. Els versos presenten una **rima consonant encadenada**: rima el primer amb el tercer; el segon, amb el quart; el cinquè, amb el setè; i el sisè, amb el vuitè. Es produeix alternança de rimes masculines i femenines. L'estrofa pren una estructura del tipus:

1ª estrofa	2ª estrofa	3ª estrofa
8 A (masc)	8 E (masc)	8 G (masc)
4 B (fem)	4 F (fem)	4 H (fem)
8 A (masc)	8 E (masc)	8 G (masc)
4 B (masc)	4 F (fem)	4 H (fem)
8 C (masc)	8 A (masc)	8 A (masc)
4 D (fem)	4 D (fem)	4 I (fem)
8 C (masc)	8 A (masc)	8 A (masc)
4 D (fem)	4 D (fem)	4 I (fem)

Com a aspectes menors, trobem remarcats els versos 1 i 15 amb una **rima interna**

Aquest camí tan fi, tan fi,

així com els versos 3 i 7 amb **encavallament**:

És a la vila o al pi / de la carena.

Però: - No passis – diu un vel / de teranyina.

Recursos lingüístics i retòrics

El **vocabulari** utilitzat és precís i, fins a cert punt, ric.

La doble **metàfora** que clou el poema explicita la identificació que fa el poeta, ja des del primer vers, entre “vida” i “camí” i obre una **imatge** que no s’acaba de desenvolupar. També es deu poder considerar **metonímia** la connotació que prenen “la vila” i “el pi” a la primera estrofa.

Els elements naturals, de tan propers que són a la vida del poeta, a voltes, són tractats com a humans (**personificació** del “camí”, “trist o somrient”) i, fins i tot, poden parlar, com el “lliri blau” o el “vel de teranyina” (**prosopopeia**).

La repetició, un procediment popular d’intensificació, subratlla l’aparent poca entitat d’aquest camí “tant fi, tan fi” o remarca la força de la crida del lliri blau, “Vine, vine!” (**geminació o reduplicació**).

Conclusions del comentari de text

Josep Carner, en el poema, reflecteix la vida com un camí obert cada dia a l’atzar, sense seguretats definitives. Aquesta inseguretats vital inquieta el poema que sembla que vulgui aturar el temps amb preguntes reiterades i deixar d’avançar vida enllà. Finalment, però, accepta la realitat: més enllà de les lògiques preguntes sobre la vida, cal acceptar les incerteses i viure sense seguretats definitives.

Josep Carner ha sabut expressar els seus sentiments al poema d’una manera senzilla, eficaç i viva. El poema resultant és de bon d’entendre. Qualsevol s’hi pot sentir identificat.

El text. Mètrica i altres recursos*Cançoneta incerta*

Aquest camí tan fi, tan fi,	8A (masc) (rima interna)
1 2 3 4 5 6 7 8	
qui sap on mena?	4B (fem)
1 2 3 4	
És a la vila o és al pi	8A (masc) (metonímia, encavall.)
1 2 3 4 5 6 7 8	
de la carena?	4B (fem)
1 2 3 4	
Un lliri blau, color de cel,	8C (masc)
1 2 3 4 5 6 7 8	
diu: -Vine, vine-	4D (fem) (prosopopeia, geminac.)
1 2 3 4	
Però: -No passis! -diu un vel	8C (masc) (prosopopeia, encavall.)
1 2 3 4 5 6 7 8	
de teranyina.	4D (fem)
1 2 3 4	

Serà dreuera del gos,	8E (masc)
1 2 3 4 5 6 7 8	
rossola ingrata,	4F (fem)
1 2 3 4	
o bé un camí d'enamorat,	8E (masc)
1 2 3 4 5 6 7 8	
colgat de mata?	4F (fem)
1 2 3 4	
És un recer per adormir	8A (masc)
1 2 3 4 5 6 7 8	
qui passi pena?	4B (fem) (al·literació)
1 2 3 4	

Aquest camí tan fi, tan fi,	8A (masc) (rima interna)
1 2 3 4 5 6 7 8	
qui sap on mena?	4B (fem)
1 2 3 4	

Qui sap si trist o somrient	8 G (masc)	(personificació)
1 2 3 4 5 6 7 8		
acull son hoste?	4 H (fem)	
1 2 3 4		
Qui sap si mor sobtadament,	8 G (masc)	(anàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8		
sota la brosta?	4 H (fem)	
1 2 3 4		
Qui sabrà mai aquest camí	8 A (masc)	(anàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8		
a què em convida?	4 B (fem)	(personificació)
1 2 3 4		
És camí incert cada matí,	8 A (masc)	(metàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8		
n'és cada vida.	4 B (fem)	(metàfora)
1 2 3 4		

Vocabulari. Mots per aclarir

Brosta: Part tendra, conjunt de brots i les branques novelles, d'un arbre o un arbust.

Drecera: Camí més curt que el principal per arribar a un lloc.

Gosat: Atrevit.

Hoste: Persona allotjada en un hostel, una dispesa, etc.

Incert: Imprecís, no ben determinat, que no duu a la certesa d'alguna cosa.

Ingrat: Que no compensa l'esforç que hom hi posa.

Recer: Lloc on hom és a cobert del vent.

Rossola: Lloc pelat i lliscós en un rost o pendent.

Vila: Població que, sense ser ciutat, té alguns privilegis més que pobles.

JOSEP CARNER: *Cançoneta incerta (II)*

Ilea Ferré

Nota biogràfica**Josep Carner (Barcelona, 1884 - Brussel·les, 1970)**

Josep Carner creix amb el noucentisme i el representa. Escriu amb un gran domini lingüístic i prioritza l'objectivitat i la precisió. És conegut com "el príncep dels poetes catalans". Renovador de la poesia, la llengua i la prosa, també va crear un nou estil de periodisme polític, i va arribar a ser un temible polemista.

Llicenciat en Dret i Filosofia i Lletres, va exercir càrrecs de representació diplomàtica a Gènova, San José de Costa Rica, Le Havre, Hendaia, Beirut, Brussel·les i París. Durant la guerra civil es va posar del costat de la República i mai més no va tornar a residir a Catalunya. "Els fruits saborosos" (1906) és considerat per la crítica com un dels grans pilars del noucentisme català.

La seva obra poètica va evolucionar cap al postsimbolisme, amb llibres com *Auques i ventalls*, *El cor quiet* i *Nabí*. Va destacar també com a traductor de Dickens, Shakespeare, Mark Twain, Arnold Bennett, Musset, Lafontaine, Defoe i Lewis Carroll, entre d'altres. Amb només vint-i-sis anys, el 1910, va ser proclamat mestre en "Gai Saber" en els Jocs Florals.

Corrent literari**Noucentisme**

A nivell ideològic, el Noucentisme representa la imposició de la raó, la precisió, la serenitat, l'ordre i la claredat. En pintura manifesten una preponderància de la línia respecte al color i, en totes les arts, defensen la sobrietat expressiva. És una reacció en contra del liberalisme, el romanticisme, el naturalisme, el positivisme i el laïcisme. S'oposa a aquests moviments amb una exigència intervencionista en els afers públics, un renovat espiritualisme, i una major importància de la voluntat en contra de la dada més empírica. Valora més la intel·ligència que la sensibilitat. El Noucentisme coincideix més amb les doctrines més mediterraneistes que s'estan donant a França en aquell moment; doctrines originades en primer lloc per l'*école romane* i després per les aportacions de Cézanne i la retòrica classicista de l'*esprit nouveau*.

Comentari**Assumpte i tema. El títol****Assumpte:**

La vida, què és i cap on ens encamina?

Tema:

La vida ens mena vers un destí incert.

El títol “Cançoneta incerta”:

El poeta no escriu una *oda* a la vida, tampoc una *elegia*; sinó una *cançoneta*, lleugera, amb un toc popular, i la titlla d'*incerta*. És un camí obert, misteriós.

Aquest poema apareix a “El cor quiet” (1925), obra on ens parla del seu jo profund, que és el motor de la seva vida.

Estructura del poema**a) Introducció: primera estrofa**

Comença a qüestionar com és la vida i les diferents maneres de viure-la.

b) Desenvolupament: segona estrofa

Es qüestiona la vida amb preguntes de sí es un lloc on resguardar-se i no patir, o si és un lloc on et trobes pedres i hi vas ensopegant constantment.

c) Conclusió

El poeta considera que no es pot saber mai què et portarà la vida. La vida són dies que van passant, però nosaltres no en tenim el control.

Aportació dels elements formals**Mètrica**

Aquest poema està compost per tres estrofes anisosíl·làbiques de vuit versos amb rima consonàntica encadenada (ABAB). Hi alternen els octosíl·labs i els tetrasíl·labs, de manera semblant a l'antiga codolada.

A les tres octaves podem observar que hi ha una síl·laba tònica cada quatre.

Els dos primers versos marquen la rima del principi de la primera estrofa i el final de la segona, ja que s'hi repeteixen; de forma que les dues primeres octaves s'obren i es tanquen amb els mateixos versos (primer tancats amb exclamació i, després, amb interrogació).

Recursos lingüístics i retòrics

El poema sembla una al·legoria que parteix d'una metàfora que no s'explicita fins al final quan identifica “cada vida” amb un “camí incert”.

El poeta juga amb les exclamacions i, sobretot, amb les preguntes, que no són retòriques ja que l'autor voldria saber-ne la resposta.

La darrera estrofa s'estructura entorn de tres preguntes del mateix tipus cosa que genera anàfora (“Qui sap... Qui sap... Qui sabrà”)

El poema es val d'alguns recursos populars com la mètrica d'art menor escollida.

Conclusions del comentari de text

Sincerament, m'ha agradat bastant el poema, (me'l sé de memòria i tot). Penso que és molt interessant i realment et fa reflexionar sobre la vida i com la vols viure.

52El text. Mètrica i altres recursos*Cançoneta incerta*

Aquest camí tan fi, tan fi, **8A (masc) (rima interna)**

1 2 3 4 5 6 7 8

qui sap on mena? **4B (fem)**

1 2 3 4

És a la vila o és al pi **8A (masc) (encavallament)**

1 2 3 4 5 6 7 8

de la carena? **4B (fem)**

1 2 3 4

Un lliri blau, color de cel, **8C (masc)**

1 2 3 4 5 6 7 8

diu: -Vine, vine-. **4D (fem) (personificació)**

1 2 3 4

Però: -No passis! -diu un vel **8C (masc) (personificació)**

1 2 3 4 5 6 7 8

de teranyina. **4D (fem)**

1 2 3 4

Serà dreuera del gosat, **8E (masc)**

1 2 3 4 5 6 7 8

rossola ingrata, **4F (fem)**

1 2 3 4

o bé un camí d'enamorat, **8E (masc)**

1 2 3 4 5 6 7 8

colgat de mata? **4F (fem)**

1 2 3 4

És un recer per adormir **8A (masc)**

1 2 3 4 5 6 7 8

qui passi pena? **4B (fem) (al·literació)**

1 2 3 4

Aquest camí tan fi, tan fi, **8A (masc) (rima interna)**

1 2 3 4 5 6 7 8

qui sap on mena? **4B (fem)**

1 2 3 4

Qui sap si trist o somri ^e nt	8 G (masc)	(personificació)
1 2 3 4 5 6 7 8		
acull son h ^o ste?	4 H (fem)	
1 2 3 4		
Qui sap si mor sobtadam ^e nt,	8 G (masc)	(anàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8		
sota la br ^o sta?	4 H (fem)	
1 2 3 4		
Qui sabrà mai aquest cam ⁱ	8 A (masc)	(anàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8		
a què em conv ⁱ da?	4 B (fem)	(personificació)
1 2 3 4		
És camí incert cada mat ⁱ ,	8 A (masc)	(metàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8		
n'és cada v ⁱ da.	4 B (fem)	(metàfora)
1 2 3 4		

Vocabulari. Mots per aclarir:

Brosta: Part tendra, conjunt dels brots i les branquetes novelles, d'un arbre o un arbust.

Carena: Línia divisòria dels dos vessants d'una muntanya o serralada

Colgar: Cobrir una cosa posant-ne d'altres damunt.

Drecera: Camí més curt que el principal per a arribar a un lloc.

Hoste: Persona allotjada gratuïtament a casa d'un altre.

Mata: 1) Llentiscle, arbust perennifoli, d'olor resinosa, amb flors verdoses i vermellenques i fruits en petita drupa, primer vermells i després negres, comú a les màquies i garrigues de terra baixa. 2) Planta llenyosa, baixa, de tronc curt que treu branques prop de terra, com la farigola, el romaní o la ginestera.

Menar: Conduir, guiar, dirigir, portar.

Recer: Lloc hom és a cobert del vent, de les injúries del temps.

Rossola: Lloc pelat i lliscós en un rost o pendent.

Teranyina: Teixit de diversos aràcnids que serveix de parany per a caçar les preses de les quals es nodreixen.

JOSEP CARNER: Bèlgica

Desirée Yanina Giménez

Nota biogràfica

Josep Carner (Barcelona, 1884 - Brussel·les, 1970)

Fill únic d'un matrimoni de classe mitjana i cultivat. El pare havia treballat com a redactor d'*El Correo Catalán* -el diari carlí- i dirigia la revista catòlica *La Hormiga de Oro*. El petit Carner manifesta la seva vocació literària amb una precocitat inusual i un talent propi dels nens prodigi: als dotze anys ja és col·laborador de la revista *L'Aureneta*, als quinze anys -el 1899- guanya el seu primer premi als Jocs Florals de Barcelona.

Es llicencia en Dret el 1902 (als 18 anys) i en Filosofia i Lletres el 1904 (als 20 anys). També publica llavors el primer llibre de versos, *Llibre dels poetes* -d'influència modernista-, alhora que dirigeix la revista literària *Catalunya* i inicia la col·laboració com a periodista polític a *La Veu de Catalunya*, diari oficial de la Lliga Regionalista.

Josep Carner és un poeta vinculat al Noucentisme, que té el seu inici simbòlic l'any 1906 amb l'aparició del *Glosari* d'Eugeni d'Ors i de *Els fruits saborosos* de Carner, que plasma el nou ideal estètic, antítesi del Modernisme.

Carner esdevé una figura molt popular. Convertit en líder de la nova generació de poetes, el seu prestigi no deixa d'augmentar amb l'aparició de nous llibres. El 1914 publica *La paraula en el vent*, on mostra totes les gammes del sentiment amorós, i arriba a una primera plenitud poètica amb *Auques i ventalls*, on reprèn la tradició satírica i reflecteix la Barcelona costumista i política de l'època.

Augmenta el seu pes en la Lliga Regionalista i a "La veu de Catalunya" fins a la mort Prat de la Riba (1917). Llavors Carner és progressivament desplaçat. Ell, pare de família, malgrat el seu prestigi no té una font d'ingressos fixos; per això, fa oposicions al cos diplomàtic i és nomenat vicecònsol a Gènova (1921). Des d'aleshores ja no torna mai més a residir de manera permanent a Catalunya. Exercí càrrecs a San José de Costa Rica, le Havre, Hendaia, Beirut, Brussel·les i París, cosa que l'allunyà en part de la vida catalana. Fora de Catalunya, publica *El cor quiet* (1925). És un llibre de maduresa que posa fi a anys de febre creadora i l'inici d'una etapa en què l'autor es dedica a revisar i reescriure la seva obra. El 1935, a Beirut, mor la seva esposa.

Durant la guerra civil espanyola, Carner és un dels pocs diplomàtics que es manté fidel a la República. En aquests anys durs, Carner es torna a casar el 1937 amb Émile Noulet, que coneix uns anys abans quan és conseller de l'ambaixada de Brussel·les. El 1938, a París, escriu *Nabí* (Buenos Aires, 1941). El 1939, Josep Carner i la seva esposa emigren a Amèrica i s'estableixen a Mèxic.

Finalitzada la Segona Guerra Mundial, la parella retorna a Bèlgica, on Josep Carner ensenya llengua i història de literatura espanyoles a la Universitat Lliure de Brussel·les i al Col·legi d'Europa de Bruges. Escriu "Llunyania" (1952).

L'abril de 1970, sentint ja el final de la seva vida, Carner retorna per sorpresa a Catalunya en una visita breu, de dos mesos. Mor pocs dies després de retornar a Brussel·les, el 4 de juny de 1970.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 192-

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/carnerj/pagina.php?id_sec=513

OUC: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/jcarner/>

Corrent literari

Noucentisme

El Noucentisme és la singular conjunció de política i cultura que es dona en la Catalunya de començaments del segle XX per obra de la burgesia compromesa amb el catalanisme i de la intel·lectualitat que accepta de col·laborar en el projecte de transformació encapçalat per aquella.

L'estètica noucentista té un caire classicitzant d'imposició de la raó sobre els sentiments. S'oposa a la sinceritat i l'espontaneisme modernistes. La poesia ha de ser artificiosa, refinada i d'absoluta perfecció formal i ha d'oferir una visió idíl·lica de la ciutat ideal que es vol bastir. Rebutja els temes polítics i socials; i defuig el paisatge rural, l'exaltació de l'instint o de la passió.

La figura de Josep Carner com a poeta està vinculada al Noucentisme i als seus valors de classicisme, civilitat, ironia i tendresa; però a l'època en què escriu "El cor quiet" el moviment s'està desfent, es relativitzen alguns dels seus principis i es comença a donar cabuda als sentiments.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 188-190

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0126749

Diccionari de literatura catalana (Ed. 62):
<http://www.uoc.edu/lletra/moviments/noucentisme/>

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El poema tracta del país que l'acull, Bèlgica,

Tema:

Canta el país que acull l'exiliat Carner, canta un país ordenat, de bones gents, amb sensibilitat social, un país que s'assembla a la Catalunya ideal dels noucentistes (que somniava al poema de 1906 que començava "M'agradaria fer-me vell en un país"), canta un país que sap tan diferent de la Catalunya sotmesa a la dictadura feixista.

El títol "Bèlgica"

Homenatja la terra d'acollida, on s'arrecera en el seu exili.

Estructura del poema

El poema està format per quatre estrofes.

a) Introducció

A la primera estrofa és la presentació, ens parla d'una Bèlgica tranquil·la, bonhomiosa, com una ciutat en harmonia amb la natura i amb les seves gents. Darrere la descripció admirativa podem endevinar en aquest poema de "Llunyania" l'enyorança d'un projecte per a Catalunya, d'un somni perdut i malmès.

b) Desenvolupament

Es troba a la segona i tercera estrofa. Continua la descripció en positiu de Bèlgica, com a contrapunt no explícit de la realitat de Catalunya sota el franquisme. Diu que li

agradaria fer-se vell dins d'una ciutat amb soltats no gaire de debò, on tothom s'entendria d'una vella pintura, on els mercats fossin plens... (De retop, voldria una Catalunya sense repressió, culta, amb justícia social, amb abundor de béns...). En la segona estrofa se centra en aspectes més quotidians, humils i detallistes (aquesta és una característica del noucentisme).

Al tercera estrofa intenta descriure l'harmonia ciutadana. Del vers 30 al 36 ens parla de la capital europea, que suggereixen la monumentalitat i el protocol oficial.

c) Conclusió

La conclusió es troba a l'última estrofa. En aquesta estrofa passa d'un sentiment de confort ambiental a un sentiment de tragèdia per envellir en una ciutat que no és seva. També fa referència en el vers 37 al vers d'un poeta medieval exiliat com és Jordi de Sant Jordi ("Desert d'amics, de béns e de senyor").

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza tirades de versos anisosil·làbics, compostes principalment per versos dodecasíl·labs, sovint alexandrins (6+6), que afavoreixen una recitació solemne i pausada; també abunden els versos decasíl·labs. Hi ha alguns octosíl·labs (art menor) i també amb un vers de 4 síl·labes en el vers 39.

La rima és consonant (AABB; CDCD), tot hi un parell de rimes assonants i algun vers lliure.

Les tirades prenen una estructura del tipus:

12 A (vers masculí)
(6+6) A (vers masculí)
(6+6) B (vers masculí)
(6+6) B (vers masculí)
10 C (vers masculí)
(6+6) D (vers masculí)
(6+6) C (vers masculí)
(6+6) D (vers masculí)
10 E (vers masculí)
(6+6) F (vers femení)
(6+6) E (vers masculí)

Recursos lingüístics i retòrics

Els recursos retòrics més utilitzats són l'**encavallament** (la frase no s'acaba en el vers i continua en el vers següent), l'**anàfora** (repetició de la mateixa paraula a l'inici d'un vers), **personificació** (atribució humanes a sers no reals), **polisíndeton** (repetició de la conjunció 'i'), hi ha també **comparació** (relació de semblança que s'estableix entre dos elements), **metàfores** i **metonímia**.

Conclusions del comentari de text

Carner en primer lloc vol fer un homenatge a la terra d'acollida, Bèlgica; però en segon lloc deixa veure la seva nostàlgia per la seva terra (Catalunya) i la seva malenconia per la pàtria perduda. Ell està agraït per tot el que Bèlgica ha fet per ell, però ell, en el fons, malgrat la literalitat de les paraules, no vol envellir en un país que no és seu.

El text. Mètrica i altres recursos*Bèlgica*

M'agradaria fer-me vell en un país	12 A (mas) (Encavallament)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
on es filtrés la llum, grisa i groga, en somrís,	12 A (mas)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
i hi hagués prades amb ulls d'aigua i amb voreres	12 B (mas) (Metàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	(Polisíndeton)
guarnides d'arços, d'oms i de pereres;	10 B (mas)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
viure quiet, no mai assenyalat,	10 C (mas)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
en una nació de bones gents plegades,	12 D (mas)
1 2 3 4 5 6 / 7 8 9 10 11 12	
com cor vora de cor, ciutat ran de ciutat,	12 C (mas) (Comparació)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
i carrers i fanal avançant per les prades.	12 D (mas) (Polisíndeton)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
I cel i núvol, manyacs o cruels,	10 E (mas) (Personificació)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	(Polisíndeton)
restarien captius en canals d'aigua trèmula,	12 x (fem)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
posats en creu o fent ventall o paral·lels.	12 E (mas)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
M'agradaria fer-me vell dins una	10 a (Encavallament)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	(Anàfora)
ciutat amb uns soldats no gaire de debó,	12 B
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
on tothom s'entendria d'una vella pintura	12 a (Encavallament)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
o del nipònic cirerer quan treu la flor,	12 B
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
on l'infant i l'obrer no fessin mai tristesa,	12 C (Anàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
on veiéssiu uns dintres / de casa quilotats	12 D (Anàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	(Encavallament)
de pipes i de música / i d'hospitalitats,	12 D (Polisíndeton)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
amb flors ardents, magnífica sorpresa,	10 C
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
fins en els dies més gebrats.	8 D
1 2 3 4 5 6 7 8	
I tot sovint, vora un portal d'església,	10 x (Polisíndeton)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
hi hauria, acolorit, un mercat de renom,	12 E
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
amb botí de la mar, amb presents de la terra,	12 x (Metàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	(Paral·lelisme)
amb molt de tot per a tothom. 8 E	
1 2 3 4 5 6 7 8	

Una cuïtat on vagaria 1 2 3 4 5 6 7 8	8 A (Encavallament)
de veure, per amor de la malenconia 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A (Encavallament)
o per desig de novetat dringant, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	10 B
cases antigues amb un parc on nien ombres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 x (Encavallament) (Metàfora)
i moltes cases noves amb jardinets davant. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B (Polisíndeton)
Hom trobaria savis de moltes de maneres; 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 C
i cent paraigües eminents 1 2 3 4 5 6 7 8	8 D (Encavallament)
farien –ai, badats- oficials rengleres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B (Encavallament)
en <u>la inauguració</u> dels monuments. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	10 D
I tot de sobte, <u>al</u> caire de llargues avingudes, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 x (Polisíndeton)
<u>hi hauria</u> les fagedes, les clapas dels estanys. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 E
Per a l'amor, la joia, la solitud i els planys. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 E
De molt, desert, de molt, dejú 1 2 3 4 5 6 7 8	8 A (Paral·lelisme) (Encavallament)
jo viuria en els altres, una mica en cad'ú. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 A
Peró ningú 1 2 3 4	4 A (Encavallament)
no se'n podria témer en fent sa via. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	10 B
Hom, per atzar, un vell jardí coneixeria, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 B
ben a recer, de brollador ben clar, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	10 C
amb peixos d'or, que fan més alegria. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	10 B
De mi dirien nens amb molles a la mà: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	12 C
-És el senyor de cada dia. 1 2 3 4 5 6 7 8	8 B

Vocabulari. Mots per aclarir

Arç: nom de diversos arbustos espinosos.

Brollador: Lloc on es fa arribar l'aigua a pressió formant un sortidor.

Clapa: Petita extensió diferent de l'entorn.

Gebrar: Glaçar-se la rosada.

Malenconia: Estat anímic caracteritzat per una tristesa vaga.

Manyac: De condició suau, dòcil.

Niar: Fer el niu.

Nipònic: Del Japó.

Om: Arbre.

Prada: Camp d'herba, praderia, prat.

Quilotat: Emmorenit pel fum.

Vagar: Disposar de temps per fer alguna cosa.

JOSEP MARIA JUNOY: Oda a Guynemer

Laura González F.

Nota biogràfica**Josep Maria Junoy (** 1887; **, 1955)**

Escriptor català, que va viure a París, on es va dedicar primerament a la pintura i més tard a la literatura. Les seves obres estan influenciades pels moviments de l'avantguarda. Les seves obres més importants són *Art i artistes* (1911) i *Poemes i cal·ligrames* (1920). Aquesta, Oda a Guynemer és de 1917.

Wikipèdia:

http://ca.wikipedia.org/wiki/Josep_Maria_Junoy_i_Munshttp://es.wikipedia.org/wiki/Georges_Guynemer<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/j/junoy.htm>**Corrent literari****Futurisme**

El Futurisme va ser el moviment inicial dels corrents de l'avantguarda artística, fundada a Itàlia per Filippo Tommaso Marinetti, que va redactar el Manifeste du Futurisme, publicat el 20 de febrer de 1909, en el diari Le Figaro de París.

El Futurisme va sorgir a Milà, Itàlia, impulsat per Filippo Tommaso Marinetti. Aquest moviment buscava trencar amb la tradició del passat i els signes convencionals de la història de l'art. Considerava com a elements principals de la poesia el valor, l'audàcia i la revolució, ja que pregonava el moviment agressiu i el insomni febril. Tenia com a postulats: l'exaltació de la sensualitat, la nació i la guerra, l'adoració de la màquina, el retrat de la realitat en moviment. Pretén donar una disposició especial a l'escriptura, amb el fi de donar-li una expressió plàstica. La seva expansió més enllà de les fronteres italianes es produeix ràpidament, i la influència que va exercir en els moviments avantguardistes francesos és del tot evident.

En l'àmbit de la literatura cerca innovacions en la sintaxi, busca el predomini de la imatge, introdueix majúscules i minúscules a l'atzar, elimina els signes de puntuació.

No acceptava l'estètica tradicional i va intentar elevar la vida contemporània, basant-se en dos temes dominants: la màquina i el moviment. Es recorria, a qualsevol mitjà expressiu (arts plàstiques, arquitectura, urbanisme, publicitat, moda, cinema, música, poesia). El poeta italià Filippo Tommaso Marinetti va recopilar i publicar els principis del futurisme en el manifest de 1909. El futurisme es va caracteritzar per l'intent de captar la sensació de moviment.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 206

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

L'heroisme del famós aviador capità Guynemer que mor en combat (11-09-1917).

Tema:

Cant als joves heroics defensors de la llibertat cavalcant les veloces màquines de guerra.

El **títol** "Oda a Guynemer".

El títol té un valor descriptiu: el cal·ligrama és una oda per expressar els sentiments de lloança al jove capità de l'aviació francesa.

Estructura del poema

L'obra es podria dividir en dues parts:

a) El fons

Destaca molt, està escrit en majúscules i en punts com si fos un cartell de llums. És l'escenari de l'acció el "cel de França"; per recalcar-ho, s'utilitza el francès.

b) El text

El text, en català i en lletra majúscula de cos petit, en què en forma d'estela de fum d'un avió abatut canta el jove heroi que vola vers les constel·lacions, vers la immortalitat amb el seu sacrifici personal.

Aportació dels elements formals

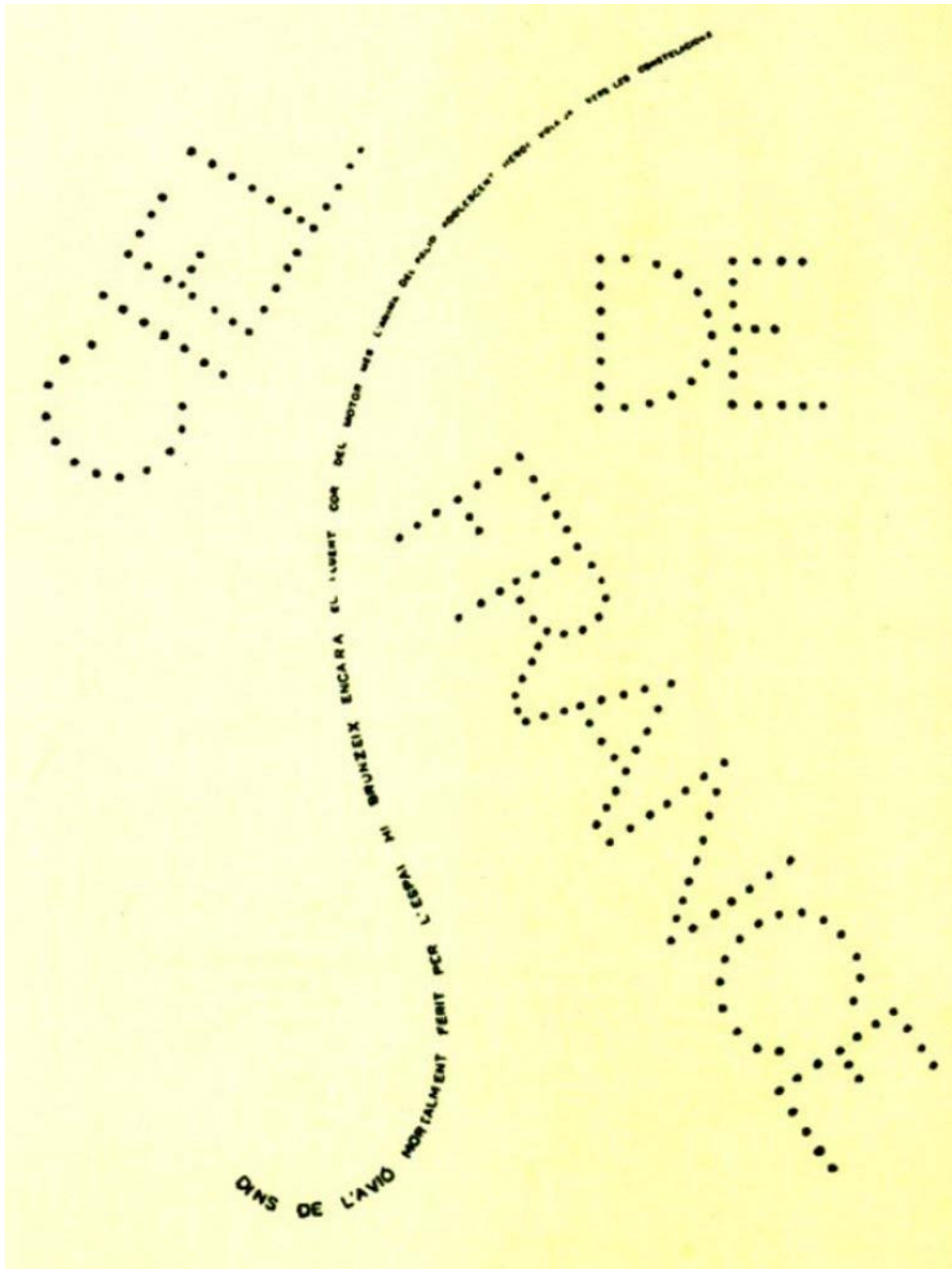
Mètrica. Recursos lingüístics i retòrics

El text, poètic, no utilitza recursos mètrics. El recurs utilitzat, el cal·ligrama, és propi del cubisme; per altra banda, d'acord amb el futurisme, no utilitza puntuació. Només fa servir lletres majúscules.

Conclusions del comentari de text

L'autor vol expressar el seu sentiment envers el capità Guynemer. Fa una oda, un cant a un heroi. Ens en mostra la provinença: era francès. Per la forma d'estructurar el cal·ligrama transmet la sensació de velocitat, risc, aventura, heroisme i temeritat.

També per l'estil futurista que té l'autor ens mostra els seus ideals avantguardistes.

JOAN SALVAT-PAPASSEIT: Tot l'enyor de demà

Eric López Agudelo

Biografia**Joan Salvat-Papasseit (Barcelona, 1894-1924)**

Va ser el màxim representant del futurisme en català. El seu pare, fogoner, va morir en un accident en 1901. La mare no disposava de prou recursos per afrontar la càrrega econòmica que suposaven ell i el seu germà, en conseqüència Joan Salvat-Papasseit va començar a treballar com a dependent, i més tard com a escultor.

Al 1911 va formar un grup anarquista (Grup Antiflamenquista Pro-Cultura), i el 1914 entrà a un dels grups independentistes més radicals.

Al 1916 el van condemnar a dos anys a la presó per escriure un article a la revista "Los Miserables" (Un pueblo, Portugal). Al sortir de presó, va ser encarregat de la secció de llibreria a les Galeries Laietanes. Allà va rebre influència de Rafael Barradas, i es comença a interessar per la literatura d'Avantguarda.

Al 1917 van publicar el seu primer poema (*Columna vertebral: Sageta de foc*), on hi ha clara tendència a l'Avantguarda com a mitjà per a atacar la classe burgesa.

Després de casar-se, va emmalaltir de tuberculosi.

Al 1919, després del naixement de la seva primera filla, va publicar el seu primer llibre de poesia (*Poemes en ondes hertzianes*), que era un recull de poemes escrits a partir de 1917.

El 1921, va publicar el seu segon llibre de poesia (*L'irradiador del port i les gavines*), de textos entre el 1919 i el 1921.

Al 1922 va néixer la seva segona filla, que va viure dos anys. Entre 1922 i 1924 va escriure poemes com "El poema de la rosa als llavis". Finalment, mor el 1924.

Comentari del poema**Assumpte i tema. El títol****Assumpte:**

L'esperança de viure del poeta greument malalt.

Tema:

Malgrat la greu malaltia sent una gran malenconia per les coses senzilles quotidianes, que enumera, espera gaudir personalment o, si no pot ser, a través del goig dels amics.

El **títol** "Tot l'enyor del demà" indica com el poeta sofreix per la possible pèrdua de tot el que la vida li podria oferir demà i que avui, enllitat, ja no li ofereix.

Estructura del poema

El poema mostra una estructura força clara.

a) Introducció

Els cinc primers versos en què exposa la seva condició de malalt i el seu moderat optimisme per tot el que li faria gràcia de poder veure demà.

b) Desenvolupament

Enumeració dels elements quotidians del propi entorn que sovint no valorem: en la seva expressió prenen valor poètic les places, les tanques, la noia que surt a buscar la llet, el jove venedor ambulat de diaris...

c) Conclusió

Del vers 57 al final el poeta fa la conclusió. Això és el que podria veure ell, però si ja no ho ha de poder veure mai més, tota l'esplendor del món restarà a l'abast dels amics i així també d'una forma o altra d'ell mateix podrà participar-hi.

En aquest poema, Joan Salvat-Papasseit, vol reflectir els seus sentiments envers la vida. Està malalt de tuberculosi, però encara que estigui malalt, no vol perdre ni les ganes ni l'esperança de viure.

Això ho fa mitjançant una reflexió, i analitzant fets quotidians i detalls de la seva vida que troba a faltar perquè la seva malaltia li impedeix fer vida normal, ja que ha d'estar contínuament anant a hospitals i sanatoris. Al poema es nota un sentiment emotiu de tristesa. Sap que morirà, però creu en la reencarnació, i per tant la mort no l'espanta.

Cada cosa que analitza al seu poema, té un significat per a ell: les tanques amb flors simbolitzen els colors del món; la noia simbolitza la bellesa; el noi que reparteix els diaris la joventut...

El tema central del poema és la malaltia de l'autor, el seu sentiment optimista, les seves ganes de viure i la seva sensibilitat.

Aportació dels elements formals**Mètrica**

El poema està format per tirades de versos anisosil·làbs blancs (sense rima) i, sovint, trencats, recurs molt propi de la literatura d'avantguarda. També és propi de l'avantguarda la falta de signes de puntuació. Com he dit, no hi ha ni rimes ni estrofes. La mètrica del poema és regular, però complicada. El poema està dividit en tres episodis, i cada episodi té una mètrica diferent.

- Presentació: 6, 2, 6, 6, 6, (6+3), 6, 3, 6, 6, 6, 6, (6+6) 6, (6+6) 6, 3, 3.
- Quotidianeïtat : 3, (6+6), 6, 6, 6, 6, (6+6) 6, 4 (6+6), 6, 4, 6, 6, 6, 6, (6+3), 6, 6, 6, 6, 6, (6+6) 10, (6+6), 6;
- Conclusió: 6, 6, 6, (6+6), (6+6), 2, 5, 6, 3, 5, 6, 6, 6, 4, 2, 6, 2, 6, 6, 6, 3, 3.

Hi ha alternança de versos masculins i femenins.

Recursos lingüístics i retòrics

L.3- estic força content: descripció.

Tota la part central del poema és una **enumeració**.

L.14- i una rialla fresca: símbol.

L.26- el mateix que em cridés una veu d'un terrat: comparació.

Vocabulari

- Aeroplà: màquina voladora que es manté en l'aire per mitjà de plans fixos inclinats.
- Sengles: unitat, d'un en un.
- Adroguer: venedor de drogues o comestibles.
- Baume: cosa que dóna consol al qui té pena.
- Quitxalla: conjunt d'infants.

El text. Mètrica i altres recursos*Tot l'enyor de demà*

Ara que <u>estic</u> al llit	6 x	(masc)
1 2 3 4 5 6		
malalt,	2 x	(masc)
1 2		
estic força content.	6 x	(masc)
1 2 3 4 5 6		
Demà m'aixecaré potser,	6 x	(masc)
1 2 3 4 5 6 7 8		
<u>i heus aquí el</u> que m'espera:	6 x	(fem)
1 2 3 4 5 6		
Unes places lluentes de claror,	10 x	(masc)
1 2 3 4 5/6 7 8 9 10		
<u>i unes</u> tanques amb flors	6 x	(masc)
1 2 3 4 5 6		
sota / el sol,	4 x	(masc)
1 2 3 4		
sota la lluna <u>al</u> vespre;	6 x	(fem)(anàfora)
1 2 3 4 5 6		
i la <u>noia</u> que porta la llet	9 x	(masc)
1 2 3 4 5 6 7 8 9		
que <u>té un</u> capet lleuger	6 x	(masc)
1 2 3 4 5 6		
i <u>duu</u> un davantalet	6 x	(masc)
1 2 3 4 5 6		
amb unes vores fetes / de puntes de coixí,	12 x	(masc)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12		
<u>i una</u> rialla fresca.	6 x	(fem)
1 2 3/4 5 6		
I encara aquell vailet que cridarà el diari,	12 x	(fem)
i qui puja <u>els</u> tramvies	6 x	(fem)
<u>i els</u> baixa,		
tot corrent.	6 x	(masc)
I el carter,	3 x	(masc)
que si passa <u>i no</u> em deixa cap lletra m'angoixa	12 x	(fem)
perquè no sé el secret		
de les altres que porta.	12 x	(fem)
I també l'aeroplà		
que em fa <u>aixecar el</u> cap	12 x	(masc)
el mateix que em cridés una veu d'un terrat.	12 x	(masc)

I les dones del barri, matineres,	10 x (fem)
qui travessen depressa en direcció al mercat amb sengles cistells grocs, i retornen	12 x (masc) 6 x (masc)
que sobreixen les cols, i a vegades la carn, i d'un altre cireres vermelles.	12 x (masc) 6 x (masc) 9 x (masc)
I després l'adroguer,	6 x (masc)
qui treu la torradora del cafè	10 x (masc)
i comença / a rodar la maneta,	10 x (fem)
i qui crida les noies <u>i</u> els hi diu: - <u>Ja ho</u> té tot?	6 x (masc)
I les noies somriuen, amb un somriure clar,	12 x (masc)
que és el baume que surt de l'esfera que ell volta.	12 x (fem)
I tota la quitxalla del veïnat	10 x (masc)
qui mourà tanta fressa /perquè serà dijous, i no anirà a l'escola.	12 x (masc) 6 x (fem)
I els cavalls assenyats, i els carreters dormits	10 x (masc)
sota la vela amb punxa, que dansa en el seguit de les roderes.	6 x (fem) 10 x (fem)
I el vi que tants dies no he begut.	10 x (masc)
I el pa, posat a taula.	6 x (fem)
I l'escudella rossa, fumejant.	10 x (masc)
I vosaltres... amics,	6 x (masc)
perquè <u>em</u> vindreu <u>a</u> veure	6 x (fem)
<u>i</u> ens mirarem feliços.	6 x (fem)

Tot això bé m'espera, si m'aixeco, demà.	12 x (masc)
Si no em puc aixecar, mai més,	8 x (masc)
heu's-aquí el que m'espera: / - Vosaltres restareu,	12 x (masc)
per veure el bo que és tot:	6 x (masc)
i la Vida	3 x (fem)
i la Mort.	3 x (masc)

JOAN SALVAT-PAPASSEIT: *Com sé que es besa*

M^aAngeles Gutiérrez

Nota biogràfica

Joan Salvat - Papasseit (Barcelona, 1894 - Barcelona, 1924)

Va néixer el 16 de maig de 1894 a Barcelona. Amb set anys es queda orfe de pare. Entre 1901 i 1917 va viure a l'Asilo Naval Español i va morir a Barcelona el 7 d'agost de 1924.

Pel què fa a la vessant professional durant la seva vida va fer oficis molt diversos, aprenent d'adroguer, escultor de figures religioses, vigilant de moll entre altres.

La seva formació va ser autodidacta. L'any 1914 s'afilià a la "juventud socialista", és per això que va començar a escriure publicacions revolucionaries amb el pseudònim *Gorkiano*. Es va inspirar en l'anarquisme i la defensa de la classe obrera. Molts dels seus articles es van recollir després a *Glosas de un socialista* (1916). Durant aquest període la llengua castellana va ser el seu instrument per a fer crítica políticsocial.

A més d'activista polític Salvat-Papasseit va ser també un activista cultural que va formar part de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i també va crear el Grup Antiflamenguista Pro-Cultura, un grup informal que tenia com a objectiu la publicació de pamflets que enganxaven pels carrers.

El 1918 es va casar amb Carmen Eleuterio. Del matrimoni van néixer dues filles, Salomé i Núria, a les quals dedicà *Els nens de la meva escala: dites d'infants* (1926).

L'any 1919 es fa càrrec de la secció de llibreria de les Galeries Laietanes. Batejada posteriorment com Llibreria Nacional Catalana, l'escriptor la va convertir en un focus avantguardista, sobretot a partir de l'estada que va fer a París el 1920 on prengué contacte amb diferents autors d'avantguarda.

Durant la seva curta vida va fer diverses estades en sanatoris de Les Escaldes, Amélieles-Bains i el Vernet cosa que influí decisivament en la seva obra.

Va abandonar la política després d'una crisi personal, desenganyat del socialisme. Després d'aquest període abocat a la política, va dedicar-se a la poesia, activitat que ja no va deixar mai.

En el seu compromís cultural va fundar tres revistes: *Un enemic del poble* (1917-1919), *Arc-Voltaic* (1918) i *Proa* (1921). Va crear també l'editorial Salvat-Papasseit Llibreters. Salvat-Papasseit ja havia publicat en castellà, però l'any 1917 apareix el seu primer poema en català "Columna vertebral: sageta de foc" juntament amb els textos programàtics *Sóc jo que parlo als joves* (1919), *Concepte de poeta* (1919) i el manifest *Contra els poetes amb minúscula: primer manifest català futurista* (1920).

Esporàdicament col·laborà a *La Revista*, *Vell i Nou*, *La Publicitat* i *La Mainada*, entre altres.

És també un dels pocs escriptors avantguardistes catalans que publicà a la castellana *Grecia*.

Morí de tuberculosi, l'any 1924, als trenta anys.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàg. 211-213.

UOC. Llettra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/jsalvatpapasseit/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/salvatpapasseitj/pagina.php?id_sec=2229

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0058379

Wikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Joan_Salvat-Papasseit

Corrent literari

Avantguardisme i acadèmia

Fou un dels principals poetes de la literatura d'avantguarda. Va ser influït pels cal·ligrames d'Apollinaire i pel futurisme de Marinetti, notablement en els seus primers llibres, on és palesa l'atracció que en els futuristes provocaven els invents: el telègraf, les ones hertzianes, el tramvia, etcètera.

Desenvolupà una línia lírica que l'acosta a la poesia popular -la cançó- i a l'evolució que va portar a terme part del moviment noucentista, amb el qual manté més relacions que les esperades. Tot i que va començar com a poeta avantguardista, escrivint cal·ligrames, finalment deriva cap a formes clàssiques.

La trajectòria de Joan Salvat-Papasseit convida a especular cap a on hagués evolucionat el seu estil. De manera significativa, la seva obra pòstuma, *Óssa Menor*, duia el subtítol *Fi dels poemes d'avantguarda*

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàg. 204-210

Wikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Literatura_avantguardista

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

Explica plàsticament la història d'amor jove i sensual

Tema:

L'amant es converteix en el "mariner d'amor" desitjat per la noia que el crida al convit de l'amor ("oh viens tout près de moi...").

El **títol** *Com sé que es besa (la besaré)* correspon a la resposta del poeta a la invitació d'amor de la jove.

Estructura

Cal·ligrama en forma de vaixell amb dos arbres o pals on flamengen dues banderes. El primer pal, a més, sosté una vela llatina. El text, però no és gens caòtic: està format per diverses estrofes perfectament definides.

a) Introducció

Els dos primers versos formen el buc del vaixell. El primer indica el lloc on està atracat (Marsella, port d'amor) i el segon formula una pregària a la Mare de Déu de la Guàrdia (la seva església domina, des d'un turó, el port vell).

b) Desenvolupament

Cadascun dels dos arbres és un vers enneasíl·lab (amb rima assonant). El primer, amb el gal·licisme “batell” (‘bastiment, vaixell’) sosté l’ardent reclam amorós de la noia, en francès (un quintet). El segon pal amb la seva bandera duu la resposta abrandada del poeta que “la captindrà sota les veles”, sota la “cançó” (que és una mena de conjur contra els “corsaris d’amor”).

c) Conclusió

El poeta, mestre d’amor, “marineret” ben avesat a les conquestes amoroses, duu com a penyora d’èxit la poesia, la “cançó”.

Aportació dels elements formals

Mètrica

El poema és un cal·ligrama compost d’estrofes diferents: diversos aplegats, un quintet consonant (en francès) i una quarteta assonant. (Vegeu més avall l’anàlisi mètrica).

Recursos lingüístics i retòrics

**

Conclusions del comentari de text

**

El text. Mètrica i altres recursos*Com sé que es besa***Bastiment o vaixell (“batell” al text) (apariat isosil·làbic assonant)**

MARSEILLE PORT D'AMOUR 6 a (masc)
 1 2 3 4 5 6

NOTRE DAME DE LA GARDE PRIEZ POUR NOUS. 12 a (masc)
 1 2 3 4 5 6 7 8 9/10 11 12

Arbres o pals (apariat de versos enneasíl·labs)

RESA UNA NOIA EN MON BATELL: 9 b (masc)
 1 2 3 4 5 / 6 7 8 9

SOTA LES VELES LA CAPTINDRÉ 9 b (masc)
 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Reclam amorós de la noia (bandera del primer pal)(quintet de versos hexasíl·labs)

«oh viens tout près de moi 6 C (masc)
 1 2 3 4 5 6

puis pose avec émoi 6 C (masc)
 1 2 3 4 5 6

tes lèvres sur ma bouche 6 D (fem)
 1 2 3 4 5 6

- dans un baiser farouche 6 D (fem)
 1 2 3 4 5 6

je serai toute à toi! 6 C (masc)
 1 2 3 4 5 6

Resposta del poeta (segon pal i bandera)(apariat de versos enneasíl·labs)

SOTA LES VELES LA CAPTINDRÉ 9 b (masc)
 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Com sé que es besa / la besaré 9 b (masc)
 1 2 3 4 5 6 7 8 9

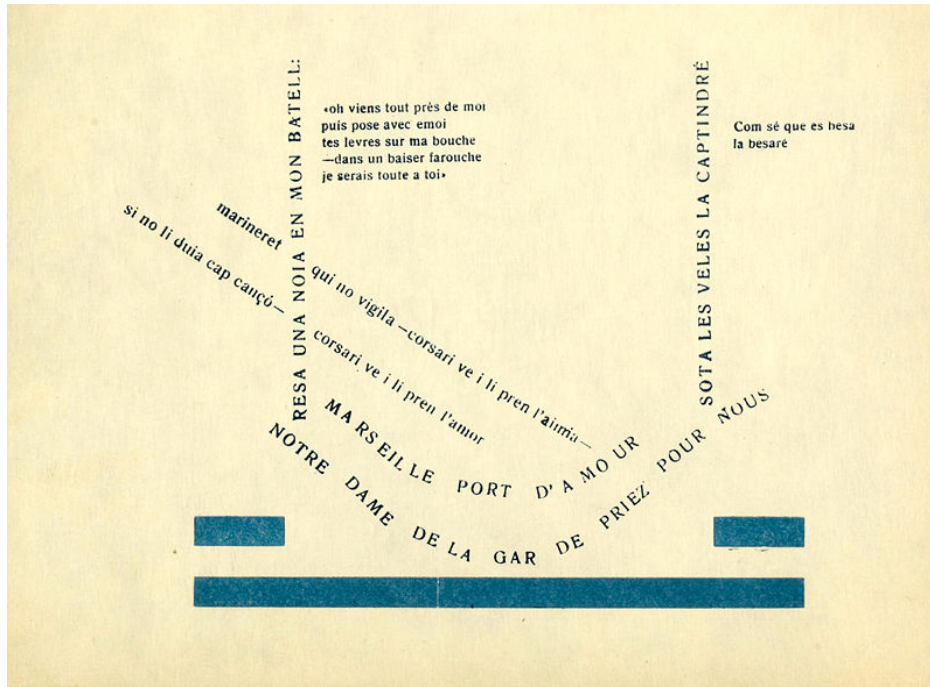
Cançó d'avís (vela llatina)(quarteta de versos octosíl·labs assonants)

marineret qui no vigila 8 e (fem)
 1 2 3 4 5 6 7 8

corsari ve i li pren l'aimia 8 e (fem)
 1 2 3 4 5 6 7 8

si no li duia cap cançó 8 f (masc)
 1 2 3 4 5 6 7 8

corsari ve i li pren l'amor 8 f (masc)
 1 2 3 4 5 6 7 8

Vocabulari. Mots per aclarir

Aimia: Ant. Dona amada, respectivament a l'home amb qui té relacions amoroses.

Batell: Gal. Bastiment, vaixell (creat encreuant “bastiment” i “vaixell”, tot imitant el francès “bateau”).

Capténir-se: Comportar-se (amb correcció). Salvat-Papasseit l'usa com a no pronominal, i li dóna un sentit nou.

Corsari: Persona que fa el cors (“campanya que fa una nau mercant amb patent del seu govern, contra les naus de l'enemic”). (Com un pirata al servei d'un govern).

Traducció dels versos francesos

MARSELLA PORT D'AMOR

NOSTRA SENYORA DE LA GUÀRDIA PREGUEU PER NOSALTRES

Oh vine ben a prop meu
després posa amb passió
els teus llavis sobre la meva boca
- en un petó salvatge
jo seré tota teva!

JOSEP M. SEGARRA: *Vinyes verdes vora el mar...*

Montse Herrera

Nota biogràfica

Josep M. Segarra (1894-1961)

Josep Maria de Segarra va néixer a Barcelona l'any 1894, en el si d'una família aristòcrata. Des de jove va estar interessat per la literatura, camp en què posteriorment va arribar a destacar, especialment a la poesia i al teatre. Va llegir el Segle d'Or i els romàntics espanyols, Verdaguier i Pitarrà; fet que va tenir gran influència en el gènere que va conrear ja que el Modernisme, com deia Maragall, no és més que una reviviscència de la passió romàntica.

Va estudiar el batxillerat als jesuïtes, on va afermar el seu gust pels clàssics, i es llicencià en dret. Justament aquesta influència clàssica fa que encara vivint a una època on el corrent de moda era el Noucentisme, es decantés per l'estil modernista per escriure les seves obres.

L'obra de Segarra és molt àmplia. Dins de l'àmbit poètic podem destacar el *Primer llibre de poemes* (1914), tot el seu recull sota la forma poètica de la cançó entre el que trobaríem *Cançons de rem i vela* (1923), que inclou *Vinyes verdes vora el mar...*, els poemes narratius de to llegendari com pot ser el *Comte Arnau* (1928), i una poesia més intimista on predomina el sentiment amorós. Ja al camp del teatre hauríem de tenir en compte obres com *L'hostal de la Glòria* (1931) i *El Cafè de la Marina* (1933) i per últim dins la prosa val la pena citar *Vida privada* (1932) i *Les Memòries* (1954).

Segarra també va treballar en col·laboracions periodístiques i va elaborar literatura narrativa en prosa. Va viure la Guerra Civil espanyola, fet que el va fer exiliar a París, on es va casar. L'any 1940 va tornar a Barcelona i va intentar retornar al camp de la literatura on va obtenir un èxit desigual. Va morir el 1961.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, p.221-222

SCE: http://www.escriptors.cat/autors/sagarrajm/pagina.php?id_sec=2279

Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/jmdesagarra/index.html>

Wikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Josep_Maria_de_Segarra

Corrent literari

Modernisme

El Modernisme és un moviment intel·lectual que té lloc a finals del S.XIX i començament del S.XX. Aquest corrent tendeix a infiltrar idees noves i modernes en les lletres i l'art.

A Catalunya, el Modernisme es pot definir com una barreja de totes les tendències del final de segle (naturisme literari, simbolisme, decadentisme...) amb un punt en comú: la tendència idealista. Els escriptors modernistes solien procedir de famílies de l'alta

burguesia que no acceptaven la idea de tenir un artista a la família, aquest fet explica la actitud antiburguesa present a la majoria de les obres de l'època.

Josep Maria de Segarra va viure i escriure seguint el Modernisme, corrent literari que cronològicament ja havia passat. Per tant, la seva obra no correspon al seu temps. Podem definir a Segarra com un modernista evolucionat.

Dintre de la poesia modernista existeixen diversos corrents estètics. “Vinyes verdes vora el mar” la podríem situar dins del grup de poesia vitalista i còsmica ja que és en aquesta on els poetes canten la natura i els cicles de la vida, tal com fa Segarra aquesta vegada.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, p.176

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

Descripció d'unes vinyes situades al costat del mar.

Tema:

Josep Maria de Segarra descriu un paisatge harmònic i verd amb un alt grau d'estimació. Podem veure una clara personificació de les vinyes, d'aquesta manera ens pot explicar el que elles “senten” tant al créixer com quan son retallades (el poema fa una breu explicació del seu cicle de vida).

El **títol** “Vinyes verdes vora el mar” ens indica el paisatge que el autor descriurà.

Estructura del poema

El poema està compost de tres parts.

a) Introducció

La introducció està formada per les tres primeres estrofes. Aquestes ens introdueixen un paisatge harmònic, estable i encisador típic de la primavera, prova d'això és que el vent (en aquest cas de tramuntana), que sol aparèixer als poemes com un element erosionador, ara no existeix; les vinyes són joves (s'identifica pel seu color verd) i estan plenes de vida ja que el terme “userda” i “verd” associa la vinya amb el concepte de fertilitat; i la expressió “dolç repòs” ens fa venir al cap un sentiment de tranquil·litat i serenitat que posteriorment es contraposa amb el dinamisme del terme “vela”.

b) Desenvolupament

El desenvolupament està format per les dues estrofes següents. Si fins ara el poema ens havia presentat un paisatge ideal, quan comença l'estiu i el raïm ja es veu clarament, tot canvia. Apareix el terme “soledat” que es refereix a la soledat del color verd del cep enmig dels colors calents de la tarda. També es reflecteix la incapacitat de moviment de la vinya, si abans el repòs era dolç, ara és amarg ja que la vinya es veu obligada a dir adéu al llagut, a la gavina, i al serrellet de neu (és així com Segarra descriu l'escuma que deixen les ones en arribar a la platja), elements als quals estava acostumada.

c) Conclusió

La conclusió està formada per les dues darreres estrofes. Podem apreciar clarament que el poema ens està situant a la tardor. Ara, els elements exteriors de la natura s'inclouen

representant un perill per a la producció. Posteriorment, es pot interpretar que el fruit és l'únic que pot salvar la vinya d'un infinit basardós.

A la penúltima estrofa, la vinya deixa de ser un element visible i passa a formar part del cor de l'autor (d'aquesta manera es mostra l'estimació de Segarra pel paisatge).

I per últim, la darrera estrofa ens torna a mostrar el panorama idíl·lic amb què havia començat el poema, i tot gràcies a l'existència del fruit que ha sigut capaç de lluitar contra els elements exteriors.

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza quintets compostos de cinc versos heptasil·làbics, que afavoreixen la musicalitat i la rapidesa.

L'estructura rítmica predominant és 7A 7B 7A 7B 7A.

La rima és consonant.

El gènere treballat és la cançó.

7 A (vers masculí)
7 B (vers femení)
7 A (vers masculí)
7 B (vers femení)
7 A (vers masculí)

Recursos lingüístics i retòrics

A aquest poema podem destacar clarament dos recursos: el de la personificació i el de la repetició.

Gràcies al primer, el poeta es capaç de mostrar-nos el cycle vital de la vida de la vinya en comparació amb el cycle vital de la vida de l'home. Si la vinya, sense fruit, està sola i prospera al seu final, l'home sense família estarà sol i sense la il·lusió suficient com per portar a terme una vida plàcida.

La repetició, tant al llarg del poema com a dins de la mateixa estrofa (cada estrofa s'obre i es tanca amb el mateix vers), fa possible la musicalitat i rapidesa del poema, una cançó.

També cal afegir que el poema comença i acaba amb el mateix vers.

Conclusions del comentari de text

Tot el poema és concebut com un quadre; per això, també és important en molts casos la interpretació de certs colors. L'autor té per objectiu la descripció de la natura explicant-nos alhora el seu cycle vital. Aprofita aquesta descripció per fer que el lector estableixi una certa semblança entre el paisatge que està descrivint amb la figura de l'home.

El text. Mètrica i altres recursos*Vinyes verdes vora el mar...*

Vinyes verdes vora el mar, 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(al·literació)
ara que el vent no remuga, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(animació)
us feu més verdes i encar 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(encavallament)
teniú la fulla poruga, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(personificació)
vinyes verdes vora el mar. 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)
Vinyes verdes del coster, 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(apòstrofe)
sou més fines que la userda. 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	
Verd vora el blau mariner, 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(metàfora)
vinyes amb la fruita verda, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	
vinyes verdes del coster. 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)
Vinyes verdes, dolç repòs, 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	
vora la vela que passa; 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(sinècdoque)
cap al mar vincleu el cos 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(personificació)
sense decantar-vos massa, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	
vinyes verdes, dolç repòs. 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)
Vinyes verdes, soledat 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(encavallament)
del verd en l' hora calenta. 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(metàfora)
Raïm i cep retallat 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	
damunt la terra lluenta; 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(metàfora)
vinyes verdes, soledat. 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)

Vinyes que dieu adéu 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(personificació)
al llagut i a la gavina, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	
i al fi serrellet de neu 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(metàfora)
que ara neix i que ara fina... 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	
Vinyes que dieu adéu! 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)
Vinyes verdes del meu cor... 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	
Dins del cep s'adorm la tarda, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(metàfora)
raïm negre, pàmpol d'or, 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(metàfora)
aigua, penyal i basarda. 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(imatge) (enumeració)
Vinyes verdes del meu cor... 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)
Vinyes verdes vora el mar, 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(al·literació)
verdes a punta de dia, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	
verd suau de cap al tard... 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	
Feu-nos sempre companyia, 1 2 3 4 5 6 7	7 B (fem)	(personificació)
vinyes verdes vora el mar! 1 2 3 4 5 6 7	7 A (masc)	(repetició, tornada)

Aquest poema està musicat per Lluís Llach.

Enregistraments: <http://es.youtube.com/watch?v=3BsVbzc0orE>

Vocabulari. Mots per aclarir

Remugar: Rondinar.

Poruga: Que fàcilment agafa por.

Userda: Alfals.

Vinclar: Corbar.

Llagut: Bastiment català no cobertat, amb corredors o sense, no gaire gran, de dues rodes, d'aparell llatí d'un sol arbre inclinat endavant i al bell mig de la carena, amb cap de mort, rem, etc., i destinat a la pesca o al tràfec.

Serrellet: Part de fils, de passades o d'ambdues coses alhora, a les vores d'una manta, d'una tovallola, d'una catifa, etc., que es deixen sense teixir perquè serveixin d'ornament agrupant-los en feixos o fent-hi altres treballs.

Pàmpol: Fulla de vinya.

Penyal: Penya aïllada.

Basarda: Sentiment de depressió que s'empara d'algú en presència de quelcom que el fa pensar en possibles perills contra els quals se sent indefens.

CARLES RIBA: *Que jo no sigui més...*

Raquel Jiménez

Nota biogràfica

Carles Riba (1893-1959)

Va néixer a Barcelona, on va estudiar dret i filosofia i lletres. Va ser escriptor, poeta, professor de grec i traductor tant de poetes moderns com d'autors antics grecs i llatins. Riba va ser, per damunt de tot, un home amb vocació d'humanista, en el sentit tècnic d'estudiós i traductor de clàssics grecs i llatins, però també per una intensa implicació personal, profundament humana.

Dins de l'àmbit poètic podem veure el *Primer Llibre d'Estances* (1919), que es un llibre que es pot considerar de poesia noucentista per la seva rigorosa construcció formal i per la constant presència de fonts cultes i clàssiques que revelen la voluntat de realitzar un exercici de cultura; també va escriure *Escolis i altres articles* (1921), que estava amb la influència d'Ors i del Noucentisme en l'estil retòric. I entre altres, també va escriure *Segon Llibre d'Estances* (1930), que és el llibre on es recull *Que jo no sigui més...* i en el qual es reflecteix el seu estat de crisi personal i parla de records i els somnis, i incideix en el tema de la reconstrucció de la pròpia identitat. Entre les seves principals obres podem trobar *Les aventures d'en Perot Marrasquí* (1924), que és una obra per a nens o *L'ingenu amor* (1924), que és un recull de contes sobre l'amor i el sacrifici.

Quan va esclatar la Guerra Civil, Carles Riba, va continuar amb la seva activitat, però el 1939 es va exiliar a França. Durant la postguerra continuà treballant com a escriptor i traductor i també com a home compromès amb la cultura, la literatura i el seu país. El 1943 va tornar a Catalunya. Va continuar treballant no només com a escriptor i traductor, sinó també com a figura pública, com a intel·lectual i representant de la cultura catalana, fins la seva mort.

VILARDARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàg. 219-220.

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/criba/index.html>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/ribac/pagina.php?id_sec=2121

L'Enciclop.: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0055271&SFR=1

Wikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Carles_Riba

Corrent literari

Noucentisme

El Noucentisme és un moviment cultural, d'abast polític, que s'inicia a Catalunya aproximadament el 1906 amb la creació de Solidaritat Catalana i acaba el 1923 amb el cop d'Estat de Primo de Rivera. És la resposta moderada als plantejaments que havia promogut el Modernisme.

A nivell ideològic, el Noucentisme representa la imposició de la raó, la precisió, la serenitat, l'ordre i la claredat. Manifesten una preponderància de la línia respecte al color i defensen la sobrietat expressiva. És una reacció en contra del liberalisme, el romanticisme, el naturalisme, el positivisme i el laïcisme.

Per tant, el Noucentisme, no es pot identificar amb un corrent literari o artístic determinat, però la seva ideologia es projecta de manera clara sobre el món de les lletres i la literatura i serà un referent decisiu per a la consolidació de la literatura catalana del segle XX.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàg. 188-189

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El poeta se sent com un ocell sol.

Tema:

L'autor insisteix en què ell és com un ocell sol sense contacte directe amb la vida, per tant del destí. El poema, redactat el 1922 o 1923, sorgeix en un context de crisi personal i poètica i aixeca el vol en la imposició d'un canvi.

El títol:

És el primer vers del poema i on se diu com l'autor no vol continuar sent.

Estructura del poema

Aquest poema esta dividit en tres parts que es distingeixen en tres estrofes.

a) Introducció

La introducció està formada per la primera estrofa. Aquesta ens explica la situació d'un moment de dubte, de replantejament i de recerca de nous camins. L'autor, que se sent sol, es planteja reconduir el seu destí i es manifesta lliure en la natura.

Tot i la decisió d'abaixar el vol, és present la consciència de la possible felicitat fora de les ciutats en una natura harmònica.

b) Desenvolupament

El desenvolupament està format per la segona estrofa. Fins ara el poema ens havia estat presentat de forma dubitativa i en aquesta segona estrofa hi ha una afirmació segura que esculpeix els conceptes.

El desenvolupament comença amb la constatació de la vida passada i també es subratlla el recurs que ens permet de retenir-la (les imatges abocades al cor).

En aquesta estrofa hi ha bastant essència humana que reclou al poeta en la solitud i en una certa infelicitat.

c) Conclusió

I finalment la conclusió, que és la darrera estrofa, s'acaba amb dues interrogacions que fan que el final sigui obert.

La primera interrogativa es refereix a la visió sensual i orgànica de l'existència i s'allunya de l'abstracció i del concepte de la carn. I en la segona interrogació, insinua una solució al problema, l'ambició és noble i té la incomoditat "rebel" del qui s'imposa un profund autoconeixement que lliura a la humanitat i vol vèncer la mort inevitable amb el cant.

El poema mateix és la negació de la derrota.

Aportació dels elements formals

Mètrica

El poema està compost per tres estances, que són estrofes formades per la combinació de versos llargs i curts (sovint decasíl·labs i hexasíl·labs) amb un nombre de versos i una combinació de rima variable, fixats per la primera estrofa.

En aquest cas, la primera estrofa, la que marca l'estructura mètrica de les altres dues, alterna versos alexandrins (6+6 síl·labes) i enneasíl·labs (9 síl·labes), tots ells masculins, que rimen en consonant.

Recordem que els versos alexandrins tenen una censura masculina o femenina que separa el vers en dos hemistiquis de sis síl·labes.

Notem també que en aquest poema no se segueix la regla d'alternança de rimes masculines i femenines, ja que totes són masculines; cosa prou rara en català.

Estructura mètrica de les estances del poema:

6+6	12 A	(vers masculí)
	9 B	(vers masculí)
6+6	12 B	(vers masculí)
	9 A	(vers masculí)
6+6	12 C	(vers masculí)
	9 D	(vers masculí)
6+6	12 D	(vers masculí)
6+6	12 D	(vers masculí)
	6 C	(vers masculí)

Recursos lingüístics i retòrics

Predominen l'encavallament i la metàfora. A la primera estrofa també es compara el poeta amb un ocell; comparació que es repeteix a la darrera estrofa. Aquestes comparacions són uns dels fils conductors del poema.

A la segona estrofa també podem trobar l'hipèrbaton (que es el canvi d'ordre de les paraules i que fa que el poema sigui més poètic).

Tot el poema pren diversos elements al·legòrics que vehiculen el pensament del poeta i omplen de suggeriments el text.

El text. Mètrica i altres recursos*Que jo no sigui més...*

Que jo no sigui més / com un ocell tot sol,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

ales esteses sobre un gran riu

1 2 3 4 5 6 7 8 9

per on davallen lentes / barques de gent que riu

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

a l'ombra baixa del tenderol,

1 2 3 4 5 6 7 8 9

i el rai que el muntanyenc / mig nu, enyoradís,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

mena amb fatiga cap a ciutats

1 2 3 4 5 6 7 8 9

que estrenyen l'aigua lliure / entre molls oblidats

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

d'haver-hi comes verdes / amb arbres i ramats

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

i un cloqueret feliç.

1 2 3 4 5 6

12 A (masc) (comparació)

9 B (masc) (metàfora)

12 B (masc) (encavallament)

9A (masc)

12C (masc)

9 D (masc) (encavallament)

12 D (masc) (personificació)

12 D (masc)

6 E (masc) (polisíndeton)

La vida passa, l'ull no es cansa d'abocar

imatges clares dintre del cor.

...Tot en mi torna somni: nuvolet d'ombra i d'or

que flota i fina lluny de la mà.

Qui endinsa en el seu cor com un minaire avar,

qui de recança ulls clucs es peix,

tenen més que no jo, que, estrany a mi mateix

i alt sobre els altres, guaito l'ona incessant com creix

i minva cap al mar.

12 A (masc) (metàfora)

9 B (masc) (metàfora)

12 B (masc) (metàfora)

9A (masc)

12 C (masc) (comparació)

9 D (masc) (hipèrbaton)

12 D (masc)

12 D (masc) (metàfora)

6 E (masc)

¿Quin moviment humà pot encara desfer

l'encant, llançar-me sang i sentits

a la presa, que és nostra, afanyada, entre els dits,

o al cant, que d'home a home va i ve?

¿O ha d'ésser mon destí el de ocell reial

que un tret, per folga, tomba del cel,

i l'aigua indiferent l'endú, vençut rebel,

cobrint-se amb l'ala inútil els ulls buidats d'anhel,

sense un plany pel seu mal?

12 A (masc) (encavallament)

9B (masc) (encavallament)

12 B (masc)

9A (masc) (pregunta retòr.)

12 C (masc)

9D (masc) (encavallament)

12 D (masc) (hipèrbaton)

12 D (masc)

6 E (masc)

Vocabulari

Estança: Estrofa formada per la combinació de versos decasíl·labs i hexasíl·labs, en nombre i disposició variables.

Primera estrofa

Davallar: Anar, traslladar-se, moure's

Rai: Conjunt de trams o lligats de troncs subjectats els uns amb els altres per ésser transportats seguint el corrent d'un riu.

Cloqueret: Campanaret.

Segona estrofa

Abocar: Buidar (un recipient) abaixant-ne la boca, inclinant-lo, ajaiant-lo, capgirant-lo, fent-lo caure.

Minaire: Persona que treballa en una mina.

Cluc: Dit de l'ull tancat

Tercera estrofa

Folga: Diversió, fet de passar el temps divertint-se.

CARLES RIBA: *Elegies de Bierville: II (Súñion)*

Isabel Merino Álvarez 2D

Nota biogràfica

Carles Riba (Barcelona 1893 – 1959)

Carles Riba i Bracons va ser un escriptor i poeta català. Casat amb la poetessa Clementina Arderiu. Autor dels dos llibres que formen *Estances*, *Les elegies de Bierville*, *Salvatge Cor*, *Del joc i del foc*, *Esbós per a tres oratoris*, i traductor de l'*Odissea* d'Homer, de les *Vides Paral·leles* de Plutarc, del teatre de Sòfocles i del teatre d'Eurípides.

Va estudiar Dret i Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona, cosa que li va permetre adquirir una important formació hel·lenística. El 1916 es va casar amb Clementina Arderiu, a qui havia conegut en els Jocs Florals de Girona

Va viatjar a Alemanya, on va estudiar sota la direcció de Vossler a Munic (1922). Va completar la formació clàssica amb viatges a Itàlia i Grècia durant la dècada del 1920. En aquesta mateixa època va col·laborar amb Pompeu Fabra en l'elaboració del **Diccionari general de la Llengua Catalana**.

Va treballar a la Fundació Bernat Metge, especialitzada en estudis clàssics i va passar a ser professor de grec a la Universitat Autònoma de Barcelona el 1934.

L'entrada de les tropes franquistes a Barcelona el 1939 fa que es decideixi a fugir i s'exilia a Montpeller (França).

Durant l'exili va viure successivament a Bierville, Isle d'Adam, Bordeus i Montpeller (França). A la localitat de Roissy-en-Brie va compondre un dels seus llibres més reconeguts, *Les elegies de Bierville* es fonen, potenciades per la soledat i la manca d'història del paisatge de Bierville, tres realitats molt diferents que esdevenen gairebé mítiques: el jo personal del poeta, el del seu poble i Grècia entesa com a pàtria comuna.

L'abril de 1943 torna a Barcelona; un cop aquí, es veu forçat a viure allunyat de l'activitat pública i la seva funció, fonamental, esdevé la de guiatge per a les noves generacions de joves.

Traductor de Konstantin Kavafis, Friederich Hölderlin, Edgar Allan Poe, Rainer Maria Rilke i Franz Kafka, a més dels clàssics grecs i llatins, es va dedicar també a la narrativa (relats infantils).

La seva poesia estableix la voluntat de tractar l'amor com a element poètic, amb unes referències cultes que mostraven la seva amplíssima cultura clàssica i anglo-germànica. D'una banda, el més evident és el dels clàssics grecs, amb especial accent en Homer; no és menys evident però la influència del Renaixement català (Ausiàs March) o italià (Petrarca i Dante) o de la poesia moderna catalana (Josep Carner).

Fins a la seva mort, el 12 de juliol de 1959, Carles Riba continua portant a terme la funció de divulgar i defensar la cultura catalana arreu, mitjançant, nombroses lliçons i conferències que dicta a Catalunya i a l'estranger.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 219-220.

UOC. Lleta: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/criba/>

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/ribac/pagina.php?id_sec=2122

WIKIPEDIA : http://ca.wikipedia.org/wiki/Les_elegies_de_Bierville

Corrent literari

Poesia postsimbolista

El postsimbolisme és un corrent poètic que arribarà a produir-se a Catalunya entre els anys vint i trenta. La terminologia estètica emprada pels teòrics de la poesia esdevingué, en els anys vint, sospitosament coincident. La màxima virtut de l'art poètic era el lirisme.

A aquesta poesia que pot dignificar la condició humana s'hi accedia fent ús de la gràcia, de la tendresa. Era condicionada per la sinceritat, i no deia, sinó que suggeria, i d'aquesta manera es justificava la fusió de fons i forma, l'aspiració d'esdevenir semblant a la música.

Carles Riba feia seus uns mots de Walter Pater: “Tota art constantment aspira a la condició de la música. Perquè mentre en totes les altres menes d'art és possible distingir la matèria de la forma, i l'enteniment pot fer sempre aquesta distinció, tota vegada l'esforç constant de l'art és per anul·lar-la”.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 216.

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

Record del món clàssic grec com un espai de llibertat, en contrast amb els totalitarismes que s'estenien arreu.

Tema:

El temple, esdevingut símbol de la democràcia, “vetlla” per l'exiliat “entre fosques arbredes” i li fa conèixer la “força” (de la llibertat) que l'obre a l'esperança.

El **títol** fa referència al cap de Súnion (a l'Àtica, Grècia), on s'alçava el temple clàssic a Posidó (Neptú, per als romans, déu del mar).

Estructura del poema

El poema està format per set díctics de dos versos (un hexàmetre i un pentàmetre) cadascun.

a) Introducció

En el primer paràgraf el poeta, evoca el temple de Posidó de Súnion, amb el qual se sent identificat en seu estat ruïnós, pels valors que representa (la democràcia i una cultura clàssica perdurable).

Amb Súnion retroba Riba Grècia i el Mediterrani, com la pàtria cultural, i el mar com la pàtria interior, els quals el salven alhora d'una mort individual i col·lectiva.

Amb Súnion, i ja en el segon vers del poema, retrobem la idea clàssica i noucentista de l'art més fort que la natura: “tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent”.

L'acció del temple infon esperança i alegria:

“pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada,”
 “amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.”

b) Desenvolupament

Riba descobreix en el temple, la imatge protectora i enlluernadora del far que guia el mariner que ha perdut el seu rumb, que atrau el qui se sent embriagat per l'antiga saviesa d'aquest poble (com Riba quan era jove, que va visitar el temple) i condueix l'exiliat desitjós de retornar a la seva pàtria (l'autor exiliat).

Antiromàntic i antibarroc, el “Temple mutilat” ens situa en plena temàtica de ruïnes, es mostra:

“desdenyós de les altres columnes”
 “que en el fons del teu salt, sota l'onada rient,”
 “dormen l'eternitat!”

Aquests versos signifiquen el menyspreu de la mort del temps, i amb el temple, l'adhesió a un art perdurable.

c) Conclusió

Aquesta acció vetlladora i guaridora s'explicita en la segona part del poema, referida al “mariner”, a “l'embriac del teu nom” i a “l'exiliat”.

... Tu vetlles ...
 per l'exiliat, que entre arbredes fosques t'albira,
 súbitament, oh precís, oh fantasmal! i coneix
 per ta força que el salva als cops de fortuna,
 ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur.

El record sobtat de Súnion, com si fos una aparició fantasmal, fa que el poeta recobri la felicitat perduda, "feliç de sal exaltada" i que albiri la possibilitat de sortir de l'estat de prostració en què es troba, de la mateixa manera que la grandesa de la Grècia clàssica, personificada en el temple, ha sobreviscut als embats del temps.

L'obra d'art mutilada però resistent, és dons *exemple* de força, i la seva fermesa infon valor en l'adversitat de la circumstància.

L'obra no és tan sols "dolça forma", "bellesa pura"; la puresa de la ruïna s'acompanya d'un utilitarisme moral, necessari en la mort de l'exili, i pren una dimensió existencial, fonamentalment salvadora, que marca un tomb definitiu en l'estètica ribiana.

Aportació dels elements formals

Mètrica

A les *Elegies de Bierville*, el poeta deixa la **mètrica síl·laboaccentual** (que és l'habitual en català) per una **mètrica accentual**. Pretén adaptar els metres clàssics grecs i llatins, que basaven el vers en la successió de peus formats per determinades seqüències de síl·labes llargues (–) i breus (∪), substituïnt la quantitat sil·làbica per la intensitat: la síl·laba llarga (–) esdevé tònica (T) i la breu (∪), àtona (A).

Altres poetes com Joan Maragall i Miquel Costa i Llobera ja havien adaptat altres metres clàssics. Carles Riba escull el **dístic elegíac**, una estrofa de dos versos (un **hexàmetre** i un **pentàmetre**), de ritme lent i pausat molt adient a la reflexió dolorosa i esperançada sobre el que s'ha perdut amb la guerra civil i la dictadura feixista.

Aquests versos es componen de dos tipus de peus: **dàctils** [–∪∪; adaptats com TAA] i **espondeus** [—; adaptats com TA]; però, com que en certes posicions els dàctils poden ser substituïts per espondeus, el nombre de síl·labes tòniques és constant, però el total de síl·labes del vers pot variar. Vegem-ho:

- ✓ **hexàmetre:** / TA(A) / TA(A) / TA(A) / TA(A) / TAA / TA / (13-17 síl·labes);
- ✓ **pentàmetre:** / TA(A) / TA(A) / T // TAA / TAA / T / (12-14 síl·labes).

No hi ha, doncs, rima; però sí que hi ha alternança de versos masculins i femenins.

Dístics elegíacs:

TA(A) TA(A) TA(A) TA(A) TAA TA (13-17 síl·labes) (hexàmetre: femení)
TA(A) TA(A) T // TAA TAA T (12-14 síl·labes) (pentàmetre: masculí)

Recursos lingüístics i retòrics

Com correspon a un text poètic, la llengua apareix molt treballada i utilitza abundants recursos com algunes comparacions; al versos 4 i 10 (que són clau per anar convertint el temple en símbol de la superació moral i espiritual de l'home), alguna personificació; al vers 2 (que humanitza el temple perquè esdevingui model per a "l'ànima forta"), una hipèrbole al vers 3 (que ens indica l'estat anímic del poeta), alguns encavallaments al versos 11 i 12 i alguns epítets (que remarquen les qualitats del temple).

Conclusions del comentari de text

En conclusió, el poeta ens transmet els seus sentiments de tristesa, per la pèrdua de la seva pàtria; a partir d'un temple (Súnion) situat al cim de l'Àtica; regió de Grècia, amb el qual el poeta se sent identificat pel seu estat ruïnós i pels valors que representa.

Personalment, és un poema que m'ha agradat perquè no segueix la estètica clàssica, sinó que canvia en la seva estructura, i a més, dóna més vivència a l'hora de la recitació; ara

bé, també ha sigut un poema difícil d'analitzar i de poder explicar el que realment ens vol transmetre l'autor.

El text. Mètrica i altres recursos

II. Súnion

Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria,	Hexàmetre
/ T AA / T A A / T A / T A A / T A A / TA /	
tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent:	Pentàmetre
/ T A A / T A // T A A / T A A / T	
pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada,	Hexàmetre
A / T A / T A / T A A / T A A / T A /	
amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.	Pentàmetre
T A A / T A A // T A A / T A A / T /	
Temple mutilat, desdenyós de les altres columnes	Hexàmetre
T A / TA / T A A / T A A / T A A / T A /	
que en el fons del teu salt, sota l'onada rient,	Pentàmetre
T A / T A A / T // T A A / T A A / T /	
dormen l'eternitat! Tu vetlles, blanc a l'altura,	Hexàmetre
T A A / TA A / T A / T A / T A A / T A /	
pel mariner, que per tu veu ben girat el seu rumb;	Pentàmetre
T AA / T A A / T // T A A / T A A / T /	
per l'embriac del teu nom, que a través de la nua garriga	Hexàmetre
T A A / T A A / T A A / TA A / T A /	
ve a cercar-te, extrem com la certesa dels déus;	Pentàmetre
T A A / T A / T // T A A / T A A / T	
per l'exiliat que entre arbres fosques t'albira	Hexàmetre
A / T AA / T A A / T A / T A A / T A /	
súbitament, oh precís, oh fantasmal! i coneix	Pentàmetre
T AA / T A A / T // T A A / T A A / T /	
per ta força la força que el salva als cops de fortuna,	Hexàmetre
T A / T A A / T A A / T A / T A / T A A / T A /	
ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur.	Pentàmetre
T A / T A // T A A / T A A / T /	

Vocabulari. Mots per aclarir

Albirar : Veure de lluny (alguna cosa) sense distingir-la bé.

Arbreda : Lloc poblat d'arbres.

Desdenyós : Que té, que mostra, que expressa, desdeny.

Dreçar : Anar tot dret, un camí, una carretera, etc., cap a un lloc / Dirigir

Embriac : Que té l'ànim pertorbat pel transport d'una passió.

Exaltat : Que té gran força de sentiments.

Garriga : Comunitat vegetal constituïda per plantes de fulla endurida i persistent, entre les quals predomina el garric.

Lleial : Que guarda escrupolosament la fidelitat deguda, incapaç de fer traïció.

Vetllar : Tenir cura de la seguretat, la conservació, etc., d'algú o d'alguna cosa.

J. V. FOIX: Sol, i de dol

Borja Perales

Nota biogràfica**J.V.Foix (Barcelona, 1893; 1987)**

J. V. Foix, vivia al antic municipi annexionat a Barcelona, el barri de Sarrià, on va néixer i va passar la resta de la seva vida, és l'escenari mític de molts dels seus poemes. Foix, exiliat, com afirma al primer poema de *Les irrealis omegues* (1949)—, havia estat un destacat periodista, col·laborador i cap de cultura de *La Publicitat*, des del 1922 fins al 1936, però per culpa de la impossibilitat d'exercir el periodisme en català, es concentrà, aleshores, en un particular exili interior, en la reelaboració i la publicació de la seva obra. A més com a testimoni de la tradició de l'avantguarda contribueix a la represa cultural, col·labora a les revistes més destacades de la immediata postguerra: *Poesia*, *Ariel* o *Dau al Set*.

El seu món, que lliga la lírica i les arts plàstiques, té les arrels en els clàssics catalans, provençals i italians, però també beu de les inquietuds de les avantguardes.

Cal destacar també els seus primers llibres en prosa poètica (*Gertrudis*, 1927; *KRTU*, 1932) que Foix datà el 1918, i no tingueren cap ressò. Els sonets de *Sol, i de dol* (1947), llibre que havia d'aparèixer el 1936, el consagraren com un clàssic modern i revelen una riquesa idiomàtica i tècnica excepcionals

CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 214 i 215.

<http://www.mallorcaweb.com/magpoesia/foix/sol.html>

<http://www.escriptors.com/autors/foixjv/>

http://es.wikipedia.org/wiki/Josep_Vicen%27_Foix

Corrent literari

Avantguardisme i Classicisme

Adscrit, cronològicament, a la gran generació poètica postnoucentista, integrada per figures tan dispars com Josep M. de Sagarra i Carles Riba, Joaquim Folguera i Joan Salvat-Papasseit, la seva producció lírica participa simultàniament dels trets contraposats dels dos grans corrents o tendències que divideixen els poetes d'aquella generació. D'una banda adopta el classicisme d'arrel simbolista d'expressió més o menys arcaïtzant, inspirat en l'obra del Trecento italià i dels quatrecentistes catalans, des de Dante a Ausiàs March, i rebent influències estètiques del noucentisme, i per l'altra adopta una poesia intel·lectual i metafísica, cenyida als més rigorosos motlles de les innovacions avantguardistes.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 210

<http://www.escriptors.com/autors/foixjv/>
<http://www.xtec.es/~jducros/JV%20Foix.html>

Comentari de l'obra

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El poema tracta de la solitud de la persona humana a l'hora de conèixer-se i dels perills que ha d'afrontar.

Tema:

Ens trobem davant d'una representació de tots els dubtes existencials de l'autor, representats en el poema com un paisatge estrany i perdut.

El títol: "Sol i de dol"

Sol, i de dol és la manera com se sent l'autor en aquest paisatge figurat, un paisatge que mostra com n'arriba d'estar de perdut a la vida.

Estructura del poema

El poema és un sonet format per quatre estrofes de versos decasíl·labs tradicionals, amb cesura després de la quarta síl·laba de cada vers.

a) Introducció

A la primera estrofa el poeta planteja que es troba "sol, i de dol" a través del temps, ja que es veu sovint perdut en un paisatge de solitud com es pot observar en el segon vers.

b) Desenvolupament

A la segona estrofa es planteja on és i cap on va, tot fent paral·lelismes. Per un costat, entre el lloc on es troba i la seva vida, i per un altre, entre l'astre cap al qual s'adreça i la mort.

c) Conclusió

En les dues darreres estrofes, els tercets, l'autor constata, que com a individu sol, és etern, com una encarnació del paisatge, i que sempre divaga entre Déu i el diable.

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza un sonet, compost de catorze versos decasíl·labs tradicionals (cesurats: 4 + 6).

Les estructures de rima predominants són ABAB i CDD.

La rima és consonant i l'estrofa pren una estructura del tipus:

(4+6) 10A (vers femení)
 (4+6) 10B (vers masculí)
 (4+6) 10A (vers femení)
 (4+6) 10 B (vers masculí)

(4+6) 10A (vers femení)
 (4+6) 10B (vers masculí)
 (4+6) 10A (vers femení)
 (4+6) 10 B (vers masculí)

(4+6) 10C (vers femení)
 (4+6) 10D (vers masculí)
 (4+6) 10D (vers masculí)

(4+6) 10C (vers femení)
 (4+6) 10D (vers masculí)
 (4+6) 10D (vers masculí)

La mètrica és perfecta. Els versos tenen cesura masculina després de la quarta síl·laba i segueixen la regla d'alternança de versos masculins i femenins.

Recursos lingüístics i retòrics

Hi trobem repeticions de sons consonàntics, que es fan una constant al llarg de tot el poema, recurs retòric anomenat **al·literació**.

A més a més, trobem un trencament sintàctic (**encavallament**), entre els versos tres i quatre de la segona estrofa, partint així, la pregunta.

Troblem una **antítesi** molt marcada al final del poema quan l'autor contraposa la idea de Déu i el diable.

Segons el meu parer, tot el poema en sí és un **eufemisme** sobre la seva vida, la seva soledat i l'absència de rumb.

Conclusions del comentari de text

En definitiva l'autor descriu el paratge on es troba, un lloc desconegut en el qual s'hi veu sovint. Mentre es qüestiona el passat, el present i el futur, preguntant-se que fa, on és i cap on va...

El text. Mètrica i altres recursos*Sol i de dol*

Sol, i de dol, <u>i</u> amb vetusta gon <u>ella</u> , 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10A (vers femení) (rima interna)
Em veig sovint per fosques solitud <u>s</u> , 1 2 3 4 / 5 6 7 8 9 10	10B (vers masculí)
En prats ignots i munts de llicore <u>lla</u> 1 2 3 4 / 5 6 7 8 9 10	10A (vers femení) (al·literació)
I gorgs pregons que m'aturen, ast <u>uts</u> . 1 2 3 4 / 5 6 7 8 9 10	10B (vers masculí) (personificació)
I dic: On só? Per quina terra ve <u>lla</u> , 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10A (vers femení)
Per quin cel mort-, o pasturatges mut <u>s</u> , 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10B (vers masculí)
Deleges foll? Vers quina merav <u>ella</u> 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10A (vers femení) (encavallament)
D'astre ignorat m'adreç passos ret <u>uts</u> ? 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10B (vers masculí) (metàfora)
Sol, sóc etern. M'és present el pais <u>atge</u> 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10C (vers femení) (encavallament)
De fa mil anys, l'estrany no m'és estr <u>any</u> : 1 2 3 4 / 5 6 7 8 9 10	10D (vers masculí) (paradoxa)
Jo m'hi sent nat; <u>i</u> en desert sense est <u>any</u> 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10D (vers masculí)
<u>O</u> en tuc de neu, jo retrob el parat <u>ge</u> 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10C (vers femení)
On ja vaguí, i, de Déu, el par <u>any</u> 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10D (vers masculí) (antítesi)
Per heure'm tot. O del diable eng <u>any</u> . 1 2 3 4/ 5 6 7 8 9 10	10D (vers masculí) (antítesi)

Vocabulari. Mots per aclarir

Gonella: Peça de vestir que duïen homes i dones composta per cos i falda.

Ignot: Desconegut, ignorat.

Llicorella: Roca, pissarra.

Gorg: Clot profund en el llit d'un corrent d'aigua.

Delejar: Desitjar apassionadament.

Tuc: Cim d'una muntanya.

Purany: Trampa

Heure: Posseir

Vetusta: Molt antic, vell.

SALVADOR ESPRIU: *Cançó del matí encalmat*

Abigail Ortega Rodríguez

Nota biogràfica**Salvador Espriu i Castelló (Santa Coloma de Farners, 1913 - Barcelona, 1985)**

Salvador Espriu i Castelló va néixer a Santa Coloma de Farners l'any 1913, tot i que els seus pares eren de Granollers, i residien a Arenys de Mar, ja que el seu pare era notari allà.

Va estudiar dret a la UAB durant la Segona República, i llengües clàssiques i egiptologia a la UB (d'aquí que mostri molt interès per Egipte i Israel), però es van truncar els seus estudis a causa de la guerra. La mort del seu pare va fer que Espriu es pogués a treballar d'oficinista. Va marcar també molt la seva obra la mort de la seva mare, de dos dels seus cinc germans i del seu bon amic Rosselló-Pòrcel, un altre poeta.

Cal destacar que la Guerra Civil va marcar definitivament la seva obra literària, i va canviar totalment la seva vida i la forma en la qual la veia.

Al seus inicis va començar a escriure narrativa, amb la qual va donar-se a conèixer al 1929, i teatre però al final va decantar-se per la poesia. En aquest gènere va poder expressar de manera concisa, i gràcies al mite i el simbolisme, les seves creences i reflexions. Va cultivar diferents registres com el psicològic, tràgic, irònic, grotesc,... Va renovar, juntament amb Josep Pla i Josep Maria de Segarra, la prosa catalana.

Obres narratives importants d'ell són *Laia* (1932), que és una de les seves primeres obres on va demostrar la seva força i ductilitat a l'hora d'escriure. *Miratge a Cinera* (1935), és una altra obra important. En quan al seu paper com dramaturg, l'obra més representativa és la *Primera història d'Esther* (1948).

Cal destacar les seves obres líriques com *Cementiri de Cinera* (1946), *El caminant i el Mur* (1954) i *La pell de Brau* (1960).

Fent menció especial a *El caminant i el Mur*, ja que és el llibre que recull la poesia a tractar, cal mencionar que quan va escriure aquest recull ja havien passat més de dotze anys des que havia finalitzat la Guerra Civil i més de sis que havia finalitzat la Segona Guerra Mundial. Espanya, tot i ser un dels països occidentals als quals estava triomfant la democràcia, seguia en la mateixa situació que al final de la Guerra Civil, i no hi havia cap indici d'un possible canvi polític. El país estava sumit completament en la misèria cultural i econòmica. D'aquí que la primera part del llibre, on hi ha poemes com *Assaig de càntic en el temple*, es queixi del que ell anomena la seva "vella terra", a la qual, qualifica de "corvada" i "salvatge", ja que està lluny dels ideals de civilització que volen els joves de la generació del 36, els republicans, d'on Espriu era membre. Per altra part, a la segona part del llibre, on apareix el poema de *Cançó del matí encalmat* dintre de les dotze *Cançons de la roda del temps*, mostra el vessant més líric de la seva poesia, on es veu que accepta tot el que li ha tocat viure.

Per altra banda, cal destacar que va participar activament en les revistes més significatives catalanes i que va ser també un dels primers membres fundadors de la Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Va morir a Barcelona al 1985, deixant un senyal important al món de la literatura catalana, essent un autor que sap nedar entre les aigües del lirisme intimista, la poesia civil i el postsimbolisme.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàgines 244 i 245.

Antologia de la poesia catalana, Editorial 62, pàgines 335 a 341

Antologia de la poesia catalana, Castellnou, pàgines 243 a 248

AELC: http://www.escriptors.cat/autors/esprius/pagina.php?id_sec=732

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0025032

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/sespriu/index.html>

UV: http://ific.uv.es/rei/Rincon_de_autor/biografia_salvador.htm

Wikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Salvador_Espriu

Corrent literari

La literatura contemporània de postguerra

Després de la guerra civil, a partir de l'any 1939, la vida cultural i literària va quedar totalment aturada. La llengua catalana va quedar prohibida per la dictadura franquista. Així que molts artistes catalans van haver de exiliar-se a Sud-amèrica i a França, o van haver de viure a la clandestinitat a Catalunya. Cap als anys cinquanta, amb el liberalització i l'estabilització del règim, la cultura i la literatura van començar a reaparèixer, tornant a aparèixer els autors que havien quedat en la clandestinitat.

El fet que va marcar definitivament la literatura d'aquests anys de postguerra va ser la censura, que era la pressió exercida pel control del règim franquista, que canviava algunes obres o les retallava.

Aquests tres fets: l'exili, la clandestinitat i la cesura, van marcar la literatura de postguerra, que va ser fins als anys seixanta conservador i idealista. A partir dels anys seixanta va ser quan definitivament van aparèixer els autors que estaven en la clandestinitat, com Espriu, i va començar a defensar-se obertament una estètica realista.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàgines 232 i 233

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0224777

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

El poema tracta sobre el transcurs del temps i de la mort.

Tema:

L'autor ens situa en l'espai focalitzat del matí i ens parla en primera persona d'allò que sent, el pas del temps i la mort, sent aquesta última omnipresent i convertint-se en l'element a partir del qual l'escriptor ens presenta una experiència mística.

Títol: “*Cançó del matí encalmat*”:

Ens presenta una idea del matí espacialment remarcada, suposo que fent referència a l'espai de temps al qual no hi ha ombres sinó que tot és clar, i aconsegueix d'aquesta manera contrastar amb les idees i conceptes que expressa al poema de mort. Al puntualitzar que el matí està encalmat ens vol ressaltar la idea que està tot ha estat calmat, sense poder donar peu a sorpreses. Cal dir que aquest poema està dintre de les *Cançons de la roda dels temps* on hi ha dotze poemes, cadascun situat en espais temporals diferents com són l'alba, el matí, el migdia, la tarda, el capvespre i la nit.

Estructura del poema

El poema està format per quatre estrofes, el contingut de les quals he dividit en:

a) Introducció

La introducció correspon a la primera estrofa. Aquesta comença amb una imatge, en què el sol il·lumina l'aigua, és a dir, el seu somni. Això està relacionat amb l'idea de vida i representa una superioritat a la qual la resta d'elements estan sublevats. El sol mana sobre tots els elements que toca. Per altra banda la llum té a veure amb la veritat que, segons Espriu, es troba en “els bocins trencats del gran mirall de la veritat”.

Aquestes dues primeres línies representen el pas del temps. L'autor, identificat amb el caminant, reflexiona i fa una contemplació del paisatge, d'aquí que vegi l'aigua, que tampoc no representa literalment una aigua real, il·luminada constantment pel sol.

Aquesta aigua, que no és real, té una composició similar a l'aigua de Caront, que era, a la mitologia grega, el barquer de l'Hades, és a dir, l'encarregat de portar les ànimes dels difunts de costat a costat del riu Aqueront si aquestes duïen una moneda com a pagament, sinó vagaven del riu fins que Caront accedia a dur-los sense pagar. La semblança amb el poema és que a l'aigua hi ha les ànimes de les persones, mentre que al poema, el caminant veu la seva vida reflectida a l'aigua.

Llavors, és per la llarga contemplació del paisatge, més ben dit, per la llarga reflexió, que fa que els ulls estiguin cansats i finalment arribin a la calma després de mirar, comprendre i encara estar oblidant. Es pot veure com Espriu canvia el temps verbal de perfect a imperfect, és a dir, d'una cosa acabada a una cosa inacabada, per accentuar que encara ho està fent. Aquesta última comprensió al vers 5, més la mort i el pensament de mort que vivifica és un dels punts culminants de l'obra.

b) Desenvolupament

El desenvolupament correspon a la segona i tercera estrofes. A la segona estrofa es veu reflectida la frontera amb el món dels morts, que és el mar. Això crea un paral·lelisme entre la mar i el mur, que és el títol del llibre (*El caminant i el Mur*). Cal senyalar que l'autor no va travessant la mar, sinó que l'observa des de terra, i es veu clarament al vers 9 i 10, on de terra endins, des d'on ell és, sent un càntic. Estar contemplant llavors no vol dir morir, sinó el fet de comprendre la mort.

La mar és el símbol de l'aventura metafísica, i la frase del vers 7 “*enllà lluny de la mar*” dona lloc a un segon mar simbòlic, el de les aspiracions de l'home en el seu afany de coneixement, un viatge sense retorn, d'acord amb els versos 11 i 12.

El càntic: “*et perdràs pel camí que no té mai tornada*”, constata un etern retorn, ja que després d’arribar al final del laberint, no hi ha manera de tornar i és com trobar-se al principi.

La tercera estrofa, fa un canvi important fent un positivisme provinent de la tranquil·litat. Però tot això no es veu fins al vers 16. Als versos anteriors, 13,14 i 15, torna a aparèixer la forma tematitzada del matí, transmetent lluminositat i esplendor, que es veu contrastada amb la casa dels morts. Als versos 14-15, “*la casa dels morts del meu vell nom*”, fa referència a la casa pairal dels Espriu, és a dir, la casa que està en possessió dels Espriu des de fa generacions.

Tot això ho fa per situar-se ell, el caminant en un espai real al costat del cementiri i poder fer el pensament que fa una mena de gir al poema, i és que arribats a aquest punt l’autor diu: “dic avui: *Sóc encara*.”. El díctic *encara* reforça l’enunciat rotund del “sóc”, i també el díctic *avui*. A partir d’aquesta afirmació positiva del present, construeix el futur dels següents versos, començant amb la paraula “m’adormiré”, que en realitat vol dir moriré. El caminant, o l’autor mateix pot fer aquesta afirmació després de tenir una consciència plena de la mort i així poder descansar en pau i sense la inquietud del que vindrà, simplement deixant-se endur per la vida, d’aquí que el poeta pugui “dormir sense por ni recança”. Els versos 19 i 20, expressen una gran profunditat. El marbre representa el cementiri, i també és una metonímia de tomba, i l’or nou a la llum (és una metàfora alquímica). Llavors aquesta llum “besarà” el marbre presenta l’idea d’un etern retorn un altre cop.

El poema, cromàticament, experimenta l’evolució que va de la clarividència de la llum del pensament a l’endinsament de la foscor de les estàtues.

c) Conclusió

Fa referència a l’última estrofa. Aquesta remarca que el caminant fa el camí en solitud (vers 21). El caminant fa llavors una vista al passat, al any de joventut i de plenitud, i cull la rosa més clara, com el matí, la de color blanc, sent aquest color símbol de tot lo pur i lluminós.

El nomenament al vers 22 del “*jardí dels cinc arbres*” fa referència al pati interior de la casa dels Espriu d’Arenys de Mar, on hi havia plantades cinc plantes que al llarg del temps havien crescut fins a dimensions considerables, aquestes eren: el roser de la pell leprosa, la troana, la camèlia, el libanenc i la palmera gànguil.

La rosa, de la que parla al vers 24, resulta rara perquè es veu “il·luminada” o més ben dit, acompanyada per tot una mena de símbols mortuoris i foscos que tenen lloc al llarg del poema i de la vida del caminant. Aquesta figura també era un tòpic del “carpe diem”. Tota la vida queda reduïda i condensada a la rosa, i aquesta és la que posa fi a tot.

Per últim, diu que el caminant es veu “cradat”, se sent amb la necessitat d’anar cap a les “fosques estances”, ja havent complert el propòsit pel qual era un transeünt per l’etern retorn, torna a la foscor, que representa la mort.

Fent un contrast amb el principi, el poema comença amb el sol daurant l’aigua, i acaba amb el caminant entrant a les fosques estances. I fent un altre cop menció al títol es veu el per què del matí encalmat. Tot transcorre en un matí, en un espai clar i al seu torn també encalmat ja que no hi ha agitacions ni malestar, tot passa tranquil·lament, gràcies a la plena consciència de la mort.

Aportació dels elements formals

MÈTRICA

El poema és d'art menor i està compost per quatre estrofes de sis versos cadascuna, menys la tercera estrofa que és de vuit versos. Els versos són hexasíl·labs, menys el sisè que és trisíl·lab. Aquesta estructura afavoreix una recitació ràpida i clara, a la qual és pot posar un grau d'entonació i unes dinàmiques elegants, però cal tenir en compte les pauses, ja que l'autor les ha utilitzades per poder donar més expressivitat a unes parts que a unes altres o per separar i així remarcar dues coses, com al vers 14.

La rima és rima assonant i femenina als versos parells i els versos senars són versos blancs i masculins; l'estrofa pren una estructura del tipus:

6 x (vers masculí)	6 x (vers masculí)
6 a (vers femení)	6 a (vers femení)
6 x (vers masculí)	6 x (vers masculí)
6 a (vers femení)	6 a (vers femení)
6 x (vers masculí)	6 x (vers masculí)
6 x (vers femení)	

La mètrica està sotmesa a unes normes determinades i segueix unes pautes en general, tot i de vegades sortir una mica d'aquesta línia, però tot per accentuar allò que sobresurt. Això serà fruit de la literatura de la postguerra, i tots els altres autors de l'època compartiran aquestes característiques mètriques a les seves obres.

RECURSOS LINGÜÍSTICS I RETÒRICS

El poema en sí, és una mena d'al·legoria, ja que hi ha una sèrie de metàfores encadenades que van donant cos al poema. També hi ha moltes personificacions, ja que Espriu dona vida a objectes o coses com la llum, el sol, l'aigua, etc.

Espriu utilitza sàviament els recursos retòrics i lingüístics, sense fer un ús excessiu d'aquests.

Conclusions del comentari de text:

El primer cop que vaig llegir el poema no el vaig entendre, i les cinc vegades més que el vaig llegir tampoc. Vaig haver de llegir-ho amb calma, i llegir el comentari del llibre d'Antologia per poder començar a saber allò que Espriu ens vol transmetre. Després de fer el comentari vaig quedar parada i molt admirada de com Espriu parla sobre la mort i com s'hi enfronta ell, sense cap por.

A primer cop d'ull, tampoc vaig saber veure les figures retòriques que hi ha però finalment he aconseguit trobar-ne moltes.

Espriu ha utilitzat sàviament les paraules perquè en no més de 26 versos, exposa uns sentiments i un transcórrer de la vida d'una manera elegant i curta, escollint les paraules més adients.

El text. Mètrica i altres recursos

Cançó del matí encalmat

El sol ha anat daurant 1 2 3 4 5 6	6 x (mas.) (Metàfora) (Personificació) (Símbol)
el llarg somni de l'aigua. 1 2 3 4 5 6	6 a (fem.) (Personificació) (Símbol)
Aquests ulls tan cansats 1 2 3 4 5 6	6 x (mas.) (Personificació) (Sinècdoc del jo poètic)
del qui arriba a la calma 1 2 3 4 5 6	6 a (fem.)
han mirat, han comprés, 1 2 3 4 5 6	6 x (mas.)
oblidaven. 1 2 3	3 a (fem.) (Asíndeton)
Lluny, enllà de la mar, se'n va la meva barca.	6 x (mas.) (Paral·lelisme amb el mur) 6 a (fem.) (Hipèrbaton)
De terra endins, un cant /	6 x (mas.) (Hipèrbaton)
amb l'aire l'acompanya: «Et perdràs pel camí	6 a (fem.) (Encavallament) (Hipèrbaton)
que no té mai tornada.»	6 x (mas.) (Símbol) 6 a (fem.)
Sota la llum clement /	6 x (mas.) (Personificació) (Símbol)
del matí, a la casa /	6 a (fem.) (Encavallament)
dels morts del meu vell nom,	6 x (mas.) (Encavallament) (Hipèrbaton)
dic avui: «Sóc encara.»	6 a (fem.)
M'adormiré demà	6 x (mas.)
sense por ni recança.	6 a (fem.)
I besarà l'or nou	6 x (mas.) (Personificació) (Metàfora)
la serenor del marbre.	6 a (fem.) (Personificació) (Metonímia)
Solitari, en la pau /	6 x (mas.)
del jardí dels cinc arbres,	6 a (fem.) (Encavallament)
he collit ja el meu temps,	6 x (mas.)
la rara rosa blanca.	6 a (fem.) (Metàfora) (Al·literació)
Cridat, ara entraré /	6 x (mas.)
en les fosques estances.	6 a (fem.) (Encavallament)

Vocabulari. Mots per aclarir

Clement: que té disposició de perdonar, a disminuir la pena, a moderar el rigor de la justícia.

Recança: greu que sap el fet de fer o d'haver deixat de fer alguna cosa.

SALVADOR ESPRIU: *Cançó del matí encalmat*

Ferran Mabras Landa

Nota biogràfica

Salvador Espriu (1913-1985)

Escriptor. Fill del notari Francesc Espriu, la seva infantesa transcorregué entre Santa Coloma de Farners (la seva vila natal), Barcelona i Arenys de Mar, d'on procediren les famílies dels seus pares. A setze anys, edità el seu primer llibre, *Israel*, escrit en castellà. L'any 1930 ingressà a la Universitat de Barcelona, on cursà estudis de dret i d'història antiga. El 1931 publicà *El doctor Rip*, i l'any següent, *Laia*, novel·les que s'apartaren de les formulacions teòriques, encara vigents, de l'estètica del noucentisme. Dedicat essencialment als seus estudis i a la literatura, publicà encara, abans d'esclatar la guerra civil, *Aspectes* (1934) i *Ariadna al laberint grotesc i Miratge a Citerea* (1935), obres que l'acreditaren com el narrador més original de la seva generació. Durant la guerra civil fou mobilitzat i serví a l'auditoria de guerra, i el 1937 publicà *Letizia i altres proses*. L'any 1939, a la Barcelona ocupada i abans d'acabar-se el conflicte bèl·lic, escriví una obra de teatre, *Antígona* (editada l'any 1955 i estrenada el 1958), sobre el tema de la guerra fratricida i la compassió per als vençuts. Espriu, que havia començat a escriure poesia abans de la guerra, no publicà el seu primer volum de poemes fins el 1946: *Cementiri de Sinera*, elegia d'una gran sobrietat formal. Amb aquest llibre i amb l'obra teatral *Primera història d'Esther* (editada l'any 1948 i estrenada el 1957), d'original creativitat lingüística, va començar la seva popularitat de la postguerra, que anà creixent en publicar-se la resta de la seva obra, a partir d'aleshores essencialment poètica. En *Les cançons d'Ariadna* (1949), *Les hores i Mrs. Death* (1952), *El caminant i el mur* (1954) i *Final del laberint* (1955), *La pell de brau* (1960) que va significar la consagració popular d'Espriu en assolir un gran èxit de públic, *Ronda de mort a Sinera* (1966), obra d'una àmplia audiència teatral. *Llibre de Sinera* (1963). La bibliografia d'Espriu té encara dos reculls més de poemes, inclosos en el primer volum de les seves *Obres completes* (1968), i una selecció de treballs crítics, *Evocació de Rosselló-Pòrcel i altres notes* (1957). Des del 1968, va dedicar-se a una minuciosa revisió de tota la seva obra. En narrativa, les novel·les *El doctor Rip* i *Laia* que van ser gairebé reescrites de nou amb motiu de la seva reedició (1979 i 1968). El mateix succeí amb els reculls de narracions *Aspectes* (1934) i *Ariadna al laberint grotesc* (1935), reeditats el 1981 i el 1975. Les darreres mostres de la seva producció foren, pel que fa al teatre, *Una altra Fedra si us plau...* (1978), *Les roques i el mar, el blau* (1981) i, quant a poesia, el poema *D'una vella i encerclada terra* (1979) i el recull *Per a la bona gent* (1984). Sota el títol genèric *Años de aprendizaje*, s'ha traduït, en edició bilingüe, el conjunt de tota la seva obra al castellà. L'autor qualificà la seva obra de "meditació de la mort". Des de llavors, Espriu es va proposar d'assumir la tradició literària de la humanitat en una recreació personal situada en un context geogràfic i històric concret, la Catalunya contemporània, de la qual cantà la desfeta i l'esperança. Escrita des d'una perspectiva de totalitat, l'obra d'Espriu ha pres la forma de "summa enciclopèdica", que és la de les epopeies clàssiques i la dels gran autors contemporanis: Eliot, Pound, Joyce, etc. Potser el mèrit més important d'Espriu i, en definitiva, la seva originalitat, ha estat de saber conciliar, dins d'una mateixa obra unitària, la problemàtica espiritual, de ressonàncies metafísiques, de l'home, amb el seu destí de membre d'una col·lectivitat sotmesa a tensions socials i polítiques, les quals plantegen els grans temes de la justícia i la llibertat. L'obtenció del premi Montaigne

(1971) , el premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1972), el premi Ignasi Iglesias de la Generalitat (1978), la medalla d'or de la Generalitat (1980), el Premi Ciutat de Barcelona (1982) i la medalla d'or de la Ciutat de Barcelona (1982). Fou investit doctor *honoris causa* per les Universitats de Tolosa i Barcelona. L'any 1982 rebutjà la creu d'Alfons X el Savi. Fou un dels quatre primers membres fundadors de l'associació d'escriptors en llengua Catalana.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, **

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/sespriu/index.html>

AELC: <http://www.escriptors.cat/autors/esprius/>

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0025032

Comentari

Assumpte i tema.

Assumpte:

El poeta es prepara (amb serenitat) per si li arriba la mort, acceptant tot el que ha viscut.

Tema:

Pas del temps i la mort.

Estructura del poema

El poema s'estructura en quatre estrofes, la primera i la segona i la quarta de sis versos i la tercera de vuit versos. Tots els versos tenen sis síl·labes menys l'últim de la primera estrofa que en té tres.

a) Introducció

La introducció del poema va des del vers 1 fins al 12.

En aquesta part els dos primers versos de la primera estrofa són una metàfora que ens expressa el pas del temps, on la seva vida va passant a poc a poc. Els altres quatre versos ens donen a entendre que l'autor està cansat i la seva mort se li apropa. En el vers quatre "del qui arriba a la calma" ens simbolitza la mort. En la següent estrofa (del vers 7 al 10) passa a parlar d'una barca (que representa la seva vida) i diu que se li escapa. I aquesta introducció finalitza amb els versos 11 i 12 que reflecteixen que un cop mort no es pot tornar a viure.

b) Desenvolupament

El desenvolupament del poema va des del vers 13 al 24.

En aquesta part el tema principal és la mort, l'escenari que dona es el cementiri i la casa pairal (jardí dels cinc arbres).

Salvador Espriu explica que encara viu però que falta poc per morir i que quan això succeeixi no li sabrà greu ni li tindrà por. En els versos 19 i 20 hi ha una metàfora que ens dona a entendre que quan mori el sol brillarà sobre la seva tomba. Al vers 24 hi ha una metàfora que indica que ha passat els millors anys de la seva vida.

c) Conclusió

Els versos de la conclusió son el 25 i el 26, en aquesta part ens indica que quan arribi l'hora de morir entrarà (simbòlicament) a la casa on l'esperen els seus morts.

Aportació dels elements formals

La mètrica:

El poema és d'art menor (menys de vuit síl·labes). Hi ha alternança de versos masculins (als versos imparells) amb femenins (als parells).

Utilitza una estrofa composta de quatre estrofes, la primera, la segona i la quarta de sis versos i la tercera de vuit, tots els versos tenen sis síl·labes menys el sisè de la primera estrofa que està format per quatre síl·labes.

Rimen en consonant els versos parells, mentre que els senars són blancs.

Recursos lingüístics i retòrics

El poema de Salvador Espriu és ric en recursos literaris, en ells hi trobem recursos com les personificacions al versos 1,2,3,4,5,6, la metàfora als versos 1,2,19,20,24, el hipèrbaton al versos 8, 9 i 25 i l'epítet als versos 7 i 26.

Conclusions del comentari de text

El poema, cançó del matí encalmat, m'ha semblat difícil d'entendre, ja que té moltes metàfores i epítets complicats.

El text. Mètrica i altres recursos

<i>El sol ha anat daurant</i>	6x	<i>personificació, metàfora</i>
<i>el llarg somni de l'aigua.</i>	6a	<i>personificació,</i>
<i>Aquests ulls tan cansats</i>	6x	<i>sinècdoque</i>
<i>del qui arriba a la calma</i>	6a	
<i>han mirat, han comprés,</i>	6x	
<i>oblidaven.</i>	3a	
<i>Lluny, enllà de la mar,</i>	6x	
<i>se'n va la meva barca.</i>	6a	hipèrbaton
<i>De terra endins, un cant</i>	6 x	hipèrbaton
<i>amb l'aire l'acompanya:</i>	6a	
<i>“Et perdràs pel camí</i>	6x	
<i>que no té mai tornada.”</i>	6a	
<i>Sota la llum clement</i>	6x	metàfora
<i>del matí, a la casa</i>	6a	encavallament
<i>dels morts del meu vell nom,</i>	6x	
<i>dic avui: “Sóc encara.”</i>	6a	
<i>M'adormiré demà</i>	6x	
<i>sense por ni recança.</i>	6a	
<i>I besarà l'or nou</i>	6x	metàfora
<i>la serenor del marbre.</i>	6a	metàfora
<i>Solitari, en la pau</i>	6x	
<i>del jardí dels cinc arbres,</i>	6a	
<i>he collit ja el meu temps,</i>	6x	
<i>la rara rosa blanca.</i>	6a	metàfora
<i>Cridat, ara entraré</i>	6x	hipèrbaton
<i>en les fosques estances.</i>	6a	

Vocabulari. Mots per aclarir

Recança : Greu que sap de fer o d'haver fet, de deixar o d'haver deixat de fer, alguna cosa.

JOAN OLIVER (PERE QUART): Corrandes d'exili

Sergi Pisabarro Molina

Nota biogràfica**Joan Oliver (Pere Quart)(1899-1986)**

Joan Oliver, narrador, dramaturg, traductor i periodista, fa servir el nom de Pere Quart com a poeta. Neix el 29 de novembre de 1899 a Sabadell (Vallès Occidental), en el si d'una família de la burgesia industrial.

Entre els anys 1916 i 1921 estudia Dret a la Universitat de Barcelona.

De caràcter inquiet i rebel, i poc còmode amb els codis socials burgesos forma amb Francesc Trabal i Armand Obiols, l'anomenat "Grup de Sabadell", un grup marcat pel rebuig a la burgesia i pel desig de provocar la societat del moment.

Al 1934, amb l'aparició del seu primer poemari, *Les decapitacions*, signa amb el que és el seu pseudònim poètic, Pere Quart.

Durant la guerra civil, Joan Oliver es posiciona en favor del bàndol republicà.

El 1939 s'exilia a França, on està un temps amb altres escriptors. S'exilia, primer a Buenos Aires, on el col·lectiu de refugiats es trasllada en el vaixell Florida, i, finalment, a Santiago de Xile, on resideix nou anys. Torna a Catalunya l'any 1948.

El seu ressò com a poeta es produeix el 1959 amb l'aparició del poemari *Vacances pagades*. Aquest llibre és un punt de referència per a tota una nova generació de poetes que, tenint a Pere Quart com a model, propugnen una nova manera de fer poesia, no elitista i més atenta a la realitat social.

Aquesta nova poesia, coneguda com a "poesia social", és el corrent literari hegemònic durant la dècada dels seixanta.

Joan Oliver es converteix en una figura pública i la seva actitud honesta i contestatària el fan veure com un símbol de la lluita antifranquista.

L'any 1970 és distingit amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Al anys vuitanta, queda exclòs de la vida cultural a Catalunya, perquè es va convertir un personatge incòmode per als polítics.

Joan Oliver, segurament que més conegut en la història de la literatura catalana com a Pere Quart, mor el 19 de juny de 1986.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill,
Pag. 246

SCE: http://www.escriptors.cat/autors/oliverj/pagina.php?id_sec=1552

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0047165

UOC: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/joliver/index.html>

Corrent literari

Literatura de postguerra

La prohibició del català en qualsevol ús, excepte al familiar, va ser especialment enèrgica durant la postguerra (1939-1959).

Els escriptors catalans i la resistència fundaven revistes, editaven antologies poètiques i representaven obres teatrals en cases particulars. Els exiliats a Europa o Amèrica van reflectir la seva vivència en unes obres en què dominava el sentiment de derrota, l'enyor d'un món destruït, el testimoni i la denuncia de la barbàrie dels camps de concentració i la descoberta de nous països i cultures.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, pàgina 232.

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0224777

AELC: <http://www.escriptors.cat/autors/litecat/8.html>

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

Els sentiments del poeta, derrotat ell també en el moment de l'exili forçós de Catalunya.

Tema:

El poeta transmet la seva desolació i un punt de revolta interiors en començar l'exili del propi país, exili que llavors encara durava. Transmet la desolació, el sofriment, el séc intern i la vida trencada, el record i l'enyorança a què es lliura el refugiat en terra estrangera. També té paraules per al seu estimat Vallès. En resum, narra el sentiment d'un exiliat que, en abandonar la seva terra, sent un profund sentiment d'enyorança.

El **títol** "Corrandes d'exili" indica que el poema és una tirada de corrandes que parlen del seu exili.

Estructura del poema

El poema està dividit en tres parts.

a) Introducció

Les tres primeres estrofes presenten la situació. Estan arribant a la frontera amb França, tristos i abatuts. El poeta va acompanyat de la seva dona. L'autor, abans de travessar la frontera, besa la terra com una disculpa per la guerra.

b) Desenvolupament

A les quatre estrofes següents l'autor recorda i enyora la terra que abandona, i diu que hi deixa mitja vida, i no la deixa tota, perquè sinó no podria sobreviure. El poeta sembla resignat al fet que haurà de viure a l'estranger, i sembla preparat perquè encara hagi de marxar més lluny de França. Recorda el seu estimat Vallès, i fa una descripció del paisatge de la zona (al peu de Sant Llorenç del Munt).

c) Conclusió

A la estrofa final indica el seu sentiment d'esperança, desfet, però confia en el ressorgiment de la pàtria catalana.

Aportació dels elements formals

Mètrica

Utilitza un conjunt de corrandes (cançó popular de quatre versos heptasíl·labs, amb la rima creuada). Aquesta composició pren un ritme ràpid i un to senzill, molt apte per al caire que es vol donar al poema.

Pere Quart combina les unitats de quatre i cinc versos amb rima consonant regular.

L'estructura mètrica predominant és 7A 7A 7B 7B 7A.

La rima és consonant regular i l'estrofa pren una estructura del tipus:

Estrofes amb 5 versos	Estrofes amb 4 versos
7 A (vers femení)	7 C (vers femení)
7 A (vers femení)	7 D (vers masculí)
7 B (vers femení)	7 D (vers masculí)
7 B (vers femení)	7 C (vers femení)
7 A (vers femení)	

En algunes ocasions, segons l'estrofa els versos varien entre femenins i masculins.

Recursos lingüístics i retòrics

- ✓ Encavallament: (v. 6 a 7).
- ✓ Comparació: (v. 8) "Com una Mare de Déu...".
- ✓ Personificació: (v.10).
- ✓ Metonímia: (v. 12) "la ratlla".
- ✓ Imatge: (v.20) "per no deixar-me sens vida..."
- ✓ Al·literació: 3ª estrofa.
- ✓ Hipèrbole: (v. 25 a 27) "tres turons fan una serra, quatre pins un bosc espès, cinc quarteres massa terra..."
- ✓ Antítesi: (v. 22 a 23. "No em moriré d'enyorança ans d'enyorança viuré".

Conclusions del comentari de text

És un poema que reflecteix bé el sentiment d'un exiliat i ajuda a comprendre el que van passar en aquella època. S'entén bastant bé quan es llegeix per primera vegada tot i que per alguns fragments s'ha de llegir el comentari per comprendre'l.

El text. Mètrica i altres recursos*Corrandes d'exili*

Una nit de lluna plena	7 A (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
tramuntàrem la carena,	7 A (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
lentament sense dir re...,	7 B (masc)
1 2 3 4 5 6 7	
Si la lluna feia el ple,	7 A (masc)
1 2 3 4 5 6 7	
també el feu la nostra pena.	7 A (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
L'estimada m'acompanya	7 C (fem) (Encavallament)
1 2 3 4 5 6 7	
de pell bruna i aire greu	7 D (masc)
1 2 3 4 5 6 7	
(com una Mare de Déu	7 D (masc) (Comparació)
1 2 3 4 5 6 7	
que han trobat a la muntanya).	7 C (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
Perquè ens perdoni la guerra,	7 E (fem) (Personificació)
1 2 3 4 5 6 7	
que l'ensagna, que l'esguerra,	7 E (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
abans de passar la ratlla,	7 F (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
m'ajec i beso la terra	7 E (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
i l'acaronó amb l'espatlla.	7 F (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
A Catalunya deixí	7 G (masc)
1 2 3 4 5 6 7	
el dia de ma partida	7 H (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
mitja vida condormida;	7 H (fem)
1 2 3 4 5 6 7	
l'altra meitat vingué amb mi	7 G (masc)
1 2 3 4 5 6 7	
per no deixar-me sens vida.	7 H (fem) (Imatge)
1 2 3 4 5 6 7	

Avui en terres de França	7 I (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
i demà més lluny potser,	7 J (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
no em moriré d'enyorança	7 I (fem)	(Antítesi)
1 2 3 4 5 6 7		
ans d'enyorança viuré	7 J (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
En ma terra del Vallès	7 K (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
tres turons fan una serra,	7 E (fem)	(Hipèrbole)
1 2 3 4 5 6 7		
quatre pins un bosc espès,	7 K (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
cinc quarteres massa terra.	7 E (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
<<Com el Vallès no hi ha res>>.	7 K (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
Que els pins ceneixin la cala,	7 L (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
l'ermita dalt del pujol;	7 M (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
i a la platja un tenderol	7 M (masc)	
1 2 3 4 5 6 7		
que bategui com una ala.	7 L (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
Una esperança desfeta,	7 N (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
una recança infinita.	7 O (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
I una pàtria tan petita	7 O (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		
que la somio completa.	7 N (fem)	
1 2 3 4 5 6 7		

Enregistraments:

Jaume Arnella: "Corrandes d'exili" (*Les cançons del Pont de les formigues* – Tram, 1999).

Els Dos: "Corrandes d'exili" (EP – 1969)-

Lluís Llach: "Corrandes d'exili" (*T'estimo* – BMG/ARIOLA, 1984, *Nu* / PICAP, 1997, i *Poetes* – BMG/ARIOLA).

Ovidi Montllor "Corrandes d'exili" (*A Alcoi* – EDIGSA, 1974. Nota: sense les estrofes censurades que canta Llach.

Vocabulari. Mots per aclarir

- Carena: En una muntanya o una serralada, línia divisòria de dos vessants
- Condormit: Que es comença a adormir.
- Quartera: Mesura agrària corresponent a l'extensió de terra on es pot sembrar una quartera de llavor (quartera: mesura per a grans, equivalent a uns 70 litres).
- Pujol: Elevació petita del terreny.
- Recança: Greu que sap de fer o d'haver fet quelcom, de deixar-ho o d'haver-ho deixat de fer.

GABRIEL FERRATER: *Cambra de tardor*

Kevin Rodríguez Vázquez

Nota biogràfica

Gabriel Ferrater i Soler (Reus, 1922; Sant Cugat del Vallès, 1972)

Neix a Reus el 20 de maig de 1922, en el si d'una família de vinaters benestant i culta. El pare, Ricard Ferrater, és una persona cultivada que es dedica a la política (va ser qui va llegir la proclamació de la II República des del balcó de l'Ajuntament de Reus). Tot i que no és escolaritzat fins als 10 anys, es preocupa per crear l'ambient favorable per a la seva sòlida educació i formació intel·lectuals.

Al començament de la guerra civil espanyola, el 1936, Gabriel Ferrater és un adolescent de catorze anys. L'impressiona molt el desordre moral. A "In memoriam" recull la persecució i la mort a trets del seu professor de gimnàstica. El 1938 la seva família es trasllada a Bordeus, França.

El 1941 torna a Espanya i fa el servei militar (1943-1946). A partir de 1945 s'interessa per les matemàtiques i la pintura, acaba el Batxillerat i comença la carrera de Ciències Exactes a la Universitat de Barcelona (que va deixar tres anys després). El 1951 mor el seu pare, que, arruïnat, se suïcida i aquest fet coincideix amb un punt d'inflexió fonamental en la trajectòria vital i intel·lectual de Gabriel Ferrater. Ferrater es veu obligat a guanyar-se la vida col·laborant en revistes, fent crítiques i traduccions.

És com a crític pictòric per a la revista *Laye* que, durant la dècada dels 50, Ferrater comença a veure molt sovint alguns membres dels cercles literaris barcelonins, i fa amistat tant amb Carles Riba com amb nous joves poetes com Carlos Barral, Jaime Gil de Biedma i d'altres del seu entorn; això suposa un nou impuls al seu interès per la poesia.

Entre el 1958 i el 1968, Ferrater escriu i publica el conjunt de la seva obra poètica. Vuit anys que donen com a fruit una obra breu, però imprescindible: *Da nuces pueris* (1960), *Menja't una cama* (1962), *Teoria dels cossos* (1966) i un volum on aplega els tres llibres, introduint-hi alguns canvis, *Les dones i els dies* (1968) que va suposa el punt i final de la seva aventura poètica.

A l'endemig el poeta es procura una certa estabilitat professional i personal. El 1963 va a Hamburg com a lector de l'editorial Rowohlt. La darrera etapa en la evolució intel·lectual de Gabriel Ferrater és ocasionada per la lectura que fa, l'estiu de 1964, de la *Gramàtica Catalana* d'Antoni M. Badia i Margarit. La insatisfacció que aquesta obra li produeix, l'indueix a interessar-se per la lingüística científica, i a madurar un projecte d'elaboració d'un gran assaig sobre gramàtica catalana.

El 1968 acaba la carrera de filosofia i lletres i entra com a professor de lingüística i crítica literària a la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquests són els anys de més activitat intel·lectual (docència, conferències, seminaris, projectes, pròlegs, traduccions...) i són els anys, també, dels primers reconeixements públics oficials.

El 27 d'abril de 1972, pocs dies abans de fer 50 anys, Gabriel Ferrater se suïcida al seu pis de Sant Cugat.

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/gferrater/index.html>

AELC: http://www.escriptors.com/autors/ferraterg/pagina.php?id_sec=767

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0026693

Corrent literari

Realisme històric

El realisme històric proposava uns criteris estètics realistes per potenciar la participació de la literatura en el combat per a la recuperació política del país i com arma de lluita contra el franquisme.

Trobà els seus fonaments teòrics en el marxisme, en Sartre i en els corrents sociològics anglosaxons (Raymond Williams) i recuperà la tradició realista autòctona: els escriptors que, els anys trenta i en el període de guerra, tot seguint els corrents europeus sorgits arran de la crisi econòmica del 1929, trencaren amb la tradició simbolista o avantguardista i iniciaren una literatura compromesa políticament i socialment. Es considerava molt important la figura del poeta intel·lectual que amb la seva obra podia arribar al poble per alliberar-lo de les alienacions que l'oprimien.

Durant la immediata postguerra, aquests intents no tingueren continuïtat, però ja en el decenni de 1950-60 començà a reaparèixer el realisme. Els canvis polítics de la darrera dels anys cinquanta, així com la mort de Carles Riba i l'aparició de *Vacances pagades* (1959) de Pere Quart i de *La Pell de Brau* (1960) de Salvador Espriu —autors que es constituïren models— marcaren la imposició del nou moviment, el qual trobà la seva màxima formulació en l'obra crítica de Josep M. Castellet i Joaquim Molas, els quals publicaren l'antologia *Poesia catalana del segle XX* (1963) on, partint del marxisme, proposaven les noves línies de creació poètica.

El realisme històric pot ser considerat un moment de transició, que testimonia la profunda politització de tots els aspectes de la vida cultural catalana dels anys seixanta, però compta amb èxits literaris molt relatius.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, 235

L'Enciclopèdia: http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0137205

Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives:

http://www.lluisvives.com/portal/poesiacatalana/ptercernivel.jsp?conten=presentacio_n

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

Sentiment de tristesa després de la felicitat.

Tema:

L'autor es troba en un estat de tristesa després de fer l'amor. El temps va passant a l'exterior, però dins de la cambra s'ha aturat perquè es viu la plenitud del moment amorós.

El **títol** "Cambra de la tardor" fa referència a l'espai marc del poema, la cambra que representa l'espai simbòlic del combat amorós.

Estructura del poema

L'estructura interna del poema es pot dividir en tres parts.

a) Introducció

El poema es introduït amb un element prosaic com es la persiana que és completat amb el segon element de la comparació, l'esglai. Aquest esglai representa la seva situació amorosa, que es pot relacionar amb la petita mort amorosa. La plenitud del moment fa que el temps s'aturi, però aquesta felicitat deguda al moment viscut sempre obre el temor que s'acabi, i comporta tristesa. La persiana és el que manté la harmonia entre el món interior de la cambra i l'exterior. Es multipliquen els elements exteriors amb els trenta-set horitzons rectes i prims que dibuixa la persiana, tot i que el cor els oblida perquè aquesta acció amorosa completada no es deixa erosionar per la transcendència dels horitzons.

El dinamisme creix quan apareix la llum exterior, que indica el pas del temps, de la llum de color de mel passa a la sinestèsia del *color d'olor de poma*. A continuació va referència la pas del temps dins de la cambra que és lent, però alhora que les hores se'n van la pena va emergent.

b) Desenvolupament

Apareix el discurs directe i conversacional, recurs d'ascendència anglosaxona que mostra les preferències estètiques de Ferrater. La veu dels paletes representa la vida exterior. Aquestes veus que avui no son presents subratllen l'aturada del temps dins la cambra. Al final diu que aquestes veus entren a la vida dels amants i els colguen.

c) Conclusió

Sorgeix l'escena d'amor, un altre cop dins de la cambra. S'estableix un paral·lelisme entre els seus petons que van cobrint els recers del cos de l'amant i les fulles que van colgant la tardor. I mentre l'amant oblida les altes fulles de l'estiu, el principi de la relació, els dies oberts i sense besos estan al fons, o sigui que el final s'aproparà. Tot i això ell recordarà com la seva pilla es mig del sol i mig de la lluna.

Aportació dels elements formals

Mètrica

El poema està compost de 21 versos decasíl·labs blancs, excepte el vers (dodecasíl·lab), el catorzè (octosíl·lab) i el penúltim (hexasíl·lab), que conformen el total de 23 versos.

Són versos blancs, és a dir, tot i que segueixen una estructura sil·làbica, no presenten cap tipus de rima fonètica.

Presenta una estructura de versos masculins i femenins diferent a cada part del poema.

Recursos lingüístics i retòrics

Aquest poema utilitza molts encavallaments, de fet n'hi ha a la majoria dels versos.

Fa servir diferents metàfores, com la de “s’obren trenta-set horitzons rectes i prims, ...” o al vers finals amb “tens la pell mig del sol, mig de la lluna”.

Una de les coses més característiques del poema és la sinestèsia que es dona a “que era color de mel, i ara és color d’olor de poma.” que alhora és una metàfora del pas del temps.

Al vers 8 es fa servir un pleonasma, és a dir, una repetició en què es dona una igualtat total, i per tant, afuncional. A la conversa es dona una anàfora amb els versos que comencen amb “i avui...”.

Conclusions del comentari de text

Aquest poema és un dels més característics de l’autor. Amb un lèxic molt prosaic aconsegueix gran profunditat poètica. En el poema s’identifica la tardor amb l’estat d’ànim del poeta, la tristesa de perdre la felicitat, l’estat entre l’estiu i el hivern. L’autor veu com el temps dins la cambra, dins la seva relació, passa lentament, tot i això li fan pena les hores que se’n van volant.

El text. Mètrica i altres recursos

Cambra de la tardor

La persiana no del tot tancada, com	12(masc) (comparació)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	
un esglai que es reté de caure a terra,	10(fem)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
no ens separa de l’aire. Mira, s’obren	10(fem)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
trenta-set horitzons rectes i prims,	10(masc) (metàfora)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
però el cor els oblida. Sense enyor	10(masc) (personificació)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
se’ns va morint la llum, que era color	10(masc)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
de mel, i ara és color d’olor de poma.	10(fem) (sinestèsia)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
Que lent el món, que lent el món, que lenta	10(fem) (pleonasma)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
la pena per les hores que se’n van	10(masc) (encavallament)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
de pressa. Digues, te’n recordaràs	10(masc)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
d’aquesta cambra?	
1 2 3 4 5	
<<Me l’estimo molt.	10(masc)
6 7 8 9 10	

Aquelles veus d'obriers - Què són?>>

1 2 3 4 5 6 7 8

Paletes: **10(fem)**

9 10

manca una casa a la mançana.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

<<Canten, **10(fem)**

10

i avui no els sento. Criden riuen,

1 2 3 4 5 6 7 8

8(masc)

i avui que callen em fa estrany.>>

1 2 3 4 5 6 7 8

Que lentes **10(fem)** (anàfora)

9 10

les fulles roges de les veus, que incertes **10(fem)** (metàfora)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

quan vénen a colgar-nos. Adormides, **10(fem)** (encavallament)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

les fulles dels meus besos van colgant **10(masc)** (metàfora)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

els recers del teu cos, i mentre oblides **10(fem)**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

les fulles altes de l'estiu, els dies **10(fem)**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

oberts i sense besos, ben al fons **10(masc)**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

el cos recorda: encara **6(fem)**

1 2 3 4 5 6

tens la pell mig del sol, mig de la lluna. **10(fem)** (metàfora)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vocabulari. Mots per aclarir

Utilitza un lèxic col·loquial i prosaic.

esglai: Por causada per la imminència d'un gros perill, d'una desgràcia sobtada.

enyor: Pena o dolor per l'absència, la pèrdua, d'alguna cosa o persona.

colgar: Posar (alguna cosa) dins un clot i cobrir-la amb la terra, la sorra, la cendra, etc., que hom havia tret en fer el clot.

MIQUEL MARTÍ I POL: *Elionor*

Sara Tejada Morales

Biografia

Miquel Martí i Pol (Roda de Ter, 1929 – Roda de Ter, 2003)

Poeta nascut a Roda de Ter. Al 1943 entra a treballar en “la Blava”, una fàbrica de teixits. Als 19 anys pateix una tuberculosi pulmonar que l’obliga a romandre al llit durant aquest any. Aquesta circumstància va ser determinant en la seva vocació de poeta, ja que ocupava el seu temps llegint. En 1953 guanya el seu primer premi per *Paraules al vent* (1954). L’any 1956 es va cassar. Va tenir dos fills. Al 1957 publica *Quinze poemes* i el 1966 *El poble*.

També es va dedicar a traduir del francès obres d’autors tan coneguts com Saint Exupery, Simone de Beauvoir o Levi-Strauss. El 1970 els metges li diagnostiquen una esclerosi múltiple, malaltia que li provocarà no poder valer-se per si mateix, però que no li impedeix continuar escrivint *27 poemes en tres temps* (1971) i *La fàbrica* (1972), on publica el poema que comentem.

Més tard empitjora la seva malaltia i deixa de fer traduccions. El 1974 publica *La pell de violí* i l’edició bilingüe d’*Antologia 1966-1973* (1974). Als anys vinents, *Cinc esgrafiats a la mateixa paret* (1975), i comença a donar forma a la seva obra poètica com *L’arrel i l’escorça* (1975), seguirà *El llarg viatge*, *Obra poètica II* (1976), *Quadern de vacances* (1976), *Contes de la vila de R i altres narracions* (1978), *El Petit Mall* (1978) i *Estimada Marta* (1979). En 1980 es publica *L’hoste insòlit* (1980), amb pròleg de Maria del Mar Bonet, entre d’altres. Martí i Pol mor el dia 11 de novembre del 2003, víctima de l’esclerosi múltiple que patia des de feia 30 anys.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, p. 251

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/mmartiipol/index.html>

AELC: <http://www.escriptors.cat/autors/martipolm/index.php>

L’Enciclopèdia: <http://www.epdlp.com/escritor.php?id=2004>

Viquipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Miquel_Mart%C3%AD_i_Pol

Corrent literari

Realisme històric (1959-1968)

Moviment literari que propugnà una ruptura amb les actituds culturals i literàries vigents a Catalunya (moltes supervivents, encara, del període de preguerra). També propugnà el realisme en un intent d’inserir el treball intel·lectual i literari en el procés de recuperació política del país i com a arma de lluita contra el franquisme. En estreta relació, doncs, amb els moviments politicosocials d’oposició, trobà els seus fonaments teòrics en el marxisme (Lukács i Gramsci, sobretot), en Sartre i en els corrents sociològics anglosaxons (Raymond Williams) i recuperà la tradició realista autòctona (escriptors dels anys trenta, que tot seguint els corrents europeus sorgits arran de la crisi econòmica del 1929, trencaren amb la tradició simbolista o avantguardista i iniciaren una literatura

compromesa). Durant la immediata postguerra, aquests intents no tingueren continuïtat, però ja en el decenni de 1950-60 començà a reaparèixer el realisme tant en la poesia (Jordi Sarsanedas, Miquel Martí i Pol, etc) com en la novel·la testimonial escrita a l'exili (Ferran de Pol, Vicenç Riera i Llorca, J. Amat i Piniella, etc).

Els canvis polítics de la darrereria dels anys cinquanta, així com la mort de Carles Riba i l'aparició de *Vacances pagades* (1959) de Pere Quart i de *La Pell de Brau* (1960) de Salvador Espriu (models a imitar) marcaren la imposició del nou moviment, el qual trobà la seva màxima formulació en l'obra crítica de Josep M. Castellet i Joaquim Molas, que publicaren l'antologia *Poesia catalana del segle XX* (1963) on, partint d'una metodologia marxista d'anàlisi literària, reinterpretaven la tradició poètica i proposaven les noves línies de creació.

En poesia s'hi relacionen Vicent Andrés i Estellés, Francesc Vallverdú, Miquel Bauçà, Francesc Parcerisas i, en part, Gabriel Ferrater. La novel·la, influïda pels corrents nord-americans d'entreguerres i pels italians de postguerra, donava autors com Josep M. Espinàs, Manuel de Pedrolo i Baltasar Porcel. El teatre oferí, d'una banda, l'aparició del neorealisme (J. M. Benet i Jornet) i, de l'altra, la introducció del teatre èpic de Bertolt Brecht.

VILARDELL, CLARA I ALTRES: *Llengua catalana i literatura 2*. McGraw Hill, p 235

UAB: <http://www.traces.uab.cat/modern/textos/mod044.pdf>

Altres:

<http://www.lluisvives.com/portal/poesiacatalana/ptercernivel.jsp?conten=presentacion>

L'Enciclopèdia: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0137205

Comentari

Assumpte i tema. El títol

Assumpte:

La vida dels treballadors i el destí dels seus fills.

Tema:

El món laboral, amb totes les seves penalitats, és com una roda que aboca els fills al mateix destí que els pares.

Obra: “La fàbrica (1970-1971)”, reflecteix la vida dels treballadors d’una empresa (la de la Sra. Tecla Sala, ubicada a Roda de Ter i coneguda com “La Blava”), que esdevé símbol de tot el món laboral.

El **títol** “Elionor” es refereix a la pròpia mare del poeta, una dona treballadora.

Estructura del poema

El poema esta estructurat en quatre parts.

a) Introducció

La primera part (v.1-11) l'autor fa una descripció d'Elionor, una adolescent que comença a treballar, amb una certa il·lusió, en una fàbrica.

b) Desenvolupament

A la segona part (v.12-19), esdevinguda una jove, hi ha un canvi d'humor està trista i se sent sola. Es pot veure que l'Elionor està començant a madurar.

La tercera part (v.20-25) les dones donen una solució a l'Elionor. Li diuen que formant una família li passaran tots els mals que tenia i ella decideix fer-los cas.

c) Conclusió

La conclusió és la quarta part (v.26-31). Aquí es veu que la història es torna a repetir amb la seva filla i el cicle torna a començar. Observem que la filla, de manera bastant clara amaga la figura del propi poeta que forma part personalment d'aquest engranatge.

Aportació dels elements formals

Mètrica

El poema no es divideix en estrofes. És una tirada de 31 versos anisosil·làbics sense rima. Miquel Martí i Pol no dóna tanta importància a la mètrica tradicional com altres poetes.

Recursos lingüístics i retòrics

El poema queda emmarcat entre els versos inicials (1-3 i 6-7) i els versos finals (26-31), que remarquen la repetició del cicle. Hi ha, doncs, **paral·lelisme** entre els versos 1-3 i 27-29 i entre els versos 6-7 i 30-31.

També és expressiva la **metàfora** que marca la pèrdua de la joia vital de la noia i suggereix l'aspecte destructiu del treball dins la fàbrica "Els anys ... es dilueixen en l'opaca grisor de les finestres" (v. 12-14).

Conclusions del comentari de text

Comentari:

Miquel Martí i Pol aprofita el seu poema per fer una crítica social del moment, una reflexió sobre la situació de la dona, nens i nenes a les fàbriques, com per exemple a les tèxtils de Catalunya. D'aquesta manera el poema es converteix en una metàfora de la societat.

El poema dóna més importància al missatge que vol transmetre que no pas a la forma del poema (mètrica), que com podem veure es tracta d'un poema de versos lliures.

S'hi presenta a una noia jove que comença a treballar en una fàbrica amb l'edat de 14 anys, adolescència accentuada per com duu recollits els cabells. El fet de començar a treballar amb aquesta edat era habitual i poc sorprenent durant l'època a la qual fa referència l'autor.

La joventut d'Elionor es consumeix entre les quatre parets d'una nau, on les úniques paraules que pronuncia són: "si, senyor" i "bones tardes", ambdues dirigides a l'amo, com a senyal de submissió.

Però en contrast de la fredor que representa la fàbrica, l'Elionor apareix cantant, com si es tractés de la vitalitat tancada que vol sortir sigui com sigui.

Als següents versos se'ns presenta una noia feta una dona que se sent buida i rep el consell de casar-se i tenir fills per part de les dones que treballen amb ella, i així ho fa. Però, quan la seva filla compleix els 14 anys ha de començar a treballar, de manera que es trobarà amb la mateixa situació que va estar la seva mare. Fent referència així a un cercle, una espiral que sembla que no finalitzarà mai, indicada en els sis últims versos; espiral en què participa el mateix poeta.

Conclusió:

Miquel Martí i Pol utilitza aquest poema per deixar constància escrita de la situació que vivia un obrer. Llavors la gent començava a treballar molt jove i entrava en un

engranatge que xuclava la vida dia a dia, com ell mateix, que va començar a treballar als 14 anys.

Aquesta precocitat per entrar a formar part del món laboral prové de la revolució industrial a Espanya, quan nens, nenes i dones van haver de posar-se a treballar a fàbriques a Catalunya la majoria d'elles tèxtils.

El text. Mètrica i altres recursos*L'Elionor*

L'Elionor tenia	6 x (Encavallament)
catorze anys i tres hores	6 x
quan va posar-se a treballar.	6 x
Aquestes coses queden	6x (Encavallament)
enregistrades a la sang per sempre.	10x
Duia trenes encara	6x (Encavallament)
i deia: "sí, senyor" / i "bones tardes".	10x (Paral·lelisme)
La gent se l'estimava,	6x (Encavallament)
l'Elionor, tan tendra,	6x
i ella cantava mentre	6x (Encavallament)
feia córrer l'escombra.	6x (Sinècdoque)
Els anys, però, / a dins la fàbrica	8x (Encavallament)
es dilueixen en l'opaca	8x
grisor de les finestres,	6x (Metàfora)
i al cap de poc l'Elionor no hauria	10x
pas sabut dir d'on li venien	8x
les ganes de plorar	6x
ni aquella irreprimible	6x
sensació de solitud.	8x
Les dones deien que el que li passava	10x
era que es feia gran i que aquells mals	10x
es curaven casant-se i tenint criatures.	12x
L'Elionor, d'acord amb la molt sàvia	10x
predicció de les dones,	6x
va créixer, es va casar i va tenir fills.	10
El gran, que era una noia,	6x
feia tot just tres hores	6x
que havia complert els catorze anys	10x
quan va posar-se a treballar.	8x (Paral·lelisme)
Encara duia trenes	6x
i deia: "sí, senyor" / i "bones tardes".	10x (Paral·lelisme)

